

Кумитаи давлатии
сармоягузорӣ ва идораи
амволи давлатии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Котиботи Шӯрои машваратии
назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон оид ба беҳтар
намудани фазои сармоягузорӣ

МОДЕЛИ РУШДИ БАХШИ САЙЁҲӢ ДАР ТОҶИКИСТОН: ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО

Ҳисоботи
гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани
фазои сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар ҳамкорӣ бо:

 DFID Department for
International
Development

 European Bank
for Reconstruction and Development

 giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement EVD
Staatssekretariat für Wirtschaft SECO

Душанбе-2013

МУНДАРИЧА

САРСУХАН.....3

1. САЙЁҲӢ ВА ТАЪСИРИ ОН БА РУШДИ ИҚТИСОДИЁТ.....5

2. МОДЕЛИ РУШДИ БАХШИ САЙЁҲӢ ДАР ТОЧИКИСТОН:
ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО..... 12

ХУЛОСА.....58

ЗАМИМАҲО.59

1. ТАЪСИСИ ГУРУҲИ КОРӢ

2. ПРОТОКОЛҲОИ ҚАЛАСАҲОИ ГУРУҲИ КОРӢ

3. РӢЙҲАТИ САНАДҲОИ МЕЪЁРИЮ ҲУҚУҚИИ БАХШИ
САЙЁҲӢ

4. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ ОИД БА ДАСТРАС НАМУДАНИ
РАВОДИД

5. РӢЙҲАТИ МЕҲМОНХОНАҲО ВА ОСОИШГОҲҲО ДАР
МАНОТИҚИ ҚУМҲУРӢ

ЛОИҲАИ НАҚШАИ ЧОРАБИНИҲОИ ҲУКУМАТИ
ҚУМҲУРИИ ТОЧИКИСТОН ОИД БА БЕҲТАР НАМУДАНИ
ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРӢ ДАР БАХШИ САЙЁҲӢ ДАР ҚУМҲУРИИ
ТОЧИКИСТОН

САРСУХАН

Бахши сайёҳӣ ҳамчун падидаи нав ва яке аз самтҳои сердаромадтарини иқтисодиёт дар ҷаҳони муосир арзёбӣ мегардад. Солҳои охир, даромаднокии ин бахш аз даромаднокии саноати нафту газ, автомобилсозӣ ва кимиё баландтар баҳогузори гардида, ба ин соҳа тавачҷуҳ бештар шуда истодааст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Ҳукумати мамлакат, ҷиҳати рушди бахши сайёҳӣ корҳои мушаххас анҷом дода шудаанд. Аз ҷумла, якҷанд минтақаҳои байналмилалӣ сайёҳӣ ташкил карда шуда, меҳмонхонаҳо ва марказҳои тичоратӣ ба талаботи муосир ҷавобгу сохта ба истифодаи умум пешниҳод карда шуданд.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар натиҷаи тадбирҳои андешидашуда, сол аз сол ташрифи сайёҳони хориҷӣ ба ҷумҳурӣ зиёд гардида истодааст. Аммо новобаста аз ин, захираҳои сайёҳии ҷумҳурӣ ба таври зарурӣ ва мувофиқ ба меъёрҳои муосири байналмилалӣ сайёҳӣ истифода нагардида, шароити мусоид барои сайёҳон ба таври кофӣ муҳайё карда нашудааст. Аз ин ру, мақсад аз он иборат аст, ки ислоҳот дар ин соҳа идома дода шавад, то ки саҳми бахши сайёҳӣ дар рушди иқтисодӣ-иҷтимоии кишвар ба таври назаррас баланд бардошта шавад.

Бо ин мақсад, дар ҷаласаи 10-уми Шӯрои машваратӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон – Раиси Шӯрои машваратӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои таъсиси гуруҳи корӣ ҷиҳати омӯзиш, таҳлил ва пешниҳод намудани тавсияҳо барои рушди минбаъдаи бахши сайёҳӣ супориш дода, таъкид намуданд, ки «Ҳамаи сохторҳо ва мақомоти дахлдор вазифадоранд, ки аз баҳри манфиатҳои идоравӣ ва гуруҳии худ гузашта, дар доираи ваколатҳои худ ба рушди бахши сайёҳӣ мусоидат намоянд».

Гуруҳи корӣ бо ҷалби шарикони рушд дар самтҳои мухталиф, аз ҷумла: **а)** хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштарӣ; **б)** равондид ва бақайдгирӣ; **в)** иҷозатдиҳӣ ва иҷозатномадиҳӣ; **г)** омор ва маълумот ва **д)** дигар ҷанбаҳои бахши сайёҳӣ таҳлили ҳамаҷониба гузаронид, ки дар ҳуҷҷати мазкур натиҷаҳои он инъикос карда шудаанд. Дар бахшҳои зикргардида асосан вазъи кунунӣ ва мушкилоти соҳа мавриди омӯзиш қарор дода шуда, дар заминаи он Модели рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон бо фарогирии тавсияҳо ҷиҳати бартараф кардани камбудҳои бахши сайёҳӣ таҳия карда шуд. Дар асоси тавсияҳои пешниҳодгардида, лоиҳаи Нақшаи ҷорабинҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ таҳия ва қабул карда мешавад.

Ҳуҷҷати номбурда аз ҷониби Котиботи Шӯрои машваратӣ таҳти сарвари Рохбари гуруҳи корӣ мазкур Завқичон Завқиев бо иштироки коршиноси байналмилалӣ оид ба рушди бахши сайёҳӣ профессор

Филлип Ридл, ки бо дастгирии Сафорати Британияи Кабир дар Тоҷикистон ҷалб шудааст, таҳия гардида, бо пешниҳодоти аъзои дигари гуруҳи кории мазкур ва гуруҳи кории шарикони рушд омода карда шудааст. Инчунин дар ҳуҷҷати мазкур натиҷаҳои таҳлили рушди баҳши сайёҳӣ дар ВМКБ, вилоятҳои Суғду Хатлон, ки бо дастгирии Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ доир гардида буданд, ба инобат гирифта шудаанд.

Дар фаъолияти гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ як қатор шарикони рушд, аз ҷумла Сафорати Британияи Кабир дар Тоҷикистон, Корпоратсияи Байналмилалии Молиявӣ, Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд, Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ ва Дафтари Ҳамкориҳои Швейтсария саҳмгузорӣ намуданд.

Ҳуҷҷати мазкур аз сарсухан, қисматҳои сайёҳӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодиёт, модели рушди баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон: таҳлил ва тавсияҳо, хулоса, лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ ва замимаҳо иборат аст. Маълумоти муфассал оид ба таъсис, фаъолият ва протоколҳои ҷаласаҳои гуруҳи корӣ дар замимаҳои 1 ва 2-и ҳуҷҷати номбурда пешниҳод карда шудааст.

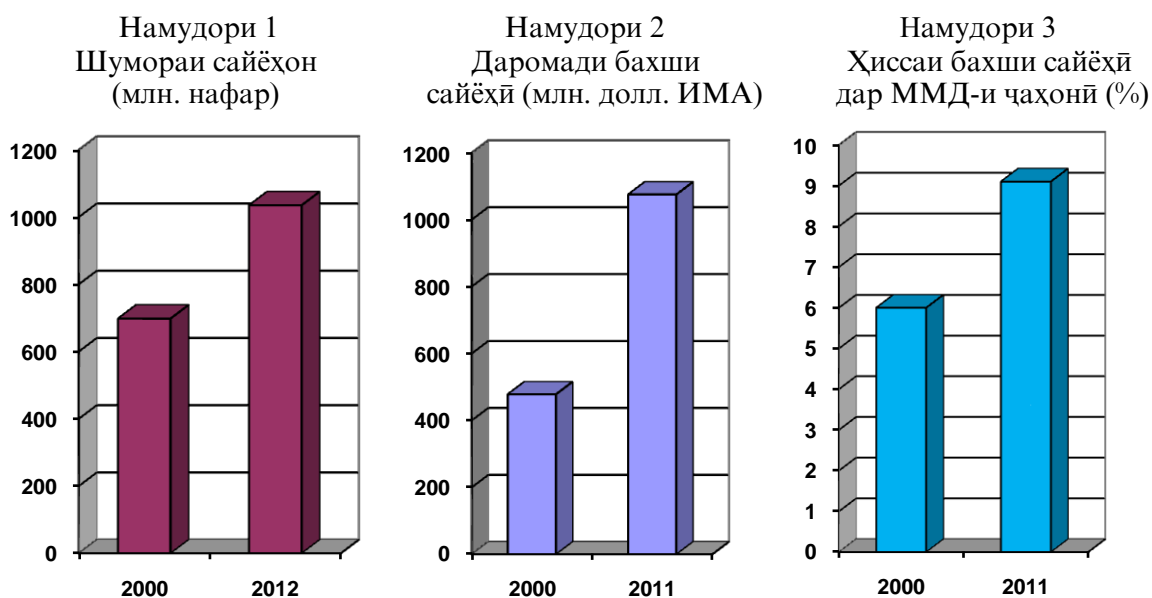
1. САЙЁҲӢ ВА ТАЪСИРИ ОН БА РУШДИ ИҚТИСОДИЁТ

Сайёҳӣ дар тури дахсолаҳо дар ҷаҳон бо суръати устувор рушд намуда истодааст. Ин соҳа дар миқёси ҷаҳон новобаста ба бӯхронҳои иқтисодию молиявӣ, табадуллоту сиёсӣ ва тағйироти иҷтимоӣ рушди устувор карда истодааст. Ба ин омили ҷаҳонии сайёҳӣ шаҳодат дода метавонад:

а) Шумораи сайёҳон дар ҷаҳон аз 698 миллион нафар дар соли 2000-ум то ба 1 миллиарду 35 миллион нафар дар соли 2012 афзоиш ёфтааст (Намудори 1).

б) Даромади бахши сайёҳӣ аз 478 миллион доллари ИМА дар соли 2000-ум то 1 миллиарду 75 миллион доллари ИМА дар соли 2011 ё ба андозаи 116% зиёд шудааст (Намудори 2).

в) Ҳиссаи бахши сайёҳӣ дар ММД-и ҷаҳонӣ аз 6% дар соли 2000-ум то 9,1% дар соли 2011 баланд шудааст (Намудори 3)¹.

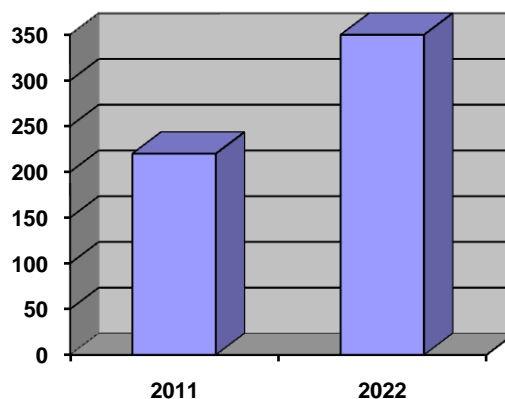

Дар соли 2011 ҳиссаи бахши сайёҳӣ дар ММД-и ҷаҳонӣ 6,5 трлн. доллари ИМА ё 9,1%-и ММД-и ҷаҳониро ташкил додааст. Интизор меравад, ки ин рақам дар соли 2022 ба 10 трлн. доллари ИМА мерасад.

Шуғли аҳоли дар бахши сайёҳӣ дар ҷаҳон, мувофиқи дурнамои мутахассисон дар як сол 2,3% афзуда, то соли 2022 ба 350 миллион нафар мерасад, ки Намудори 4 ин тамоюлро таҷассум менамояд.

¹ Сомонаи расмии Созмони Ҷаҳонии Сайёҳӣ, www.unwto.org

Намудори 4
Шуғли аҳоли дар баҳши сайёҳӣ дар ҷаҳон
(млн.нафар)

Бояд қайд намуд, ки рушди баҳши сайёҳӣ барои ташкили ҷойҳои кори нави мустақим ва ғайримустақим мусоидат менамояд. Дар ин раванд, самарайи ғайримустақими баҳши сайёҳӣ аз манфиатҳои мустақими он зиёдтар аст. Ҷадвали 1 аҳамияти манфиатҳои ғайримустақими баҳши сайёҳиро, ки аз манфиатҳои мустақим зиёд мебошанд, дар намуди ҷойҳои кори нави ба таври аён нишон медиҳад.

Ҷадвали 1. Шуғли аҳоли дар баҳши сайёҳӣ

Намудҳои ҷойҳои кори ҳамчун натиҷаи манфиати мустақими баҳши сайёҳӣ	Намудҳои ҷойҳои кори ҳамчун натиҷаи манфиати ғайримустақими баҳши сайёҳӣ
Меҳмонхонаҳо	Ҳоҷагиҳои деҳқонӣ
Ширкатҳои сайёҳӣ	Корхонаҳои саноатӣ
Роҳбаладҳо	Соҳтмон
Ронандаҳо	Таъминкунандагони қувваи барқ
Кормандони тарабхонаҳо	Фурушандаҳои яклухт
Мағозаҳои чаканафурушӣ ва ғайра	Мактабу колечҳо ва ғайра

Соли 2011 ба баҳши сайёҳӣ 800 миллиард доллари ИМА маблағгузори карда шуд, ки ин 4,9%-и ҳаҷми умумии сармоягузориҳо дар ҷаҳон ташкил медиҳад. Мувофиқи пешбинии мутахассисон ин нишондиҳанда дар як сол ба 5,6% афзоиш ёфта, то соли 2022 ба 1,3 трлн. доллари ИМА мерасад.

Айни замон, ҳамасола тақрибан 200 мамлакат дар бозори ҷаҳонии саёҳатҳо дар Лондон хизматрасониҳои худро пешниҳод менамоянд. Соли 2012 дар тамоми ҷаҳон қариб 1 миллиард сафарҳои байналмилалӣ сайёҳӣ анҷом дода шудаанд ва мувофиқи пешбинии мутахассисон ин нишондиҳанда то соли 2022 ба 1,4 миллиард ва то соли 2030 ба 1,8 миллиард сафарҳои сайёҳӣ мерасад. Дар ин равиш, суръати солонаи рушди иқтисодии малакатҳои тараққикарда 2,2% ва дар мамлакатҳои рӯ ба тараққи ду маротиба зиёд, яъне 4,4%-ро ташкил медиҳад. Ин чунин

маъно дорад, ки то соли 2015 миқдори сайёҳон ба мамлакатҳои рӯ ба тараққӣ нисбат ба мамлакатҳои тараққикарда афзоиш меёбад.

Айни замон, ҳиссаи Тоҷикистон дар баҳши сайёҳии ҷаҳон аз рӯи содирот ночиз буда, ҳамагӣ 0,032% ё ин ки 32000 нафар ва аз рӯи воридот 0,24% ё ин ки зиёда аз 244 ҳазор нафарро ташкил медиҳад. Бинобар ин, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба рушди сайёҳӣ таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуда, мавзҳои бойи таърихӣ, қуллаҳои баланди қуҳӣ ва табиати нотақрори худро барои ҷалби бештари сайёҳон истифода бурда истодааст.

Дар ҷумҳурӣ, заминаи меъёрию ҳуқуқии рушди баҳши сайёҳӣ тақвият дода шуда, як қатор санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, аз ҷумла Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи туризм», «Барномаи давлатии рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2014», «Консепсияи рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2019» ва дигар барномаҳои рушди соҳа қабул ва бомаром татбиқ гардида, бо як қатор кишварҳои олам созишномаҳои ҳамкорӣ дар баҳши сайёҳӣ ба имзо расонида шудаанд. Инчунин Ҷумҳурии Тоҷикистон ба узвияти як қатор созмонҳои байналмилалӣ сайёҳӣ пазируфта шуда, бо онҳо ҳамкориҳои густурда ба роҳ монда шудааст (руйхати санадҳои меъёрию ҳуқуқии баҳши сайёҳӣ дар Замимаи 3-и ҳуҷҷати мазкур пешниҳод шудааст).

Дар давраи гузариш Тоҷикистон низоми сустинкишофёфтаи баҳши сайёҳиро ба мерос гирифт, ки он ба талаботи иқтисоди бозорӣ ҷавобгӯ набуд. Дар баробари вучуд доштани омилҳои ба рушди сайёҳӣ мусоидаткунанда, дар минтақаҳои ҷумҳурӣ боз як қатор мушкилоте ҷойдоранд, ки барои инкишофи ин баҳш ҳалал мерасонанд. Аз байн бурдани ин мушкилот ва беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ ба болоравии иқтисодӣ ва некуаҳволии мардум, ки яке аз ҳадафҳои стратегии Ҳукумати ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад, тақони ҷиддӣ мебахшад.

Аз ин лиҳоз, дар натиҷаи омузиш ва таҳлил, мушкилоти ҷойдошта ва роҳҳои ҳалли онҳо муайян карда шуда, Модели рушди баҳши сайёҳии Тоҷикистон таҳия ва дар ҳуҷҷати мазкур пешниҳод карда шудааст.

Ҳамзамон, ҷиҳати пайдо намудани роҳҳои ҳалли мушкилоти мавҷудаи баҳши сайёҳӣ, аз таҷрибаи ҷаҳонӣ маълум мегардад, ки барои ҷалб намудани сармоягузориҳо ба баҳши сайёҳӣ, давлат аввалан самтҳои афзалиятноки онро муайян карда, ба он имтиёзҳо ҷудо менамояд. Инчунин зарур аст, ки дар марҳилаи аввал давлат баҳши хусусиро барои сармоягузорӣ ҳавасманд гардонида, барои обод намудани мавзҳои сайёҳӣ заминаҳои зарурии иқтисодӣ ва ҳуқуқиро таъмин намояд. Пас аз гузаштани фосолаи муайяни вақт (аз 3-5 сол) онҳо ба манбаи муҳими воридоти асъори хориҷӣ табдил хоҳанд ёфт.

Бо ҳамин усул рушди сайёҳӣ дар ҷумҳурии Туркия оғоз шудааст. То солҳои 1985 мавзеи имрӯза машҳури сайёҳии ин кишвар - вилояти Антолиё, ғӯшаи вайрона ва қафомонда маҳсуб меёфт, ҳатто то ин вақт дар ин вилоят хати роҳи оҳан мавҷуд набуд. Баъд аз минтақаи озоди

иктисодӣ ва мавзеи сайёҳӣ эълон кардани ин вилоят, ки табиати ҷолиб ва манзараҳои дилнишини наздибаҳриро соҳиб буд, сармоягузориҳои хориҷӣ маҳсусан аз Олмон ва дохилӣ ба баҳши сайёҳӣ шурӯъ шуданд. Дар натиҷа дар ин ҷо сохтани як қатор меҳмонхонаҳои барҳаво, тарабхонаҳои муосир, ҷойҳои дилхушкунии замонавӣ ва дигар инфрасохтори сайёҳӣ шурӯъ шуд. Баъдан, давра ба давра, манзара ва табиати дилнишини дигар минтақаҳо, аз ҷумла Измир, шаҳрҳои Истамбул ва Анқара ҳамчун маҳсулоти сайёҳӣ ба сайёҳон пешниҳод карда шуданд.

Тақрибан бо ҳамин усул рушди сайёҳиро дар ҷумҳурии ҳамсоия Қирғизистон мушоҳида кардан мумкин аст. Алҳол, баҳши сайёҳии ин кишвар дар маҷмӯъ пешрафта нест, аммо мавзеи сайёҳии Иссиқкул муосиртарин инфрасохтор ва хизматрасониҳоро ба сайёҳон пешниҳод менамояд ва ин минтақа ҳамчун «кортӣ муаррифиқунанда»-и сайёҳии Қирғизистон ба шумор меравад. Маҳз Иссиқкул бештар аз 2,4 млн сайёҳони дохилӣ ва хориҷиро ба худ ҷалб карда, ҳиссаи муносиби худро ба иқтисодиёт ва иҷтимоиёти Қирғизистон гузошта истодааст. Стратегияи рушди баҳши сайёҳии Қирғизистон боназардошти рақобат байни ҷумҳуриҳои дигари минтақа ба Иссиқкул равона карда шудааст.

Агар ба омори баҳши сайёҳии кишварҳои алоҳида назар кунем, дар соли 2011, 57,6 млн. нафар сайёҳон аз Ҷумҳурии Халқии Хитой ба хориҷи кишвар сафар намуда, 55,7 млн. нафар сайёҳ ба Ҷумҳурии Халқии Хитой ташриф овардаанд. Аз ин ру, бояд чунин шароите фароҳам оварда шавад, ки қисме аз ин сайёҳон барои саёҳат ба Тоҷикистон ҷалб карда шаванд.

Дар ин замина, Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар интиҳоби “кортӣ муаррифиқунанда”-и сайёҳии худ аз таҷрибаҳои Анталиёи Туркия ва Иссиқкули Қирғизистон бо назардошти бозоргир кардани чунин маҳсулоти сайёҳӣ бояд васеъ истифода кунад.

Бояд қайд кард, ки агар самти афзалиятноки баҳши сайёҳӣ нодуруст интиҳоб карда шавад, рушди сайёҳӣ метавонад натиҷаи дилхоҳ надиҳад.

Самтҳои афзалиятноки баҳши сайёҳӣ барои Тоҷикистон саёҳати кӯҳӣ, саёҳати авантюри, сайёҳии мушкил, иштирок дар воҳӯрӣ, конфронсҳо ва рӯйдодҳо ба шумор мераванд. Чунки қуллаҳои баланди кӯҳӣ, аз ҷумла қуллаи Сомонӣ бо баландии 7495м аз сатҳи баҳр ва манзараҳои кӯҳистоне, ки дар он ҷо ҷаҳор фасли солро дидан мумкин аст, мавзеҳои нотақрори табиӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ танҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавҷуданд. Яъне, аз нуқтаи назари иқтисодӣ, бо пешниҳод кардани чунин маҳсулоти сайёҳӣ бозори сайёҳии Тоҷикистон метавонад ба сайёҳон маҳсулоти сайёҳиеро пешниҳод намояд, ки дар он рақобат вуҷуд надорад. Танҳо зарур аст, ки ин маҳсулот бо сифати баланд ва нархи дастрас ба сайёҳон пешниҳод карда шавад.

1.1. ДАРОМАД

Тавре қайд гардид, рушди бахши сайёҳӣ ба иқтисодиёти миллӣ даромадҳои назаррас оварда метавонад. Илова ба миқёси воқеии даромад аз бахши сайёҳӣ, бахши мазкур дорои бартариятҳои дигар низ мебошад, аз ҷумла:

- ◆ Қисми зиёди даромадҳо бо асъори хориҷӣ ба даст оварда мешаванд, ки барои устувор нигоҳ доштани тавозуни пардохти давлат мусоидат мекунад;
- ◆ Харочоти зиёди ин бахш бевосита ба даромад меравад. Аз ҳар як доллари ба бахши сайёҳӣ харҷшуда 70 сенти он даромади соф аст. Ин аз таносуби даромадҳои саноати автомобилсозӣ, алоқа, кимиё ва саноати истихроҷи маъданҳои куҳӣ болотар аст;
- ◆ Ҳар 1 доллари дар бахши сайёҳӣ (масалан, дар меҳмонхонаҳо) сарфкардашуда 3 доллари дигарро дар сохторҳои алоқаманди бахши сайёҳӣ (масалан, таъминкунандагони хизматрасониҳои меҳмонхонаҳо, ширкатҳои сохтмони меҳмонхонаҳо) ба вучуд меорад;
- ◆ Бахши сайёҳӣ одатан аз соҳибқорӣ хурди маҳаллӣ иборат аст, ки маъноӣ сатҳи нисбатан баланди нигоҳдории даромади бадастомадаро дар мамлакат дар муқоиса бо бозгардонии даромад аз тарафи сармоягузори хориҷӣ ва таъминкунандагони маҳсулот ифода менамояд;
- ◆ Ба ҳисоби миёна аз ҳар 1 доллари сарфшуда дар бахши сайёҳӣ 91 сенти он дар иқтисодиёти ватанӣ мемонад;
- ◆ Хусусияти бахши сайёҳӣ дар он аст, ки ба тақсими нисбатан баробари даромад дар иқтисодиёт мусоидат намуда ба марказонида шудани он дар як ё якчанд корхонаи калон роҳ намендихад;
- ◆ Сайёҳӣ аксаран ҳамчун воситаи асосии дастгирии минтақаҳо, махсусан минтақаҳои куҳӣ ва дурдасти кишоварзӣ, ки дигар афзалиятҳои иқтисодиро соҳиб нестанд, ба ҳисоб рафта, чунин натиҷа ба тақсими минтақавии боигариҳо мусоидат менамояд ва заминаи асосии баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум дар маҳалҳо ба шумор меравад;
- ◆ Таъсири ғайримустақими бахши сайёҳӣ, масалан талабот ба маҳсулоти маҳаллӣ ва ё мутахассисони маҳаллӣ метавонад барои ташаккули заминаи воқеии рушди соҳаҳои дигари саноат мусоидат намояд.

1.2. ШУҒЛИ АҲОЛӢ

Бахши сайёҳӣ ҷойҳои кори навро ба вучуд меорад, зеро таъмини меҳмондорӣ кори меҳнатталаб ба ҳисоб меравад. Ин, пеш аз ҳама, ҷойҳои кори навро барои аҳолии маҳаллӣ мебошад. Чунин ҷойҳои корӣ дар ҳамаи сатҳҳои фаъолияти меҳнатӣ, аз директори иҷроияи шабакаи меҳмонхонаҳо то пешхизмат, сарнишини ширкати ҳавопаймоӣ ва роҳбалади кӯҳӣ ташкил карда мешаванд. Синну сол ва ҷинсият барои пешбурди фаъолият дар соҳаи сайёҳӣ монеа шуда наметавонанд ва имкониятҳо номаҳдуд мебошанд.

Инчунин хусусиятҳои сайёҳӣ ин бахшро ба яке аз соҳаҳои беҳтарин барои оғози фаъолияти нави соҳибкорӣ табдил медиҳад. Талабот ба сармоя дар бахши сайёҳӣ метавонад на он қадар зиёд бошад, аммо имкониятҳои соҳа бениҳоят васеъ мебошанд. Одамони мансубияти иҷтимоияшон гуногун метавонанд фаъолияти соҳибкории худро дар бахши сайёҳӣ оғоз намоянд. Ин ҷойҳои корӣ дар маҳалҳо аксаран бо якҷанд имконияти алтернативии шуғл ташкил карда шуда, воситаи ягонаи баргараф намудани тарки ҷои муқимии зист аз тарафи ҷавонон бо мақсади ҷустуҷӯи кор дар хориҷи кишвар ба ҳисоб меравад.

1.3. УСТУВОРӢ

Рушди сайёҳӣ аз шароити табиӣ ва муҳити сохташудаи атроф вобаста буда маданияти маҳаллӣ, хӯрок ва нушокиҳои миллӣ, таърих ва осори фарҳангиро дар бар мегирад. Ин «маҳсулот» заминаи асосии бахши сайёҳӣ ба шумор меравад. Одатан, одамон барои тамошои мусаввараи зебои ҳучраи хоби меҳмонхона ба саёҳат намебароянд. Дикқати онҳоро бештар кӯҳҳо, кӯлҳо ва ё шаҳрҳои қадима (бо шароити мусоид барои гузаронидани шаб) ба худ ҷалб менамояд.

Бинобар ин, рушди бахши сайёҳӣ бояд аз як насл ба наслҳои дигар якҷоя бо фаъолият оиди муҳофизати табиат ва муҳити сохташудаи атроф, осори ниёгон, дастгирии фарҳанг ва маданияти маҳаллӣ, расму оин, касбу ҳунарҳои мардумӣ ба роҳ монда шавад.

Асоси тичоратии бахши сайёҳӣ ба афзалиятҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва экологӣ низ мувофиқ мебошад ва бинобар ин бахши мазкур яке аз беҳтарин соҳаҳо барои таъмини мувозинати идеалии устувории экологӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ба ҳисоб меравад.

1.4. ШУҲРАТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Сайёҳӣ симои мамлакат аст. Одамон дар хориҷи кишвар давлатро пеш аз ҳама аз рӯи имиҷи он ҳамчун мавзеи сайёҳӣ дар асоси гуфтугӯ бо сайёҳони воқеан ба мамлакат ташрифоварда мешиносанд. Ҷумҳурии Тоҷикистон имконияти фарох дорад, ки худро ба ҷаҳониён тавассути гузоштани таассуроти нек ба сайёҳон муаррифӣ намояд. Дар бораи Тоҷикистон ҳамчун кишвари сайёҳӣ дар олами ғарб маълумоти кам вучуд дорад ва он маълумоте, ки одамон дар бораи кишвар медонанд, на ҳама вақт саҳеҳ аст. Сайёҳон аз сафари худ амният, меҳмоннавозӣ ва қаноатмандии баландро интизор мешаванд. Муваффақ шудан ба қонеъ гардонидани чунин талабот маънои онро дорад, ки давлат шӯҳрати баландро барои худ дар ҷаҳон ба даст овардааст. Ин занҷири самаранокеро ба вучуд меорад, ки на танҳо ба рушди бахши сайёҳӣ, балки ба густариши муносибатҳои байналмилалӣ иқтисодӣ, аз ҷумла воридоти сармоягузориҳои хориҷӣ низ мусоидат мекунад.

1.5. ИФТИХОРИ МИЛЛӢ

Пешрафт ва рушди сайёҳӣ дар бозорҳои байналмилалӣ маълумотро дар бораи давлат зиёд менамояд. Дар давлате, ки бахши сайёҳӣ ҳамчун равзана ба ҷаҳон мебошад, он ба сифати оинаи мамлакат низ баромад мекунад. Сайёҳӣ ҳама маълумотҳоро дар бораи давлат – табиат, фарҳанг ва маданият, таърих ва осори фарҳангӣ, таомҳо ва нӯшокиҳои миллӣ, мардум ва урфу одатҳои он фаро мегирад. Мардуми Тоҷикистон бояд дар сайёҳӣ акси худро бинанд.

Пешрафти бахши сайёҳӣ ва мароқу рағбати хориҷӣ, ҳамзамон ба баланд гардидани таваҷҷуҳи аҳолии маҳаллӣ ба ҷанбаҳои хубу шавқовари манзараҳои гуногуни кишварашон мусоидат менамояд. Ин, дар навбати худ, эҳсоси нави ифтихор бо мамлакат ва ё минтақаро тавассути эътироф намудани арзишҳои бузурги он ба вучуд оварда, ба рушди сайёҳии дохилӣ ва афзоиши шумораи сайёҳони маҳаллӣ кӯмак менамояд. Тоҷикистониён дар ҳудуди ватани худ саёҳат карда, онро бештар меомӯзанд ва кадр менамоянд. Дар аксарияти мамлакатҳо миқдори сайёҳони дохилӣ аз сайёҳони хориҷӣ зиёд аст. Ин барои пешбурди фаъолияти соҳибкорӣ дар бахши сайёҳӣ шароити муосир фароҳам оварда, ҳамчун воситаи баланд бардоштани сатҳи маълумотнокии аҳоли оид ба мамлакати худ, эътирофи баланди он ва баланд бардоштани ҳисси ифтихори миллӣ баромад менамояд.

Ҳамин тариқ, рушди бахши сайёҳӣ дар маҷмӯъ ба пешрафти иҷтимоӣ иқтисодӣ таъсири назаррас расонда метавонад. Он барои мамлакат на фақат ҳамчун сарчашмаи даромад хизмат менамояд, гарчанде, ки ин ҳам манфиати назаррас аст, инчунин имкониятҳоро барои такмили тарафҳои дигари ҳаёти иҷтимоии кишвар, аз ҷумла ташкили ҷойҳои кории нав, мусоидат намудан ба болоравии шуҳрати байналмилалӣ, баланд гардидани ҳисси худшиносӣ, ифтихори миллӣ ва ҳамчунин устувории иқтисодӣ ва густариши муносибатҳои байналмилалӣ, аз ҷумла дар бахши сармоягузорӣ фароҳам меорад.

2. МОДЕЛИ РУШДИ БАХШИ САЙЁҲӢ ДАР ТОҶИКИСТОН: ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО

Тавре пештар қайд гардид, бо назардошти манфиати зиёд доштани бахши сайёҳӣ бисёр мамлакатҳо кӯшиш менамоянд, ки ба рушди ин бахш мусоидат намоянд. Комёбиҳои муосири технологӣ, аз ҷумла рушди технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дастрасии мавзҳои боз ҳам зиёди сайёҳиро осон ва васеъ намудаанд. Бо афзоиши миқдор ва хароҷоти сайёҳони байналмилалӣ имкониятҳо барои сайру саёҳат боз ҳам васеъ гардида истодаанд. Имрузҳо, барои сайёҳон интиҳоби васеъ дар ҷаҳон муҳайё аст. Ин шароит бахши сайёҳиро дар байни дигар соҳаҳои иқтисодӣ байналмилалӣ аз ҷама соҳаи рақобатпазир мегардонад.

Дар сурате, ки Тоҷикистон бештар бартарияти табииро соҳиб мебошад, муваффақияти рушди бахши сайёҳӣ омилҳои бештареро назар ба осон гардонидани дастрасӣ ба бештари мамлакатҳои ҷаҳон ва бунёди пойгоҳи ҳуқуқии бахши сайёҳӣ талаб менамояд. Барои ноил шудан ба муваффақият идоракунии мукамал, мунтазам ҷорӣ намудани навоариҳо, ягонагии мақсадҳои бахшҳои хусусиву давлатӣ ва хоҳиши мубориза бурдан дар шароити рақобати шадид зарур мебошанд.

Ҳамасола Форуми ҷаҳонии иқтисодӣ ҳисоботро оид ба рақобатпазирӣ сайру сайёҳӣ таҳия месозад, ки он маҳсулнокии нисбии кишварҳоро аз рӯи якҷанд нишондиҳандаҳои сайру саёҳат муайян мекунад. Мувофиқи ин ҳисобот Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2013 ҷои 114-умро дар байни 140 давлат ишғол намудааст. Расми 1 баъзе маълумоти асосиро дар ин самт нишон медиҳад.

РАСМИ 1. САМТҲОИ РАҚОБАТПАЗИРИ САЙЁҲӢ ДАР ТОҶИКИСТОН

ФОРУМИ ИҚТИСОДИИ ҶАҲОН (WEF) 2013; ИНДЕКСИ

НИШОНДИҲАНДАҲОИ САЁҲАТ ВА САЙЁҲӢИ ТОҶИКИСТОН - ДАР

ҶАҲОН 114/140 ВА ДАР МИНТАҚА 23/25 МЕБОШАД.

Ҷиҳатҳои мусбӣ

- Манбаҳои зеҳнӣ 60/140 (кормандони соҳибтаҳассус маълумот ва курсҳо),
- Рақобатнокӣ бо нарх 42/140,
- Амният 71/140,
- Устувории муҳит 70/140

Ҷиҳатҳои манфӣ

- Зерсохтори сайёҳӣ 139/140
- Манбаҳои фарҳангӣ 122/140
- Зерсохтори СИТ 109/140
- Қоидаҳои танзим ва сиёсат 113/140
- Дастрасӣ ба маълумот 137/140

Чӣ тавре, ки аз расми 1 бармеояд, сайёҳӣ дар Тоҷикистон дар сатҳи нисбатан пасти рушд қарор дорад ва бинобар ин, мавқеи мамлакат дар рейтинги ҷаҳонии сайёҳӣ баланд нест. Аммо Тоҷикистон иқтидори бузурге дорад, ки метавонад дар натиҷаи татбиқи тавсияҳои ҳуҷҷати «Моделҳои рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон» рушди назарраси бахши

сайёхиро таъмин намуда саҳми мустақими онро то солҳои 2020-ум ба 5% ва саҳми ғайримустақими баҳши сайёхиро то 15%-и ММД расонад. Бинобар ин, андешидани чораҳои зарурӣ чихати татбиқи нақшаи чорабиниҳои пешниҳодшуда ва дар ин замина баланд бардоштани рейтинги сайёҳии мамлакат мувофиқи нишондиҳандаҳои гуногуни сайру саёҳат зарур аст.

Қобили қайд аст, ки амалигардони қисми зиёди чорабиниҳо дар самти ислоҳоти баҳши сайёҳӣ бо мақсади баланд бардоштани рақобатпазирии соҳа он қадар мушкил нестанд. Ҷумҳурии мо бартариҳои зиёди табииро соҳиб мебошад, ки дар расми 2 оварда шудаанд. Ин бартариҳо набояд сарфи назар карда шаванд. Новобаста аз дигар омилҳо танҳо эътимод намудан зарур аст, ки сайёҳон ба кишвари мо ташриф меоранд. Идоракунии самараноки омилҳои мусоид вазифаи муҳим буда, маънои онро дорад, ки манфиатҳои имконпазирро метавон дар ояндаи дарозмуддат афзоиш дод. Дар аксарияти соҳаҳо, ин чорабиниҳои маҷмӯӣ ва мувофиқашуда нақшаи умумии стратегиро низ талаб мекунанд.

РАСМИ 2. ТОҶИКИСТОН: ИҚТИДОРИ САЙЁҲӢ

- РАМЗ (ПОМИР, РОҲИ АБРЕШИМ)
- ТАБИАТИ НОТАКРОР
- ФАЗОИ ТАБИӢ
- МЕРОС ВА ТАЪРИХ
- МАДАНИЯТИ МЕҲМОННАВОЗӢ
- АМНИЯТИ ШАХСӢ
- АРЗИШҲО
- ИҚЛИМ
- ГУНОГУН

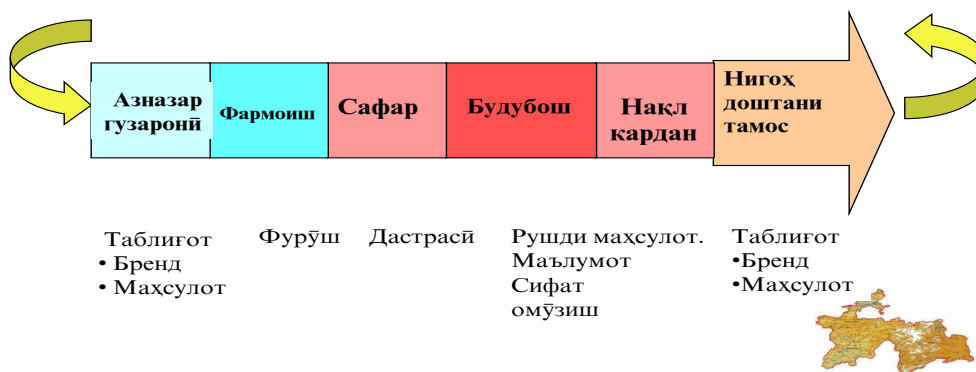
2.1. САЁҲАТИ МУШТАРИЁН

Боназардошти сатҳи рақобат дар баҳши сайёҳӣ ва интиҳоби васеъ барои сайёҳони имконпазир имрӯз аз нуқтаи назари мизочи эҳтимолӣ амал кардан муҳим аст. Аз ҳама роҳи осон ва устувори ноил гардидан ба муваффақият ин ҳар чӣ беҳтар қонеъ намудани талаботи сайёҳон нисбат ба дигар мамлакатҳо мебошад.

Мусофирон ва сайёҳон новобаста аз мақсадашон дар бораи шароитҳои сафар андеша менамоянд. Вақте ки касе андешаи ба саёҳат баромаданро барои истироҳат ва ё барои анҷоми кор амалӣ менамояд,

дар ин ҳолат сайёҳӣ бояд ҳамаи намудҳои ташрифоти кутоҳмуддатро фаро гирад. Сайёҳон ва мусофирон дар навбати аввал, дар бораи ҳавопаймо ва утоқи хоб дар меҳмонхонаҳо ё ҳатто дар бораи табиати ҷолиб ва биноҳои нодир андеша намекунад. Онҳо дар бораи таассуроти умумӣ дар маҷмӯъ андеша мекунад. Онҳо саёҳати худро ҳамчун як чизи том ва ҳамчун таҷрибаи манфиатбахш ва дилпазир тасаввур менамоянд. Одатан хариди чиптаи ҳавопаймо ва фармоиши уток дар меҳмонхона мақсади асосӣ ба ҳисоб намеравад. Инҳо танҳо ҷузъиёти сайёҳӣ ба шумор мераванд, ки бо сабаби саёҳат дар маҷмӯъ, масалан, қаноатманд шудан аз истироҳат оғоз мешаванд. Дар ин раванд, гузаштан аз марҳилаҳои гуногун, ба монанди азназаргузаронии давлатҳо барои сайёҳӣ, фармоиши саёҳат, баромадан ба сафар, будубош, бозгашт ба манзил, паҳн намудани маълумот оид ба таассурот аз сафар ва нигоҳ доштани тамос зарур аст. Расми 3 марҳилаҳои саёҳати маҷозии (виртуалӣ) сайёҳонро инъикос мекунад.

РАСМИ 3. МАРҲИЛАҲОИ САЁҲАТИ МУШТАРИЁН

Тавре аз расми 3 аён аст, саёҳати муштарӣ аз шаш марҳилаи гуногуни бо ҳам алоқаманд иборат аст. Дар марҳилаи «Азназаргузаронӣ» мусофир давлатҳои гуногунро аз назар гузаронида, вобаста ба имкониятҳои худ интихоб мекунад, ки ба кадом давлат сафар намудан лозим аст. Дар ин марҳила бренд-маркетинг нақши ҳалкунанда дорад. Бренд-маркетинги кишвар бояд мувофиқ ба талаботи сайёҳон ва афзалиятҳои сайёҳии кишвар сохта шавад. Бо ибораи дигар, бренд-маркетинг ин посухи эҳсосие мебошад, ки маълумотҳои саҳеҳро дар бар гирифта, сайёҳонро барои ташриф даъват менамояд.

Марҳилаи «Фармоиш» баъд аз қабули қарор оғоз мешавад, ки дар он сайёҳ ҷузъиёти саёҳаташро фармоиш медиҳад. Ин метавонад сафари пурра ё танҳо як ҷузъи сафар бошад. Дар ин ҷо бояд хатсайрҳои мушаххас бо дастрасии камхарҷ ва роҳи осон ба воситаи ширкатҳои сайёҳӣ ё ширкатҳои махсусгардонидашудаи фармоишӣ пешниҳод карда шаванд.

Дар марҳилаи «Сафар» сайёҳ расидан ба кишварро тавассути нақлиёти ҳавоӣ ё автомобилӣ муайян менамояд. Ин метавонад як қисми сафари сайёҳ барои расидан ба нуқтаи таъинот бошад. Новобаста аз он, ки сайёҳ чӣ тавр ба кишвар мерасад, то кадом андоза маҳсулоти сайёҳии Тоҷикистон ба сайёҳ қолибанд, маъноӣ ҳалқунандаро нуқтаи таъинот мебозад. Агар одамон бо харҷи камтари вақт, осон ва сарфақорона ба кишвар нарасанд, иқтисодии сайёҳии кишвар маҳдуд баҳо дода мешавад. Бинобар ин зарур аст, ки арзиши чиптаҳо арзон, расмиёт ва дигар талаботи вуруд содда бошанд. Ин ниҳоят нуқтаи муҳим аст, зеро дастовардҳои бахши нақлиёт, технология ва рушди иқтисодӣ дастрасиро ба олам осон намудаанд. Дар тамоми мамлакатҳо ҷиҳати бештар ҷалб намудани сайёҳон, дастрасӣ, расмиёти вуруд ва дигар паҳлуҳои сайёҳӣ хеле осон ва содда карда шудаанд. Алҳол, мамлакате вуҷуд надорад, ки барои ба даст овардани даромад аз ҳисоби сайёҳӣ кӯшишҳо ба харҷ надиҳад.

Дар марҳилаи «Будубош» мақсади асосӣ будубош буда, ҷобачокунии сайёҳон, боздиди онҳо, нақлиёти дохилӣ, хӯроқа ва нӯшоқиҳои миллӣ, дастовардҳои фарҳангии кишвар ва ҳамаи дигар ҷузъиёти сафарро дар бар мегирад. Бисёр муҳим аст, ки сайёҳ он чиро, ки дар сомонаҳои иттилоотӣ дида ба он мароқ зоҳир намудааст, тавассути роҳнамоҳо, лавҳаҳо ва дигар овезаҳо дарёбад, самт ва масофаи онҳо аз марказ маълум ва роҳҳои алтернативии расидан ба онҳо муайян бошад, то ин ки сайёҳ аз ташрифи худ таассуроти нек бардорад. Дар замоне, ки технологияҳои иттилоотӣ ва сомонаҳои интернетӣ дастраси омма ҳастанд, маҳсулоти сайёҳии ватанӣ бояд барои даромад овардан ба шаҳрвандонаш хизмат намояд. Аз даст додани чунин имконият ба манфиати қор намебошад. Албатта, дараҷаи умумии фароғати сайёҳон аз дигар омилҳои будубош, аз ҷумла мероси таърихӣ, тарабхонаҳо, мағозаҳо, таксӣ ва ҳатто аз воҳурии тасодуфӣ бо мардуми маҳаллӣ, арзиш ва дараҷаи сифати хизматрасонӣ низ вобастагӣ дорад.

Марҳилаи «Нақл кардан» баъди бозгашти сайёҳ ба ватани худ оғоз мешавад. Дар ин марҳила сайёҳ оид ба сафар ва таассуроти бардоштаи худ ба оила, наздикон ва ҳамкорон нақл мекунад. Таассуроти бардоштаи сайёҳ ва расонидани иттилоот оид ба ин таассурот водор мекунад, ки дигарон низ аз ин кишвар боздид намоянд. Расонидани ин таассурот аксаран аз доираи оила ва хешу таборон берун баромада, бо роҳҳои гуногун, аз ҷумла ба воситаи сомонаҳои TripAdvisor ё сомонаҳои иҷтимоии Facebook ва ғайра сурат мегирад.

Дар марҳилаи «Нигоҳ доштани тамос» ширкатҳои сайёҳӣ ва меҳмонхонаҳо метавонанд бо муштариёни худ тамосро нигоҳ дошта, онҳоро барои ташрифи навбатӣ ё барои ҷалби сайёҳони дигар ҳавасманд намоянд.

Ширкатҳои сайёҳӣ бояд иттилоотро оид ба тамос бо муштариёни худ, яъне сайёҳон ҷамъ оварда, бо онҳо тавассути суроғаи электронӣ ва ё шабакаҳои иҷтимоӣ мунтазам дар тамос бошанд, то таҷрибаи воқеӣ ва «зинда»-ро барои сайёҳон дар тафаккури онҳо нигоҳ дошта, барои

ҳавасманд гардондан ба ташрифи навбатӣ ё ҷалби сайёҳони дигар истифода намоянд. Зеро, сафари дуҷумбораи сайёҳон ба як кишвар доимо нишонаи беҳтарини рушди сайёҳӣ дар кишвар аст.

Моделҳои рушди баҳши сайёҳӣ бояд тақсимои ваколатҳо ва захираҳои ифода карда, инчунин воситаи баҳодиҳии муваффақиятҳо муайян менамояд. Он раванди бетанаффуси будубоши сайёҳон, тақсимои самараноки вақт ва фазои гуворои истироҳатро таъмин намуда метавонад. Инчунин модели рушди баҳши сайёҳӣ барои таъмин намудани кӯшишҳои ҳамаҷониба, ки якбора дар ҳама самтҳо амалӣ гардонидани мешаванд, аҳамияти ҳалқунандаро мебарорад. Масалан, гузаронидани чорабиниҳои тарғиботӣ дар хориҷи кишвар, дар ҳолате ки бо ин мамлакатҳо робитаҳои мусоиди нақлиёти ҳавоӣ ва заминӣ фароҳам оварда нашудаанд, сарфи беҳудаи маблағ ба ҳисоб меравад.

Барои бомуваффақият анҷом додани марҳилаҳои саёҳати муштариён, ки пештар қайд гардиданд, ҷанбаҳои гуногуни рушди баҳши сайёҳӣ бояд ботартиб муттаҳид карда шаванд. Моделҳои рушди баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон, ки дар Намудори 5 инъикос карда шудааст, ҷанбаҳои асосии рушди ин соҳаро дар бар мегирад, аз ҷумла:

- ◆ Маркетинг
- ◆ Дастрасӣ
- ◆ Таҳияи маҳсулот.

Намудори 5. Модели рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон

2.2. МАРКЕТИНГ

Маркетинг чанбаи асосии модели рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, аз қисмҳои тадқиқоти бозор, тарғибот, ба роҳ мондани фуруш ва нигоҳ доштани тамос бо муштарӣ иборат аст. Пеш аз оғози дилхоҳ фаъолияти маркетингӣ бояд муайян кард, ки он ба кӣ равона карда шуда, мақсади асосӣ аз ҷӣ иборат аст. Маркетинг аз тадқиқоти бозор оғоз мешавад.

А) ТАДҚИҚОТИ БОЗОР

Тадқиқоти бозор метавонад мураккаб ва серхарҷ бошад ва ё метавонад супориши нисбатан оддӣ рӯимизӣ бошад. Ҷӣ қадаре, ки воситаҳо бештар ҷалб шаванд, ҳамон қадар сифат баланд мешавад, аммо новобаста аз ин, раванди тадқиқот дар маҷмуъ якхела мебошад. Раванди тадқиқоти бозор марҳилаҳои зеринро дар бар мегирад:

- ◆ муайян намудани бозорҳои имконпазир
- ◆ баҳогузори микрос ва макродор
- ◆ муайян намудани хавасмандии муштарӣ
- ◆ мутобиқгардонӣ ба маҳсулоти худӣ

Барои бахши сайёҳӣ, чун қоида, тадқиқоти васеи бозор аз сайёҳони ташрифоварда ба мамлакат оғоз гардида, дар оянда ба фаъолият дар бозорҳои асосии фурӯш идома меёбад. Боназардошти захираҳои маҳдуд ва марҳилаи ибтидоии рушди сайёҳӣ дар Тоҷикистон, гузаронидани тадқиқоти васеи бозор ба мақсад мувофиқ нест. Миқдори сайёҳони ташрифоварда зиёд набуда, асосан сайёҳони дорои бучети маҳдуд ва сайёҳон дар ҷустуҷӯи сайрҳои экстремалӣ бартарӣ доранд. Қобилияти маҳдуди харидории гуруҳи аввали сайёҳон, миқдор ва хусусияти махсуси гуруҳи дууми сайёҳонро ба инобат гирифта, ҳамчун бозори асосии фурӯш барои оянда муайян намудани онҳо ғайрмақсаднок аст.

Ягон бозорро рад кардан лозим нест ва ташаккули вазъиятро бо эҳтиёт зери мушоҳида қарор бояд дод. Аммо дар оғози кор ба Тоҷикистон тавсия дода мешавад, ки диққати асосӣ ба ҷалби ҳар чӣ бештари сайёҳон аз Аврупои Ғарбӣ равона карда шавад. Махсусан ба бозорҳои бояд нигаронида шуд, ки ба Тоҷикистон дастрасии осон дошта, даромади нисбатан баланд доранд, ба монанди Олмон, мамлакатҳои Созишномаи Бенилюкс, аз ҷумла Фаронса, Швейтсария ва Британияи Кабир.

Қадами аввал гузаронидани пурсиши муштариён дар бозори хизматрасониҳои сайёҳӣ барои гирифтани иттилоот оид ба ақидаҳо, нуқтаи назар ва маълумоти гуруҳҳои гуногуни иҷтимоӣ нисбати Тоҷикистон ҳамчун мавзеи истироҳат ва мамлакати сайёҳӣ ба шумор меравад. Ин метавонад ба ташаккули фаъолияти ибтидоии тарғиботӣ мусоидат намояд. Ҳавасмандагардонии пешбурд ва фурӯши маҳсулоти сайёҳӣ дар ин самти аз ҳама дастрас ва осон бояд зери назорати қатъӣ қарор дода шавад. Ин ба тадқиқоти «зинда»-и бозор мусоидат менамояд.

Яқин аст, ки натиҷаи дуруст зуд ба даст оварда намешавад. Захираҳои мавҷуда ва сатҳи ҳозираи хатсайрҳо танҳо чунин натиҷаи тадқиқоти бозорро, ба монанди тарғиботи ибтидоӣ, ки ба баҳогузориҳои иттилоотӣ ва таассуроти муштариён асос ёфтааст, ба мо муяссар мегардонад. Баъд аз он, тадқиқоти нисбатан васеъ ва мураккаби бозор дар асоси таҷрибаи аввала бояд ҳамчун фаъолияти мунтазам ба нақша гирифта шавад.

Тавсияи 1: Гузаронидани пурсиши назари сайёҳон аз мамлакатҳои Аврупои Ғарбӣ, ки бозорҳои мақсаднок барои Тоҷикистон бо дастрасии осон ба мамлакат ба ҳисоб мераванд (дар марҳалаи кунунӣ, минтақаҳои фарогири фурудгоҳҳои Франкфурт ва Дубай).

Б) ТАРҒИБОТ

Дар марҳилаи «Азназаргузаронӣ»-и саёҳати муштариён, вазифаи асосӣ аз мунтазам ҷалб намудани диққати сайёҳи эҳтимоли тавассути воситаҳои ахбори омма ва сомонаҳо иборат мебошад. Ширкатҳои сайёҳӣ дар ҷаҳон барои тарғибот телевизион, синамо, радио, матбуот, сомонаҳо ва шабакаҳои интернетӣ, лавҳаҳои тарғиботӣ, муносибатҳои

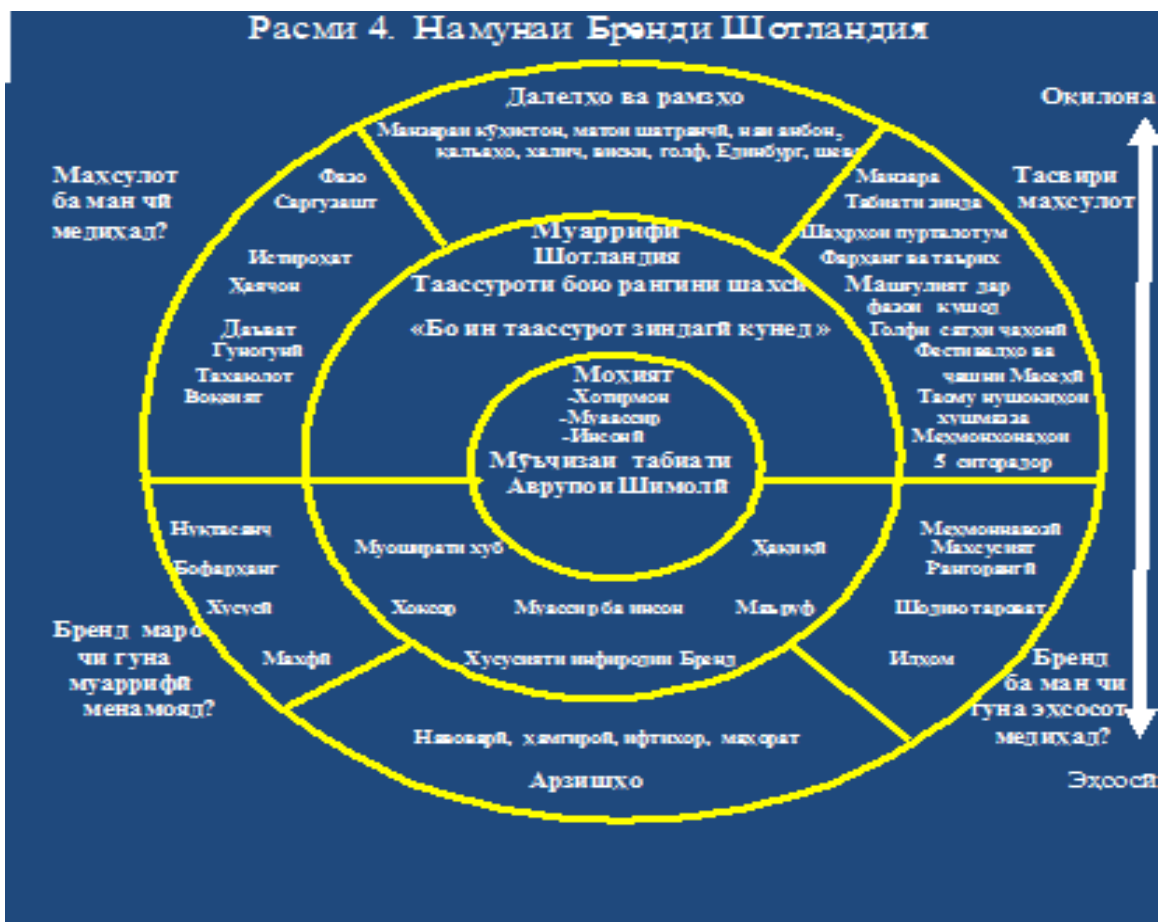
чамбиятӣ (PR), руйдодҳо ва дигар воситаҳои алоқаро истифода мебаранд.

Вобаста ба ғояи (ё паёми) тарғибот бояд дар ду самт қарор қабул карда шавад: брендинг ва сабади (портфели) маҳсулот. Бренд дар асоси сабади маҳсулоти ҷумхури, дар шакли кӯтоҳ ва ҷалбунада таҳия карда мешавад. Бренди ҷумхури бояд аз бренди дигар давлатҳо фарқ намуда афзалиятҳои миллии сайёҳиро дар бар гирад.

Ҳамасола маблағҳои калон барои таҳия ва тарғиби брендҳо, пеш аз ҳама, бо мақсади пешбурди босуръати молҳои истеъмоли мардум сарф карда мешаванд. Аксарияти мамлакатҳои пешбарандаи сайёҳӣ маблағҳои зиёдро барои бренд-маркетинг сарф менамоянд. Масалан, буҷети умумии Созмони Миллии Сайёҳии Шотландия дар соли 2012, маблағи 4,3 млрд. доллари ИМА-ро ташкил додааст, ки қисми зиёди ин маблағ пеш аз ҳама барои тарғиби бренд-маркетинг сарф карда мешавад.

Тоҷикистон соҳиби навгонӣ ва арзишҳои аслии бештар буда, шабакаи Интернет имкониятҳои васеи баробарро барои ҳама ҳатто бо захираҳои маҳдуд фароҳам меорад. Истифода намудани таҷрибаи пешқадами таҳассусии маркетингӣ, хангоми таҳияи бренд ниҳоят муҳим мебошад.

Бренди хуби миллии ҳамаи он маълумотҳоеро, ки кас мехоҳад оид ба мамлакат пешниҳод намояд, дар шакли кӯтоҳ ва ҷолиби диққат фаро мегирад. Барои намуна дар расми 4 бренди Шотландия пешниҳод карда шудааст.

Тавсияи 2: Гузаронидани чорабиниҳо чихати муайян намудани бренди сайёҳии Тоҷикистон барои ҳавасмандгардонии назаре, ки сайёҳони имрӯза ва имконпазир Тоҷикистонро чӣ гуна мебинанд.

Дар ибтидо бренди сайёҳии Тоҷикистонро тавассути амалигардонии чорабиниҳо атрофи таҳияи бренд бо ҷалби аҳолии маҳаллӣ ва хориҷиён муайян намудан мумкин аст. Ба бренд метавон бо мурури ворид шудани маълумоти нави иловагӣ аз сайёҳони воқеӣ ва эҳтимоли тағйирот дохил намуд, ки ин ба фикрронии дуруст оид ба чӣ гуна муаррифӣ намудани мамлакат мусоидат менамояд. Унсурҳои таркибии бренд, хусусият ва услуби тарғиби онро муайян менамоянд.

Ба бренд чунин симо ва сабк додан зарур аст, ки дар қалби сайёҳони эҳтимоли ҷой гирад. Барои ин кумаки касбии мутахассисони маркетинг лозим мебошад.

Сабади маҳсулоти сайёҳӣ дар зери бренд ҷой мегирад. Дар ҳолате ки бренд аз рӯи моҳияти худ даъвати эҳсосотиро ифода менамояд, сабади маҳсулоти сайёҳӣ фаъолияти амалӣ ба ҳисоб меравад. Ин ифодаи мухтасари он аст, ки чӣ хел одамон метавонанд дар мамлакат фароғат намоянд, бо чӣ кор машғул шуда, чиро дида метавонанд. Боз ҳам, дар воқеъ, барои Тоҷикистон зарур аст, ки тавачҷуҳи асосӣ ба истифодаи самараноки захираҳои маҳдуд диҳад.

Тавсия дода мешавад, ки сабади имконпазири маҳсулот барои Тоҷикистон маҳсулоти зерини сайёҳиро дар бар гирад:

- Сайёҳии кӯҳӣ;
- Саёҳати авантюри;
- Сайёҳии мушкил;
- Воҳӯриҳо, маросимҳо, конфронсҳо ва рӯйдодҳо (ВМКР).

Таркиби сабади маҳсулоти сайёҳии Тоҷикистон мазмуни тарғиботро муайян менамояд. Аз нуқтаи назари роҳҳои тарғибот маҳдудияти захираҳо боз моро водор месозад, ки эҷодкор бошем. Гузаронидани чорабиниҳои хурди тарғиботӣ осон аст, аммо дар чунин ҳолат он ба ҳама таъсир расонида наметавонад. Тавсия дода мешавад, ки интернет ҳамчун воситаи асосӣ истифода гардида, бо муносибатҳои ҷамъиятӣ (PR) пурра карда шавад, хусусан, бо ташкили ташрифҳои шиносӣ ба воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ.

Асоси ин кӯшишҳои тарғиботиро бояд сомонаи фарогири миллии сайёҳӣ ташкил намояд, зеро ки ин ба рушди ҷанбаҳои зерин мусоидат менамояд:

- Самаранокии иқтисодӣ аз ҳисоби кам шудани хароҷот;
- Дастрасии универсалӣ;
- Мутобиқшавӣ – метавонад дилхоҳ миқдори чорабиниҳоро дар шабакаҳои дигар дастгирӣ намояд;
- Иттилооти доимӣ, нав ва саривақтӣ.

Бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ бояд дар ҳалли масъалаи зерин бо ҳамдигар зич ҳамкорӣ намоянд. Танҳо давлат тавассути мақомоти иҷроияи ҳокимият воқеан ҳам метавонад тарғиботи мамлакатро амалӣ

гардонад ва танҳо бахши хусусӣ метавонад маҳсулоти сайёҳиро барои тарғибот пешниҳод намояд. Сомонаи миллии сайёҳӣ бояд дар маркази таваччуҳи мақомоти миллии сайёҳӣ бошад. Сомона бояд имкониятро барои ҳамаи ширкатҳои сайёҳии мамлакат, ки ба талаботи камтарини зарурии стандартҳои сифат ҷавобгӯ мебошанд, новобаста аз дигар робитаҳо ва мансубияти иҷтимоӣ кафолат диҳад. Сомонаи миллии сайёҳӣ инчунин бояд пайвандҳоро (линк) бо ширкатҳои сайёҳии хориҷӣ, ширкатҳои ҳавопаймоӣ, меҳмонхонаҳо, ширкатҳои дигари дар Тоҷикистон ба фаъолияти сайёҳӣ машғулбуда ва доираи васеи шабакаҳои иҷтимоӣ таъмин намояд. Дар расми 5 саҳифаи асосии сомонаи Шотландия VisitScotland ҳамчун намуна оварда шудааст.

Расми 5. Саҳифаи асосии сомонаи Шотландия VisitScotland

Чӣ хеле дар қисми тадқиқоти бозор пештар қайд гардид, чорабиниҳои тарғиботӣ бояд дар сомонаи миллии асос ёфта, пеш аз ҳама, ба самти дастрасии мустақим аз Аврупои Ғарбӣ нигаронида шаванд. Имкониятҳои беҳтарини таъсир бахшидан ба одамон аз мавҷудияти дастрасии нисбатан осони онҳо ба мамлакат бармеоянд. Чунин намуди тарғибот ҳамчун тадқиқоти «зинда»-и бозор хизмат менамояд, чунки «аввалин истеъмолкунандагон»-и ин бозорҳо барои гирифтани иттилооти пураарзиш оид ба таасуроти неку бад ва эҳсосоти онҳо бо пурсиш фаро гирифта мешаванд.

Тавсияи 3: Ташкил намудани сомонаи миллии, ки маълумоти пурра ва мунтазам такмилшаванда бо иттилооти нав оид ба Тоҷикистон ва пайвандҳоро (линк) бо ҳар як ширкати соҳибтахассуси сайёҳӣ таъмин мекунад.

Муносибатҳои ҷамъиятӣ (PR) воситаи муҳими тарғибот ба ҳисоб мераванд. Аз рӯи моҳияти худ ин усули ройгон паҳн намудани маълумот дар воситаҳои ахбори омма, хусусан, аз тарафи рӯзноманигорони

сайёҳатчӣ дар маҷаллаҳо, телевизион ва интернет мебошад. Имрӯз ҳамчунин фикру ақидаҳои одамони машҳур ва сарварон дар шабакаҳои иҷтимоӣ аҳамияти калон пайдо намудаанд. Одатан ин усули тамоман ройгон нест, зеро барои ҷалби диққати шахсиятҳои машҳур бояд корҳои муайян анҷом дода шаванд, аммо ин чун қоида, роҳи хеле арзон ва нисбатан боэътимод назар ба пардохти таблиғот мебошад. Дар баробари ин хавф низ зиёд аст, чунки идоракунии ҷараёни иттилоот имконнопазир аст. Инчунин пеш аз гирифтани фикру ақидаи шахсиятҳои машҳур дар бораи Тоҷикистон, масалан тавассути амалигардонии «ташрифоти шиносӣ»-и пардохтшаванда, ҳамаи унсурҳои дигари таркибии ҷорабинии таблиғотӣ, дастрасӣ, таҳияи маҳсулот ва сифати он бояд дар ҳолати хеле хуб қарор дошта бошанд.

Муносибатҳои ҷамъиятиро (PR) дар сатҳи милли тавассути мақомоти милли сайёҳӣ бо ҷалби мутахассисони бахши хусусӣ баррасӣ ва таҳия намудан мувофиқи мақсад аст.

Тавсияи 4: Кӯшишҳои ибтидоии маркетингӣ, аз ҷумла тарғиботи онлайн ва муносибатҳои ҷамъиятӣ (PR) атрофи намунаи хурди маҳсулоти сайёҳӣ бояд ба як ва ё ду бозори мамлакатҳои Аврупои Ғарбӣ бо дастрасии осон ба Тоҷикистон равона карда шаванд.

Яке аз роҳҳои самараноки ҷалби сайёҳони хориҷӣ ба ҷумҳурӣ ин иштироки ширкатҳои сайёҳӣ дар намоишгоҳҳои сайёҳӣ дар хориҷи кишвар ба шумор меравад. Вале, на ҳамаи ширкатҳои ватанӣ имконияти ширкат намудан дар ҷунин намоишгоҳҳо доранд.

Тавсияи 5: Мусоидати мақомоти ваколатдори давлатӣ дар бахши сайёҳӣ, Палатаи савдо ва саноати Тоҷикистон, сафоратхонаҳои Тоҷикистон дар кишварҳои хориҷӣ ҷиҳати иштироки ширкатҳои сайёҳии ватанӣ дар намоишгоҳҳои сайёҳӣ ва васеъ намудани ҳамкориҳои ширкатҳои сайёҳии ҷумҳурӣ бо ширкатҳои сайёҳии давлатҳои аз ҷиҳати сайёҳӣ пешрафта.

В) БА РОҲ МОНДАНИ ФУРУШ

Баъди ҷалб намудани тавачҷуҳи сайёҳи эҳтимоли дар марҳилаи «Азназаргузаронӣ»-и саёҳат, муҳим аст, ки муштарӣ барои гузаштан ба марҳилаи «Фармоиш»-и саёҳат ҳавасманд карда шавад. Чунки таассуроти хуби аввалаи муштарӣ оид ба саёҳат ба кишвар метавонад бо сабаби фишори интихобҳои бисёр ба осонӣ аз даст равад.

Боз ҳам сомонаи милли асоси ин фаъолият мебошад. Дар сомона бояд пайвандҳо (линкҳо) бо ширкатҳои хориҷӣ ва ватанӣ, ки метавонанд ба зудӣ ва хеле самаранок ҳавасмандиро ба фурӯш мубаддал гардонанд, ташкил карда шаванд. Ширкатҳои сайёҳӣ низ дар навбати худ бояд сомонаҳои интернетии муосир дошта бошанд, то ки дастрасӣ ва имконияти фармоиш доданро нишон дода тавонанд. Барои ин бояд ба бахши хусусӣ кумак карда шавад, ки таҷҳизоти зарурии иттилоотӣ-технологӣ (ИТ) ва иқтисодии кадриву техникаи барои тарғибот ва фурӯши онлайн дошта бошад.

Тавсияи 6: Барномаи таъмин ва дастгирии ширкатҳои сайёҳӣ барои ба даст овардани таҷҳизоти зарурии технологияҳои иттилоотӣ ва маҳорати фаъолияти тичорат намудан тариқи онлайн таҳия ва амалӣ гардонида шавад.

Г) НИГОҲ ДОШТАНИ ТАМОС БО МУШТАРИЁН

Фаъолияти тарафайн бо сайёҳон набояд бо амали саёҳат анҷом ёбад. Ба монанди дилхоҳ фаъолияти соҳибкорӣ ҷалби муштарӣ ё худ сайёҳон яке аз вазифаҳои муҳим боқӣ монда, қисмати аз ҳама мураккаб мебошад. Нигоҳ доштани робита бо муштарӣ, барои он ки онҳо тавонанд дубора саёҳат фармоиш диҳанд ва ё ба дӯстону ҳамкорони худ тавсия диҳанд, нисбатан осон аст, агарчӣ ин аксар вақт сарфи назар карда мешавад. Ташкилотҳои миллии сайёҳӣ ва ҳамаи ширкатҳои сайёҳӣ маҳорати нигоҳдории тамосро бо муштарӣ бояд инкишоф диҳанд, хусусан тавассути суроғаи электронӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ.

2.3. ДАСТРАСӢ

Тавре аз Намудори 5 бармеояд, дастрасӣ чанбаи дуҷумла модели рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, аз қисмҳои нақлиёт, сарҳадот, омузиши хадмоти хизматрасонии муштарӣ, раводид, иҷозатномадиҳӣ, иҷозатҳо ва бақайдгирии сайёҳон дар дохили мамлакат иборат аст.

Тафовути асосии бозорҳои мамлакатҳои ғарбӣ интиҳоби васеи самтҳои саёҳат, машғулият дар саёҳат ва ба тариқи осон амалӣ намудани нақшаҳои сайёҳии худ мебошад. Бо ибораи дигар, дар кишварҳои ғарб сайёҳ чизи дилхоҳи худро ба зудӣ ва осонӣ дастрас карда метавонад. Бинобар ин, барои сафар ба Тоҷикистон таъмин намудани дастрасии осон ва камхарҷ ҳаётан муҳим мебошад, зеро дар мавриди баръакс сайёҳ имкон дорад, ки мамлақати дигарро барои саёҳат интиҳоб намояд.

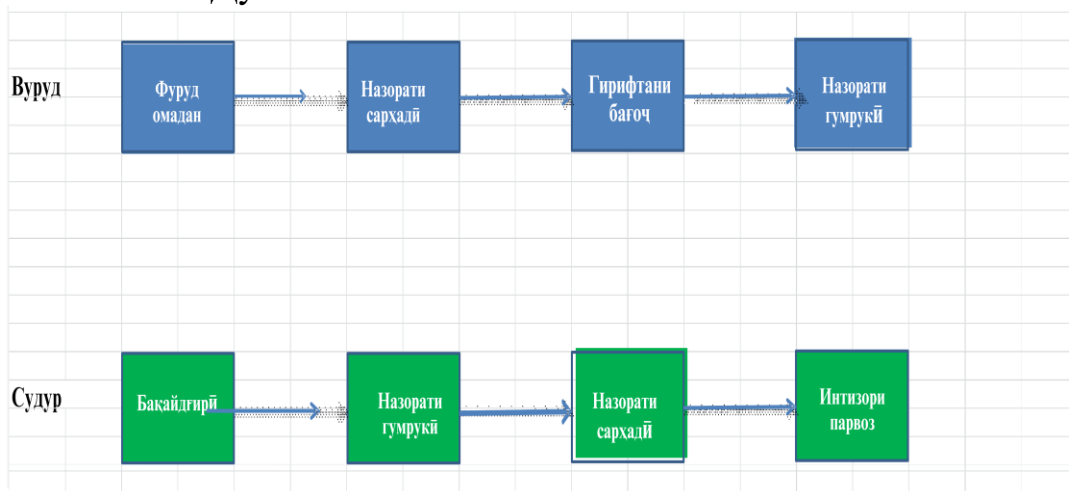
А) НАҚЛИЁТ, САРҲАДОТ ВА ОМУЗИШИ ХАДАМОТИ ХИЗМАТРАСОНИИ МУШТАРИЁН

Қайд кардан зарур аст, ки сатҳи сифати хизматрасониҳо дар фурудгоҳҳои байналмилалӣ чумхурӣ ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ, яке аз омилҳои муҳими рушди бахши сайёҳӣ маҳсуб меёбанд. Фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ барои меҳмонон тасуроти аввалин ва охириро нисбати Тоҷикистон боқӣ мегузоранд ва мусоидат намудан барои бардоштани таассуроти мусбӣ аз ин сафарҳо ниҳоят муҳим аст. Ҳангоми вуруди сайёҳон хизматрасонӣ бояд тавре ба роҳ монда шавад, ки сайёҳони хориҷӣ меҳмоннавозӣ ва хушмуомилагиро нисбати худ ба хубӣ ҳис намоянд. Зеро, ин барои тамоми муҳлати будубоши онҳо ва ташвиқи тарғиби Тоҷикистон дар ватанашон таъсири мусбӣ мегузорад.

Ҳангоми гусели меҳмонон (судур) хадамоти номбурда бояд эътимод пайдо намоянд, ки меҳмонон бо таассуроти хуб ба кишвари худ бармегарданд ва кушиш кунанд то ин таассуротро боз ҳам қавитар намоянд. Чунки гузориши онҳо ба дустони худ оид ба таассуроташон нисбати Тоҷикистон яке аз роҳҳои беҳтарини таблиғот оид ба Тоҷикистон ва ҷалби бештари сайёҳон мебошад.

Бинобар ин зарур аст, ки сифати хизматрасонӣ дар ин ҷойҳо дар сатҳи баланд қарор дошта бошад. Яке аз дарвозаҳои бузурги ворид шудан ба Тоҷикистон ин Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе ба шумор меравад. Роҳбарияти ЦСК Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе тамоми саъю кӯшиши худро ба он равона кардааст, ки рӯз то рӯз сифати хизматрасонӣ дар ин ҷо боз ҳам беҳтар карда шавад. Ин кӯшишҳо албатта, бенатиҷа намондаанд, ки ба ин вазъи кунунии хизматрасониҳо дар фурудгоҳ шаҳодат медиҳад. Бо вучуди ин, дар натиҷаи боздидҳои кории зергуруҳи корӣ оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштариён аз Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе баъзе камбудиву норасоиҳо дар хизматрасонии фурудгоҳ ва мақомоти дар он ҷо фаъолияткунанда муайян карда шуданд.

Расми 6. Ҷараёни вуруд ва судури мусофирон дар Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе

Дар Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе аз 6 гузаргоҳи сарҳадӣ танҳо 3-4 адади онҳо кор мекунанд. Инчунин, барномаву таҷҳизоти компютери гузаргоҳҳо кӯҳнаю фарсуда буда, ба талаботҳои муосири рафтгомади мусофирон ҷавобгу нестанд. Ин омилҳо боиси ҷамъшавии сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ ва нороҳатии онҳо ҳангоми гузаштан аз нозироти сарҳадот мешаванд.

Хадамот ва мақомоти масъули давлатӣ дар фурудгоҳ дар баробари иҷро намудани вазифаҳои худ ба қабул ва гусел намудани мусофирон, сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ низ машғуланд. Бинобар ин, дар ин ҷо бояд ба мусофироне, ки якумин маротиба ба ҷумҳурӣ ворид мешаванд роҳнамо мавҷуд бошад, яъне самти хоричшавӣ маълум бошад ва ҳамаи

хадамоти марбута лавҳаҳо ва овезаҳои худро дошта бошанд. Дар баробари ин бояд маълум бошад, ки мусофирон дар ҳолатҳои ғайриҷашмдошт ба кучо мурочиат карда метавонанд.

Вобаста ба ин, қайд кардан зарур аст, ки дар назди намояндагии Раёсати консулии ВКХ дар Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе овезае, ки мавҷудияти ин ниҳодро дар ин ҷо муайян мекунад овезон аст, вале ҳангоми зиёд чамъ шудани мусофирон, бо сабаби пасттар насб шудани он ноаён мешавад. Инчунин нархномаи хизматрасониҳои Раёсати консулии ВКХ ва дигар маълумотномаҳои ба сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ зарур, вучуд надоранд. Ҳол он, ки ин овезаҳо бояд ҳадди ақал бо ду забон – тоҷикӣ ва англисӣ овезон бошанд. Мавҷудияти ин овезаҳо кори мусофиронро осон намуда, дараҷаи хизматрасонӣ дар фурудгоҳро беҳтар мекунад. Дар баробари ин, мавҷудияти ҷунин овеза ва лавҳаҳо шаффофияти кори мақомотро нишон дода, имичи Тоҷикистонро ҳамчун кишвари сайёҳӣ дар арсаи байналмилалӣ боло мебаранд.

Дар бинои асосии фурудгоҳ овезаҳо ҷӣ дар толори қабули меҳмонон ва ҷӣ дар толори гусели онҳо барои сайёҳон ё ягон гӯшаи сайёҳ мавҷуд нест. Дар бюрои иттилоот бошад, навиштаҷот бо забони англисӣ умуман вучуд надорад.

Ҳангоми ворид шудани сайёҳон ба ҷумҳурӣ тариқи фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ онҳо аз назорати якҷанд мақомоти давлатӣ, аз ҷумла – Сарраёсати қушунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллӣ ва Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаранд. Агарчанде, вазъи фаъолияти ин сохторҳо нисбат ба солҳои пешин беҳтар шуда бошад ҳам, он аз норасогиҳои касбӣ ҳолӣ нест. Ба ин норасогиҳо дохил мешаванд: надонистани забонҳои хориҷӣ (махсусан забони англисӣ) аз тарафи кормандони ниҳодҳои номбаршуда, муоширати номуносиб бо сайёҳон ва дар баъзе ҳолатҳо муносибати дағал бо мусофирон аз ҷониби баъзе кормандон, муддатҳои тулонӣ интизор намудани сайёҳон барои хуруҷ аз фурудгоҳ ва дастрас намудани бағоч ва ғайра. Ҷунин ба назар мерасад, ки кормандони мақомоти дар фурудгоҳҳо фаъолияткунанда на ба меҳмоннавозӣ, балки танҳо ба иҷро намудани вазифаҳои худ машғуланд. Агар пешниҳоди меҳмоннавозии тоҷиконае, ки дар хонаҳои худ ба мусофирон ҳангоми қабули онҳо анҷом медиҳем, ба сайёҳон пешниҳод карда шавад, ин як дастоварди муҳими бахши сайёҳӣ мешавад.

Масалан, ҳангоми боздиди зерғуруҳи ғуруҳи корӣ аз Фурудгоҳи байналмилалӣ шаҳри Душанбе, ки шаби 19-уми сентябри соли 2013 сурат гирифт, як шаҳрванди Тоҷикистон қайд кард, ки бағочаш гум шудааст, ҳол он ки дар дасташ пардохтнома барои бағоч мавҷуд аст ва он ба ҳавопаймое, ки тавассути он ба Душанбе расидааст, бор карда шудааст. Шаҳрванд наредонад, ки ба кучо мурочиат кунад, хадамот бошанд ин шаҳрвандро бовар кунониданӣ шуданд, ки ин ҳодиса бо айби онҳо рух надодааст. Ҳол он, ки ҳамаи сохторҳо бояд масъулият нишон дода барои дастрас намудани бағочҳои мусофирон мусоидат намоянд.

Ба ғайр аз ин дар асоси маълумотҳои ғайрирасмӣ (анонимӣ) баъзе кормандони ниҳодҳои дар фурудгоҳ фаъолияткунанда барои муддати зиёд манъ нашудани сайёҳону меҳмонони алоҳида ба онҳо хизматрасониҳои иловагиро бар ивази гирифтани дастмузд (ё чойпулӣ) пешниҳод мекунанд, ки ин боло гузоштани манфиатҳои шахсӣ, гуруҳӣ ва идоравӣ аз манфиатҳои давлатӣ маҳсуб ёфта, имичи Тоҷикистонро ҳамчун кишвари сайёҳӣ дар сатҳи байналмилалӣ коҳиш медиҳад.

Таҷҳизот ва системаи технологию итилоотӣ дар ҳамаи бахшҳо, аз ҷумла бақайдгирии мусофирон, бюрои консулӣ, назорати сарҳадӣ, гумрук ва коркарди бағочҳо фарсуда шудаанд. Аз ҷониби намояндагони мақомоти дар фурудгоҳ фаъолияткунанда баъзе системаҳои кухнашуда ханӯз ҳам истифода мешаванд.

Ин ҳолат на танҳо ба нороҳатии мусофирон ва камсамар шудани фаъолияти ниҳодҳои фурудгоҳ инчунин барои нокифоягии маълумот барои амнияти миллӣ ва танзими муҳочират оварда мерасонад.

Масалан:

♦ Маълумотҳои Хадамоти муҳочират бо кумаки пур кардани кортҳо хангоми вуруд омадан ҷамъоварӣ карда мешаванд. Ин маълумот ба маҳзани умумии марказӣ ворид карда намешавад.

♦ Намунаи пуркардашудаи раводид хангоми вуруд як қатор маълумоти шабеҳро дар корти муҳочиратӣ фаро мегирад ва ба таври дастӣ дар 2 нусха пур карда мешавад. Ин маълумот ҳам ба маҳзани умумии марказӣ ворид карда намешавад.

♦ Маълумот оид ба шиносномаи мусофир ба маҳзани иттилоотии фурудгоҳ ба таври дастӣ ворид карда мешавад. Ҳамаи маълумотҳо дар система ба муддати 6 моҳ нигоҳ дошта мешаванд ва сипас ба маҳзани марказии маълумот ирсол карда мешаванд. Байни ин маҳзан ва маҳзани иттилоотии дигар нуқтаҳои сарҳадӣ табодули иттилоот мавҷуд нест. Агар мусофир ба Душанбе тавассути нақлиёти ҳавоӣ ояду ба ҳамин нақлиёт баргардад, дар бораи ӯ маълумот пайдо кардан осон аст. Вале агар мусофир бо нақлиёти ҳавоӣ ояду бо нақлиёти заминӣ баргардад, пайдо намудани маълумот оид ба сафари ӯ мушкил мегардад.

♦ То он даме, ки кормандони назорати сарҳадӣ варақаҳои парвозро ҷамъоварӣ накунанд, аз тайёра баромадан иҷозат дода намешавад. Масалан, рузи сафари зергурӯҳи корӣ хатсайри Истамбул, ки дар як вақт бо хатсайри Дубай фуруд омад, мусофирон тақрибан 10 дақиқа дар даромадгоҳ боздошта шуданд, дар ҳоле, ки дигар кормандони заминии фурудгоҳ дар ҷои худ ҳозир буданд. Аз ин рӯ, ба кормандони идоракунии заминии фурудгоҳҳо иҷозат дода шавад, ки варақаҳои парвозро ҷамъ намуда, ба кормандони назорати сарҳадӣ супоранд.

♦ Масъулияти кормандони идоракунии заминии фурудгоҳ вобаста ба кумак расонидан ба мусофирон то андозае печида ва номаълум боқӣ мемонад. Масалан, тибқи мушоҳидаҳо маълум шуд, ки дар хатсайри аз Москва фурудомада мусофире бо асо хеле оҳиста роҳ мерафт, вале касе ба ӯ кӯмак нарасонид, ки ин хангоми берун омадани мусофирон аз тайёра мушкилиро эҷод намуд ва барои худи мусофири маъюб низ

нороҳати ро ба миён овард. Ба ӯ танҳо пас аз фаромадан ба поён автомашинаи ёрии таъҷилӣ пешниҳод карда шуд. Вале, аз ҷониби дигар ҳангоми фуруд омадани хатсайри Истамбул, кормандони идораи заминии фурудгоҳ ба таври ғаъл ба мусофироне, ки кӯдакони хурдсол ва бағочҳои дастии калон доштанд, кӯмак мерасониданд.

Дар хатсайрҳои гуногун аз 4 то 7 нафар кормандони идораи заминии фурудгоҳ дар хизмат ҳозир буданд.

♦ Дар СІР-толар танҳо як корманд ба ҳамаи мусофирон хизмат мерасонад, ки наметавонад ҳамаи мусофиронро бо хизматрасонӣ фаро гирад.

♦ Толорҳои СІР/VIP нисбат ба толори пешвозгирии оддӣ ба таври меҳмоннавозона ва бо шароитҳои бароҳат фаро гирифта шудааст. Бо вучуди ин, пайдо намудани методҳои боз ҳам самаранок ва хос барои меҳмонон дар ин толорҳо мувофиқи мақсад дониста мешавад.

♦ Айни замон толори пешвозгирии мусофирон хурд аст. Дар он аломатҳои ишоратӣ мавҷуд нестанд ва то расидан ба нуқтаи назорати сарҳадӣ ягон корманди фурудгоҳ ба мусофирон кӯмак намерасонад. Мусофирон бояд худашон кортҳои муҳоҷиратро пур кунанд ва барои назорати шиносномавӣ дар навбат истанд. Агар мусофирони зиёда аз як хатсайр воридаи толори пешвозгирӣ шаванд, мушкилот боз ҳам зиёд мешавад.

♦ Ҳангоми фуруд омадани хатсайрҳои Дубай ва Истамбул кортҳои муҳоҷират ба таври кофӣ мавҷуд набуданд. Тақрибан 20 дақиқа вақт лозим шуд, ки кормандони масъул вазъиятро дарк намоянд ва онро ислоҳ кунанд, ки ин ҳолат ба нороҳатии мусофирон ва нофаҳмиҳои дигар оварда расонид.

Дар даромадгоҳи толори қабули меҳмонон лавҳа ва якчанд ҳуҷҷатҳо оид ба ҳуқуқи мусофирон ва стандартҳои фурудгоҳ овезон карда шудааст. Иттилооти овезоншуда хеле фарсуда шудааст ва хондани он низ мушкил аст. Ин иттилоот бо ҳарфҳои хурд ва бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ дарҷ карда шудааст, ки барои мусофири хориҷӣ ягон кӯмак расонида наметавонад.

Бо дарназардошти нуқтаҳои қайдгардида, фурудгоҳ ба низоми нав ва муосири амалиёт, масалан, бақайдгирӣ ва коркарди бағочҳо, низоми нави маҳзани марказии маълумотҳо, ки ба ҳамаи мақомоти аз ҷониби давлат назораткунанда дастрас бошад, ниёз дорад. Ин низомҳо самаранокӣ, назорат ва амниятро таъмин хоҳанд кард.

Айни замон, сохтмони терминали нави Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе идома дорад ва дар моҳи сентябри соли 2014 пурра ба истифода дода мешавад. Сохтмони терминал аз ҷониби ширкати фаронсавӣ “ВИЧИ” амалӣ гардида, он пурра ба таҷҳизоти муосир чиҳозонида мешавад. Аз ин рӯ, чиҳати самаранок идора намудани таҷҳизоти наву муосир, ки дар фурудгоҳ насб карда мешаванд, тибқи иттилои роҳбарияти Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе дар баробари сохтмони терминали мазкур, инчунин курсҳои омӯзишӣ барои кормандони фурудгоҳ низ гузаронида шуда истодааст.

Тавсияи 7:

а) Ташкили курсҳои доимӣ барои кормандони мақомоти дар фурудгоҳ фаъолияткунанда.

б) Ҷорӣ намудани низоми нави идоракунии дар ҳамаи гузаргоҳҳои сарҳадӣ.

в) Насб намудани камераҳои назоратӣ ва банаворгири дар ҳамаи нуқтаҳои назоратии фурудгоҳҳо то, ки масъулияти кормандони мақомоти амалкунанда баланд бардошта шуда, амалҳои ғайрикунунӣ нисбати мусофирон муайян ва пешгирӣ карда шаванд.

г) Азнавсозӣ ва модернизатсияи системаи барқтаъминкунӣ, системаи рӯшноидиҳии перронӣ, бо техникаҳои муосири ба ҳавопаймоҳо хизматрасонанда таъмин намудани фурудгоҳҳои байналмилалӣ чумхурӣ.

ғ) Харид ва насб намудани таҷҳизоти “Homoscan” дар фурудгоҳҳои байналмилалӣ чумхурӣ.

д) Таъмин намудани кормандони мақомоти гумрук дар фурудгоҳҳо бо сағҳои хизматӣ. Ин барои аз байни бурдани кофтукови дастии бағочҳо мусоидат менамояд.

е) Ба роҳ мондани назорати гумрукӣ тибқи таҷрибаи байналмилалӣ бо ташкили гузаргоҳҳои «сабз» ва «сурх» дар фурудгоҳҳо.

ё) Ба кормандони идоракунии заминии фурудгоҳҳо иҷозат дода шавад, ки варақаҳои парвозро ҳамчун намуда, ба кормандони назорати сарҳадӣ супоранд.

ж) Ҳайати экипажи тайёра бояд барои аз тайёра фаромадани одамони бо имкониятҳои маҳдуд, муйсафедон ва занони кудакони хурдсолдошта кумак расонанд.

з) Кормандони идораи заминии фурудгоҳҳо бояд дар сурати зарурат ҳангоми берун омадани мусофирон аз тайёра ба онҳо кумак расонанд.

и) Якчанд кормандон бояд дар толори пешвозгири, ки барои роҳандозӣ намудани мусофирон ва бағочҳои онҳо зарурат мавҷуд аст, ҷойгир карда шаванд.

й) Бо мақсади истифодаи боз ҳам самараноки толорҳои СІР/VIP, хизматрасониҳои онҳо аз нав дида баромада шаванд.

к) Кормандони идораи заминӣ дар даромадгоҳи толори пешвозгирии мусофирон истода, мусофиронро роҳнамоӣ кунанд.

л) Ширкатҳои ҳавопаймоӣ бо варақаҳои иттилоотӣ (кортҳои муҳочират, варақаи раводид ва ғайра) таъмин карда шуда, вазифадор карда шаванд, ки то фуруд омадани тайёра онро ба мусофирон дастрас намоянд ва мусофирон имконият пайдо кунанд, ки онро дар дохили тайёра пур кунанд.

м) Кормандони фурудгоҳҳо ё назорати сарҳадӣ бояд нисбати таъмини бланкаҳои иловагӣ ба мусофирон дар толорҳо масъулиятро ҳис намоянд.

н) Бланкаҳои оддӣ бо забони англисӣ бояд дар толор таъмин карда шавад, то ки қоидаҳои пур кардани он ва муҳимияти нигоҳ доштани нусхаи он шарҳ дода шавад.

о) Қатори навбати алоҳида барои мусофирони бо имкониятҳои маҳдуди ҷисмонӣ ва заноне, ки кудакони хурдсол доранд, ташкил карда шавад.

п) Лавҳа бо нишондоди ҷойи Бюрои консулӣ ва нархномаҳои раводид дар ҷойи намоён овозон карда шавад.

р) Аломатҳои ишоравӣ барои мусофирон ба самтҳои таксӣ, маркази шаҳр ва ғайра овозон карда шаванд.

с) Эълони хатсайри парвозҳо ба забони англисӣ ба роҳ монда шавад. Нашри маҷаллаи байналмилалӣ баъни фурудгоҳҳои ҳамкоридошта ташкил карда шавад.

Дар фурудгоҳҳои байналмилалӣ ҷумхурӣ, аз ҷумла пойтахти мамлакат ягон овоза ё маълумот вобаста ба таблиғи мавзҳои сайёҳии ҷумхурӣ ва хизматрасонии ширкатҳои сайёҳӣ мавҷуд нест. Сайёҳон ҳангоми ворид шудан ба ҷумхурӣ наредонанд, ки оид ба мавзҳои сайёҳии кишвар, ки онҳоро дар сомонаҳои миллии дида мароқ зоҳир намуданд, аз кучо маълумот пайдо наоянд.

Тавсияи 8: Вазифадор намудани роҳбарияти фурудгоҳҳои байналмилалӣ мамлакат ҷиҳати ҷудо намудани ҷой барои овозон намудани маҳсулоти ширкатҳои сайёҳӣ ва иттилоот оид ба минтақаҳои сайёҳии ҷумхурӣ ва дигар маълумоти зарурӣ барои сайёҳон дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ.

Аввалин таассуротҳо бисёр муҳиманд. Бояд расмиёти вуруд ва судур дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ бо муомилаи хуб ва дустана бо сайёҳон анҷом дода шаванд. Аксарияти одамон бо эҳсоси мусбӣ кишварро интиҳоб намуда, ба он ворид мешаванд ва пас аз анҷоми саёҳат бозмегарданд. Агар сайёҳон саёҳати нағз карда бошанд, ҳеҷ гоҳ дар бораи таассуроти бад суҳан намекунанд. Ва агар ҳатто ҳангоми судур аз мамлакат ба сайёҳон мумилаи дурушт карда шавад, таассуроти бади охири метавонад дар хотираи онҳо нақш баста ба рафиқону хешовандон паҳн карда шавад.

Тавсияи 9. Мунтазам гузаронидани пурсиш оид ба равандҳои вуруд ва судур дар Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе, дигар фурудгоҳҳои байналмилалӣ ва гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ. Боназардошти натиҷаҳои ҷунин пурсиш беҳтар намудани равандҳои вуруд ва судур.

Тавассути зиёд намудани хатсайрҳои ҳавоӣ ба сайёҳон аз манотиқи гуногуни олам интиҳоби васеъ барои сафар намудан ба Тоҷикистон пайдо мешавад.

Таҳлил ва таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки ҷорӣ намудани сиёсати “Осмони кушод” ба иқтисодиёти мамлакат манфиатҳои зиёд меорад. Масалан, дар асоси дархости Ҳукумати Ҷумҳурии Арманистон ширкати машваратии бонуфузи ҷаҳонӣ “Маккензи энд компани” (McKinsey & Company) тадқиқот гузаронида муайян намуд, ки истифодаи сиёсати “Осмони кушод” дар Арманистон барои то 1-2% афзоиши Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ, ташкили 20 ҳазор ҷойҳои кории нав, маҳсусан дар баҳши сайёҳӣ мусоидат намуда, инчунин ба 20-25% зиёд шудани мусофиркашонӣ, 10-50% паст шудани нархи чиптаҳои

ҳавопаймӣ ва дигар манфиатҳои ғайримустақим ба иқтисодиёти Арманистон меорад².

Бо назардошти мавқеи ҷуғрофии Тоҷикистон, ки дар қалби Осиё ҷойгир аст, ҷумҳурии мо метавонад ҳамчун кишвари транзитӣ барои сайёҳони кишварҳои Аврупо, Осиёи Ҷанубӣ ва минтақаҳои Уқёнуси Ором истифода шавад. Аз ин сабаб, сиёсати “Осмони кушод” дар Тоҷикистон нисбат ба Арманистон манфиати бештар меорад.

Ёдовар бояд шуд, ки ширкати байналмилалӣ “Маккензи энд компани” яке аз ташкилотҳои бонуфузи махсусгардонидашудаи машваратии ҷаҳонӣ маҳсуб ёфта, барои ҳалли масъалаҳои идоракунии стратегӣ ба муштариён - бонкҳо, давлатҳо, корпоратсияҳои трансмиллӣ ва ғайра хизмат мерасонад.

Тавсияи 10: Гузаронидани тадқиқотҳои мунтазами дастрасии ширкатҳои ҳавопаймӣ ба Тоҷикистон зарур мебошад, то ки миқдори ҳар чӣ бештари ширкатҳои ҳавопаймӣ, самтҳои хатсайрҳо барои пайвасти намудани Тоҷикистон бо мамлакатҳои Аврупои Ғарбӣ ва минтақаи Уқёнуси Ором фаъолияти ширкатҳои ҳавопаймоие, ки бо стандарти байналмилалӣ фаъолият мекунанд, дастгирӣ карда шаванд.

Зиёд намудани хатсайрҳои ҳавоӣ аз кишварҳои Аврупо, Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ва минтақаи Уқёнуси Ором ба фурудгоҳҳои байналмилалӣ ҷумҳурӣ. Марҳила ба марҳила амалӣ намудани сиёсати “Осмони кушод” барои ширкатҳои ҳавопаймоии хориҷӣ бо мақсади қабули тайёраҳои онҳо дар фурудгоҳҳои байналмилалӣ ҷумҳурӣ. Дар ин замина, то андозае таъмин намудани рақобат байни ширкатҳои ҳавопаймӣ дар ҷумҳурӣ.

Робитаҳои нақлиёти тарафайни ба хубӣ ба роҳ мондашуда ба ҳама хатсайрҳои асосии сайёҳӣ бо роҳҳои беҳатар, хуб ишорагардида ва дар ҳолати мусоид қарордошта аҳамияти аввалиндараҷа доранд. Инфрасохтори хуби дохилӣ масъалаи асосӣ ва маблағталаби мамлакат мебошад, ки на танҳо ба сайёҳӣ, балки ба ҳама соҳаҳои иқтисодию иҷтимоии мамлакат дахл дорад, аммо бешубҳа он яке аз воситаҳои асосии амалигардонии рушди сайёҳӣ ба ҳисоб меравад. Роҳҳои берун аз шаҳри Душанбе метавонанд мушкилиҳои зиёд ба бор оранд, аммо соҳаи сайёҳӣ бе имконияти ба осонӣ ба сайёҳат баромадани одамон ба самти дилхоҳ умуман рушд карда наметавонад. Бартариҳои дастрасии мустақим бо Аврупои Ғарбӣ ва Уқёнуси Ором аз даст мераванд, агар барои расидан ба нуқтаи ниҳоии таъинот тай намудани роҳ бо автомобил дар шароитҳои номусоид дар давоми 12 соат лозим шавад.

Тавсияи 11: Бахши сайёҳӣ бояд тавассути ташкилотҳои соҳавии худ ва мақомоти миллӣ сайёҳӣ бо ташкилоту сохторҳои банақшагирӣ ва амалигардонии хизматрасонии техникӣ роҳҳо ва рушд дар мамлакат ҳамкориҳои фаъол ва зичро ба роҳ монад.

² [http://www.panorama.am/ru/society/2013/10/23/government/;](http://www.panorama.am/ru/society/2013/10/23/government/)
<http://regnum.ru/news/fd-abroad/1734428.html>).

Номукамал будани хизматрасонӣ дар хатсайрҳои ҳавоии мавҷуда ва гарон будани арзиши чиптаҳои ҳавопаймоии ширкатҳои ватанӣ ва баъзе ширкатҳои хориҷӣ барои рушди ин бахш таъсир мерасонад. Арзиши чиптаҳои тайёраҳо ниҳоят гарон аст, ки он шумораи сайёҳони эҳтимолиро коҳиш медиҳад. Масалан: дар моҳҳои август - сентябр ширкатҳои сайёҳии Россия барои сайёҳон бо нархи 300 доллари ИМА бастаи маҳсулоти сайёҳиро бо фарогирии истироҳати 7-рӯза, 2 маротиба хӯроки гарм, будубош дар меҳмонхонаҳои барҳавои Миср ва саёҳат ба мавзеҳои сайёҳии ин кишвар пешниҳод менамоянд. Бояд қайд кард, ки ширкатҳои сайёҳии Россия низ аз хизматрасонии ширкатҳои ҳавопаймоӣ истифода мебаранд, аммо арзиши як бастаи маҳсулоти сайёҳӣ ҳамагӣ 300 доллари ИМА-ро ташкил медиҳад. Дар қиёс ба ин бастаи маҳсулоти сайёҳӣ, арзиши яктарафаи чиптаи ҳавопаймоии Душанбе-Масква 380 доллари ИМА мебошад.

Тавсияи 12: Гузаронидани асосноккунии фаннии арзиши чиптаҳои ҳавопаймоӣ дар ширкатҳои ватанӣ ва хориҷии дар Тоҷикистон фаъолияткунанда.

Мақоми байналмилалӣ надоштани гузаргоҳи сарҳади давлатӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон дар қисмати Қирғатол-Қарамик ба гардиши сайёҳони минтақа таъсири манфӣ расонида истодааст. Гузаргоҳи мазкур мақоми байнидавлатӣ дошта, ба шумораи зиёди сайёҳони ҳавасманд имкон намедиҳад, ки ба Тоҷикистон ворид шаванд ё аз Тоҷикистон ба Қирғизистон убур намоянд. Ворид намудани тағйироту иловаҳои дахлдор ба Созишномаи байнидавлатӣ ва гузаргоҳи байналмилалӣ эълон намудани гузаргоҳи “Қарамик” барои зиёд кардани гардиши сайёҳон тавассути ин хатсайри муҳими Шоҳроҳи Бузурги Абрешим, мусоидат хоҳад кард.

Тавсияи 13: Баррасӣ намудани масъалаи мазкур дар комиссияи байниҳукумати миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон ва ба гузаргоҳи “Қарамик” додани мақоми байналмилалӣ. Масъалаи мазкур ба рушди сайёҳӣ дар Тоҷикистон ва ҳам дар Қирғизистон мусоидат хоҳад кард.

Гирифтани иҷозати иловагӣ барои ворид шудан ба минтақаҳои наздисарҳадӣ, аз ҷумла ВМКБ ва шаффоф набудани чараёни дастрас намудани он, инчунин шаффоф набудани дастрасии иҷозатҳо барои ворид шудан ба минтақаҳои сарҳадӣ ва минтақаҳои махсус, масалан кӯли «Сарез», мамнӯъгоҳи «Зоркул», Боғи миллии Помир ва ғайра барои ҷалби бештари сайёҳон монеъ мешаванд.

Тавсияи 14: Баррасӣ намудани масъалаи бекор намудани иҷозати ҳатмӣ барои ворид шудан ба минтақаҳои наздисарҳадӣ ва махсус, аз ҷумла ВМКБ ва дар қаламрави вилоят: кӯли “Сарез”, Боғи миллии Помир, мамнӯъгоҳи Зоркул, дигар қуллаҳои баланд ва ғайра. Пешниҳод намудани иттилооти шаффоф ба сайёҳон тавассути сомонаҳои интернетӣ ва марказҳои иттилоотӣ вобаста ба дастрас намудани ҷунин иҷозатҳо.

Тавсияи 15: Омода намудани заминаи зарурии бахши сайёҳӣ дар ВМКБ ва минтақаи байнамилалии сайёҳӣ эълон намудани он.

Тавсияи 16: Харид ва насб намудани таҷхизоти скан, компютерҳо ва барномаҳои махсуси компютерӣ дар нуктаҳои гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва гумрукии Фурудгоҳи баналмилалии ш. Душанбе. (Эзоҳ: Доир ба ин масъала роҳбарияти ҶСК Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе қайд кард, ки дар терминали нав, ки моҳи сентябри соли 2014 ба истифода дода мешавад, чунин таҷхизотҳо насб карда мешаванд).

Тавсияи 17: Мунтазам доир намудани мониторинги иҷрои ҳатмии қонунгузори бахши сайёҳӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар бахши сайёҳӣ, аз ҷумла иҷрои қонун аз ҷониби мақомотҳои дахлдори давлатие, ки дар фурудгоҳҳои байналмилалии шаҳрҳои ҷумҳурӣ ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ фаъолият мекунанд (Раёсати консулии ВКХ, Хадамоти шиносмавию бақайдгирии ВКД, Хадамоти гумрук, Сарраёсати қушунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллӣ).

Аксарияти кормандони мақомотҳои гумрук, муҳоҷират ва сарҳадот забонҳои хориҷиро дар ҳадди зарурӣ намедонанд ва бинобар ин мақсади сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳуриро дуруст дарк карда наметавонанд, ки ин ба нороҳатии сайёҳон ҳангоми воридшавии онҳо оварда мерасонад.

Фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ макони нахустине мебошанд, ки сайёҳон ва меҳмонон ҷумҳурӣ аз он ҷо тассурут мебардоранд. Пазироии гарм ва гусели меҳмоннавозонаи сайёҳон омили бисёр муҳими рушди бахши сайёҳӣ маҳсуб меёбад. Бинобар ин лозим аст, ки ҳамаи кормандони сохторҳои марбута, дорои малакаи баланди касбӣ, забондон, хушмуомила буда, моҳияти рушди сайёҳиро дарк намоянд.

Бинобар ин зарурат аст, ки комиссияи мустақил таъсис дода шавад ва ин комиссия ҳамаи талабот ва муҳтавои рушди сайёҳиро ба кормандони сохторҳои марбута фаҳмонад. Комиссияи мазкур кормандони фаъолияткунандаи ҳамаи сохторҳо дар фурудгоҳҳои шаҳрҳои Душанбе, Хучанд, Кулоб ва Қурғонтеппа пурра аз аттестатсия гузаронда шартҳои озмунро барои қабули кормандони нав муайян менамояд.

Тавсияи 18:

а) Ҷорӣ намудани талаботи ҳатмӣ оид ба донишдони забонҳои хориҷӣ ба кормандони Сарраёсати қушунҳои сарҳадӣ, хадамоти гумрук ва муҳоҷират дар Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе. Риоя кардани талабот ҷиҳати истифодабарии гузаргоҳи махсус барои сайёҳон.

б) Таъсис намудани комиссияи мустақил оид ба баҳогузори сатҳи таҳассуснокии кормандони сохторҳои хизматрасонии фурудгоҳҳои байналмилалии шаҳрҳои Душанбе, Хучанд, Кулоб ва Қурғонтеппа. Гузаронидани аттестатсияи кормандони ин сохторҳо ва ба тариқи озмун ба қор қабул намудани кормандони минбаъда аз ҷониби комиссияи мазкур.

Талаботи ғайрирасмии кормандони Бозрасии Давлатии Автомобилӣ (БДА) ба ронандагони автомобилҳои, ки дар онҳо сайёҳон

барои сайёҳат кардан интиқол дода мешаванд, омили номатлубе мебошад, ки ба таассуроти сайёҳон таъсири манфӣ мерасонад.

Бо баҳонаи санҷидани ҳуҷҷатҳо эҷод намудани мушкилиҳо ба сайёҳон ва меҳмонони хориҷии кишвар дар хиёбонҳо, бозорҳо, гулгаштҳо ва минтақаҳои сайёҳӣ аз тарафи кормандони милитсия (ППС) ва ҳифзи табиат дар маҳалҳо (масалан, ноҳияҳои Айнӣ, Панҷакент, Мастҷоҳ) ба ҷалби бештари сайёҳон монеъ мешаванд.

Тавсияи 19: Андешидани чораҳои қатъӣ нисбат ба кормандони БДА, мақомоти милитсия ва ҳифзи табиат дар маҳалҳо, ки дар вақти иҷрои вазифаҳои хизматӣ ба суистифода аз мансаб ва дигар ҳолатҳои номатлуб роҳ медиҳанд ва тавассути қонунгузорӣ ба низом даровардани фаъолияти онҳо.

Б) РАВОДИД, ИҶОЗАТНОМАДИҲӢ, ИҶОЗАТҲО ВА БАҚАЙДГИРИИ САЙЁҲОН ДАР ДОҲИЛИ МАМЛАКАТ

Яке аз омилҳои дигаре, ки ба рушди сайёҳӣ таъсир мерасонад ба роҳ мондани тартиби муносиби дастрас намудани раводид, иҷозатдиҳӣ, иҷозатҳо ва бақайдгирии сайёҳон ба шумор меравад. Қайд кардан зарур аст, ки давлат бо низоми раводид, бақайдгирӣ, иҷозатномадиҳӣ ва иҷозатҳо қисман таъмини амнияти миллӣ, муҳочирати корӣ, муҳлати будубоши сайёҳон дар кишвар, фаъолияти сайёҳон ва нерӯи давлатро ба қабули сайёҳон танзим менамояд. Тавассути речаи дастрасии раводид ва бақайдгирӣ даромадҳои иловагӣ ба давлат ва ҳамкориҳои байнидавлатӣ низ танзим карда мешаванд. Мамлакатҳое, ки ба рушди сайёҳӣ тавачҷуҳи бештар зоҳир менамоянд, ба кам кардани ҳар гуна монеаҳои гуногун пардохта, талаботҳои ниҳоят ками вуруд ба кишварро мегузоранд ва бо ин роҳ дастрасии давлатро ба сайёҳон осон менамоянд.

Ҳар қадар, ки ин раванд осон ва дастрас бошад, ҳамон қадар шумораи сайёҳон метавонад афзоиш ёбад. Аини замон, дар асоси шартномаҳои дучониба ва бисёрҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон **тартиби омадурафти бе раводид** бо намуди шиносномаҳои муайян ва **тартиби омадурафти бо раводид** нисбати шаҳрвандони кишварҳои гуногун муайян карда шудааст. Дар асоси маълумоти Раёсати консулии ВКХ тартиби дастрас намудани раводидҳои гуногун, аз ҷумла раводиди сайёҳӣ муқаррар карда шудааст. Тибқи он ҳамаи бюроҳои Раёсати консулӣ дар ҷумҳурӣ ва намоёндагиҳои дипломатии консулии Тоҷикистон дар дигар давлатҳо пешниҳод намудани раводидро ба сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ ба роҳ мемонанд. Дар ин ҳуҷҷат тартиби омадурафти бораводид, салоҳияти додани раводид, намудҳои раводид, додани раводид дар фурудгоҳҳои байналмилалии Тоҷикистон тариқи низоми соддакардашуда, ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои дастрас намудани раводид, муҳлати амали раводидҳо, муҳлати баррасии дархостҳо барои гирифтани раводид ва дигар талаботҳои амалкунанда вобаста ба раводид муайян карда шудаанд. Мутобиқи ҳуҷҷати мазкур алҳол Тоҷикистон бо 81 давлати дунё низоми содаи дастрас намудани

раводидро ба роҳ монда, бо 10 давлати собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ (ИШ) низоми бе раводид ва бо давлатҳои дигар бошад, масъалаи дастрас намудани раводид дар асоси паритет рӯи кор аст (Муқаррароти умумӣ оид ба дастрас намудани раводид дар Замимаи 4-и ҳуҷҷати мазкур пешниҳод шудааст).

Низоми соддаи дастрасии раводид гирифтани раводидро бе даъвати шахси воқеӣ ё ширкати сайёҳии Тоҷикистон тавассути намояндагӣҳои консулии Тоҷикистон дар хориҷи кишвар ё бюроҳои консулии Тоҷикистон дар ҷумҳурӣ таъмин менамояд. Барои ин танҳо лозим аст, ки сайёҳ ё меҳмони ҷумҳурӣ ҳуҷҷатҳои лозими пешниҳод карда раводиди Тоҷикистонро ба даст орад. Мутобиқи қонунгузориҳо ва талаботҳои амалкунада барои ин вақти зиёди сайёҳ сарф намешавад. Бо вуҷуди ин, як қатор монеаҳо дар самти дастрас намудани раводид ва бақайдгирии мусофирон муайян карда шудаанд, ки инҳоро дар бар мегиранд:

♦ Маълумотҳои гуногун (ҳархела) оид ба раводид, нархгузори ва дастрас намудани он дар сомонаҳои интернетӣ дар дохил ва хориҷи кишвар пешниҳод карда мешаванд.

♦ Арзиши нисбатан паст (25 доллари ИМА) барои раводиди сайёҳӣ муқаррар карда шудааст, ки ин хеле хуб аст, вале ин иқдом на ба таври зарурӣ инъикос, ташвиқ ва тарғиб карда мешавад ва дар ҳар кучо ҳар хел аст.

♦ Пешниҳоди раводид тариқи низоми соддакардашуда ҳангоми вуруд ҳавасмандии сайёҳонро меафзояд, вале он низ ба таври зарурӣ дар низоми он-лайн ташвиқу тарғиб карда намешавад ва ҳангоми вуруд низ ба сайёҳон хуб фаҳмонда дода намешавад.

♦ Раводид ҳангоми вуруд танҳо дар Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе дода мешаваду ҳалос, ки хеле маҳдуд аст.

♦ Тақрибан 19 намуди раводидҳо мавҷуданд. Ин пешниҳоди маълумотро ба мусофирон хеле мушкул мекунад ва ба нофаҳмӣ оварданаши мумкин аст.

♦ Ба шахсоне, ки барои гирифтани раводид ҳангоми вуруд ҳуқуқ надоранд, зарур аст, ки онҳо ҳуҷҷатҳои заруриро омода намоянд, ҳароҷоти муайян кунанд ва тақрибан аз 3 то 15 рӯз интизор шаванд. Инчунин ин корҳо сафарҳои байналмилалӣ ва ҳароҷоти ирсоли ҳуҷҷатҳоро (почта) дар бар мегирад, зеро Тоҷикистон танҳо дар 32 кишвари ҷаҳон намояндагӣҳои дипломатӣ дорад.

♦ Мӯҳлати дарозтарини раводиди сайёҳӣ 45 рӯз аст, вале мӯҳлати дарозтарини истиқомати сайёҳон бидуни бақайдгирӣ танҳо 30 рӯзро ташкил мекунад.

Ташкилоти Ҷаҳонии Сайёҳии СММ панҷ чанбаи муносибатро барои беҳтар намудани чараҳои гирифтани раводид пешниҳод менамояд.

1. Беҳтар намудани пешниҳоди маълумот
2. Мусоидат намудан барои беҳтар намудани чараҳои гирифтани раводид
3. Мусоидат барои осон намудани сайругашҳои сайёҳон

4. Ҷорӣ намудани низоми электронии пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳо барои дастрас намудани раводид

5. Ба имзо расонидани созишномаҳои минтақавӣ

Истифодаи тавсияҳои пешниҳодшуда барои Тоҷикистон хеле манфиатовар аст. Ин қадамҳои устувор метавонад монеаҳои сунъиро аз байн бурда, сафари сайёҳонро ба ҷумҳурӣ осон гардонад ва мавқеи Тоҷикистонро дар минтақа ва миқёси байналмилалӣ устувор намояд.

Ҳукумати Тоҷикистон аллақай зарурати нишон додани аксуламалро ба фишорҳои рақобат дар баҳши сайёҳӣ дар миқёси минтақа ва олам эътироф намудааст. Дар Ҳисоботи Ташкилоти Ҷаҳонии Сайёҳии СММ оид ба соддатар намудани низоми раводид дар соли 2013 кайд карда шудааст, ки дар соли 2008 аз шумораи миёнаи ташрифовардагон 77%-и онҳо қабл аз сафар намудан раводид гирифтаанд. Ин нишондиҳанда дар соли 2010 то 74% ва дар соли 2012 то 63% коҳиш ёфт. Дар давоми солҳои 2010-2012, 43 кишвар ба таври назаррас сиёсати худро ҷиҳати вуруди шахрвандони 20 кишвари хориҷӣ беҳтар намуданд. Тоҷикистон яке аз ҳамин 43 кишвари олам мебошад, ки барои сайёҳон раводидро хангоми вуруд ба ҷумҳурӣ дар гузаргоҳҳои сарҳадӣ пешниҳод менамояд.

Аммо, рақобат ҳамона шадид боқӣ мемонад. Тибқи Ҳисоботи Форуми ҷаҳонии иқтисодии рақобатпазирии сайру саёҳат дар соли 2013, Тоҷикистон дар қатори 140 кишвари тадқиқот гузаронидашуда, мавқеи 95-умро оид ба рақобатпазирии раводиди вурудӣ ишғол мекунад.

Дар доираи фаъолияти гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ, зергуруҳи корӣ оид ба раводид ва бақайдгирӣ вазъи пешниҳоди раводид ва бақайдгирии меҳмононро дар Тоҷикистон мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор дод. Дар ин замина, як қатор тавсияву пешниҳодот оид ба беҳтар намудани вазъи пешниҳоди раводид ва бақайдгирӣ пас аз сафарҳои зергуруҳи корӣ ба Раёсати консулии ВКХ, Хадамоти шиносномавӣ бақайдгирии ВКД, Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе ва Агентии омили назди Президенти ҶТ омода карда шуданд.

Бояд кайд намуд, ки якҷанд сарчашмаҳои дастрас намудани маълумот оид ба талаботи гирифтани раводид ва бақайдгирии мусофирон барои сафар намудан ба Тоҷикистон дар шабакаи интернет мавҷуд аст. Маълумотро тавассути сомонаҳои интернетии расмӣ, сомонаҳои ҳукуматӣ ва сомонаҳои ширкатҳои сайёҳӣ дастрас намудан мумкин аст. Вале маълумоти пешниҳодшуда пурра нестанд ва ба ҳамдигар мувофиқат намекунанд, ки метавонад хоҳиши сайёҳонро барои сафар намудан коста гардонад. Фарқияти маълумот дар сомонаҳо метавонанд хангоми тарҷумаи ҳуҷҷатҳо ба амал ояд ва Ҳукумати Тоҷикистон наметавонад мӯхтавои сомонаҳои шахсӣ ё маълумоти пешниҳоднамудаи давлати хориҷиро назорат кунад. Аз ин ру, бояд ҳадди ақал як сомонаи расмие, ки тамоми маҷмӯи маълумотро оид ба раводид ва бақайдгирӣ, марҳилаҳои дастрас намудани раводид ва

бақайдгирӣ, нархгузорӣ ва дигар маълумоти заруриро барои сайёҳон фарогир бошад, ташкил карда шавад.

Дар ин замина, тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

Тавсияи 20: Раёсати консулии ВКХ ва Хадамоти шиносномавӣ бақайдгирии ВКД бояд як роҳнамои мувофиқашударо оид ба равид ва бақайдгирии шаҳрвандони хориҷие, ки хоҳиши ба Тоҷикистон сафар намуданро доранд, таҳия, нашр ва паҳн намояд. Ин роҳнамо бояд:

а) маълумоти шаффофу саххро оид ба равид, бақайдгирӣ ва дастрас намудани иҷозат ба минтақаҳои наздисарҳадӣ ва махсусро фарогир бошад;

б) аз тарафи ҳамаи сомонаҳои ҳукумати ва идораҳои консулӣ дар хориҷи кишвар истифода шавад;

в) ба ширкатҳои сайёҳии ватанӣ ва хориҷӣ муаррифӣ карда шавад;

г) дар биноҳои марбутатаи ҳукумати дар дохил ва хориҷи кишвар, фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои заминӣ овехта шавад;

ғ) ҳадди ақал бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ пешниҳод карда шавад;

д) ба иттилои ҳамаи кормандони масъул ҳамчун роҳнамои ягона дар ин самт муаррифӣ карда шавад.

Тавсияи 21: Лоихаи ниҳой ва пурраи роҳнамо бояд дар шакли як бастаи муайяни талаботҳо оид ба равиди сайёҳӣ таҳия ва пешниҳод карда шавад, аз ҷумла:

а) Мӯҳлати амали равид: 3 моҳ;

б) Давомнокӣ: 45 рӯз;

в) Нарх: 25 доллари ИМА (ё эквиваленти он бо асъори миллӣ); вуруд/хуруҷи бемаҳдуд; коркарди фаврӣ 50 доллари ИМА; тахфифи гуруҳӣ пешниҳод карда намешавад; ягон пардохти иловагӣ ба назар гирифта намешавад;

г) Намуна (анкета): 1 дона;

ғ) Расми андозаи шиноснома: 1 дона;

д) Мӯҳлати амали шиноснома: шиноснома бояд на камтар аз 3 моҳ баъди ба итмом расидани мӯҳлати равид амал намояд;

е) Равид хангоми вуруд: рӯйхати мамлакатҳои, ки барои онҳо низоми соддакардашудаи пешниҳоди равид истифода бурда мешавад, вучуд дорад. Ҳамзамон онҳо метавонанд пеш аз сафар намудан равидро дар сафоратҳои Тоҷикистон дар хориҷи кишвар дастрас намоянд. Дар ин ҳолат, хароҷотҳо ва хуччатҳо ба талаботҳои, ки ба шаҳрвандони дигар кишварҳои, ки низоми соддашудаи гирифтани равид ба онҳо паҳн нашудааст, баробар мешавад.

Равид хангоми вуруд танҳо дар Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе дода мешавад. Бояд шарҳ дода шавад, ки дар хориҷи кишвар равид ба шаҳрвандони кишварҳои, ки ба ин рӯйхат (руйхати кишварҳо бо низоми соддашудаи гирифтани равид) шомиланд, чӣ гуна ва дар кучо дода мешавад?

ё) Иҷозат: иҷозатҳо барои ворид шудан ба минтақаҳои наздисарҳадӣ ва махсус бо равид якҷоя дода шуда, нархи он низ стандартӣ бошад.

Гирифтани раводид ҳангоми вуруд дар Фурудгоҳи байналмилалии шаҳри Душанбе ҳамчун як қадами назаррас дар самти осон намудани низоми раводид эътироф карда шудааст. Вале, мавҷуд набудани маълумот оид ба раводид дар толори қабули меҳмонони фурудгоҳ дар баъзе ҳолатҳо барои сайёҳон мушкилӣ эҷод менамояд.

Тавре қаблан қайд гардида буд, маълумоти пурра оид ба расмиёти соддакардашуда, мутобиқати он ва хароҷотҳо бояд дар як роҳнамо ҷамъ оварда шаванд. Дар ин замина, тавсияҳои иловагии зерин бояд ба инобат гирифта шаванд.

Тавсияи 22: Ҷараёни гирифтани раводид ҳангоми вуруд бояд зуд, бо хушмуомилағӣ ва дар сатҳи баланд анҷом дода шавад.

а) Намунаҳои анкетаҳо ба мусофирон дар дохили тайёра қабл аз фурудодии он дастрас карда шавад;

б) Дар сурати дастрас нагардидани анкета дар дохили тайёра он бояд дар ҷои дастрас бо роҳнамои қоидаҳои пур кардани анкета ба забони англисӣ таъмин карда шавад;

в) Қормандони консулгарӣ бояд аз курсҳои омузишӣ оид ба хизматрасонии муштариён гузаранд. Онҳо бояд бо маданияти баланди меҳмоннавозӣ бо мусофирон муносибат намоянд;

г) Бояд шароите муҳайё карда шавад, ки расми мусофир мустақиман ба компютери консулгарӣ бардошта шавад ва дар сурати зарурат агар мусофир расми худро фаромуш ё гум карда бошад, расми гирифташуда ҷоп карда шавад (маблағи иловагӣ барои ҷопи расм пардохта шавад);

ғ) Мусофирони гуруҳи сафарҳои қорӣ ва хусусӣ бо шарт, шароитҳо ва қоидаҳои пешниҳоди раводид барои сайёҳон фаро гирифта шаванд.

д) Низоми электронии пешниҳоди хуччатҳо барои дастрас намудани раводид қорӣ карда шавад.

Аз нуқтаи назари таҳлили шумораи сайёҳон, мафҳуми сайёҳ бояд сафарҳои кутоҳмуддати қорӣ ва ё иштирок дар конференсҳо (сайёҳии қорӣ) ва он сафарҳое, ки бо мақсади дидорбинӣ бо дустон ва хешовандон (сайёҳии хусусӣ) амалӣ мешаванд, дар бар гирад. Инҳо низ ҳангоми сафар ба иқтисодиёт арзиш илова менамоянд ва ба ҳамин хотир онҳоро сайёҳ номидан мумкин аст.

Гарчанде, ки ба қайд гирифтани мақсадҳои гуногуни сафарҳо ҳоло ҳам муфид аст, соддагардонии пешниҳоди раводид ба мусофирони ин гуруҳ бо шароитҳо ва қоидаҳои ба сайёҳон мувофиқ як навъ ҳавасмандӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин ру, фаро гирифтани мусофирони гуруҳи сафарҳои қорӣ ва хусусӣ бо шарт, шароитҳо ва қоидаҳои пешниҳоди раводид барои сайёҳон ба манфиати қор аст.

Тавре қаблан қайд гардида буд, сабабҳои асоснок барои танзими дастрасӣ ба мамлакат аз тарафи давлатҳои мустақил мавҷуд мебошанд, ки бо амнияти миллӣ, муҳочират, давомнокии будубоши меҳмонони хориҷӣ дар мамлакат ва иқтисодии мамлакат барои қабули меҳмонан алоқаманд мебошанд. Низоми раводид ва бақайдгирӣ дар ҷунин танзим нақши муҳим мебозад.

Инчунин масъалаҳои чамоварии даромади иловагӣ ва ҳамгирӣ бо дигар мамлакатҳо ҷой доранд, ки бояд дида баромада шаванд. Мувофиқи таҷрибаи пешқадами низоми равонид самаранокӣ ҳангоми қабули сайёҳони барои мамлакат манфиатовар (масалан, таъмини асъори хоричӣ, сармоягузориҳо барои рушд) ва рад намудани сайёҳони боиси ташвиш таъмин карда мешавад. Монеаҳо барои дастрасӣ, хусусан, расмиёти бюрократӣ, ки ба сайёҳати мусофирон арзиш зам намекунанд, камбудии рақобатӣ ба ҳисоб мераванд. Давлатҳое, ки барои рушди бахши сайёҳӣ ҳавасмандии махсус зоҳир менамоянд, барои бартараф намудани чунин монеаҳо ва ё то ҳадди ақал кам намудани онҳо мувофиқи талаботи танзими дастрасӣ ба мамлакат кӯшиш ба харҷ медиҳанд.

Тавсия 23: Зарур аст, ки низомҳои гуногуни равонид, иҷозатҳо ва бақайдгирӣ таҷдиди назар гардида, аз руи имконият ҳама монеаҳои сайёҳӣ бардошта шаванд. Дар он ҷое, ки бартараф намудани монеаҳо ғайриимкон аст, қоидаҳову расмиёт бояд шаффоф, асоснок ва ба таври васеъ тариқи онлайн паҳн карда шаванд; ба даст овардани равонид, бақайдгирӣ ва иҷозатҳои зарурӣ бояд осон, тариқи онлайн ва бо нархҳои паст дастрас бошанд. Дар доираи ин соддагардонии онлайн бояд пойгоҳи марказии иттилоотӣ, ки барои ҳамаи мақомоти ваколатдори давлатӣ (Раёсати консулии ВКХ, Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД, Сарраёсати қушунҳои сарҳадии КДАМ, Хадамоти гумрук, Агентии омор) дастрас мебошад, ташкил карда шавад.

Тоҷикистон мавқеи хуби ҷуғрофиро дар қалби Осиё Марказӣ соҳиб мебошад, ки ба ҷалби сайёҳон на фақат ба худи мамлакат, балки ба сайёҳати якбора ба якҷанд мамлақати дигари минтақаҳои Осиёи Марказиву Ҷанубӣ ва Уқёнуси Ором мусоидат менамояд. Роҳи абрешим ва Шохроҳи Помир дар сарҳадҳои давлатӣ оғоз ва анҷом намеёбанд. Инчунин бозорҳои мамлакатҳои ҳамсояи собиқ Иттиҳоди Шуравӣ ва иқтисодии дорой суръати баланди рушди Хитой бо дастрасии осони заминӣ мавҷуд мебошанд.

Тавсия 24: Бахши сайёҳӣ ва кумақунандагони он, махсусан намоёндагҳои дипломатӣ бояд дар мамлакат ва берун аз он масъалаҳои доштани сарҳадҳои қушод ва осонгузар, инчунин низоми бераводид ва ё низоми соддаи равонидро бо ҳамсояҳои Тоҷикистон, аз ҷумла бо Туркменистон, Узбекистон ва Хитой боназардошти амнияти милли ташвиқу тарғиб (лоббигарӣ) намоёнд.

Тибқи маълумоти ғайрирасмии ширкатҳои сайёҳӣ дар маҷмӯъ, айни замон, хизматрасонии ширкатҳои сайёҳӣ аз ҷониби Раёсати консулии ВКХ ва Хадамоти шиносномавию бақайдгирии сайёҳон ба таври зарурӣ ба роҳ монда нашудааст. Ширкатҳои сайёҳӣ ба хизматрасонии гуруҳи сайёҳон машғуланд, вале вақти зиёди худро дар навбатҳои расмиёти ҳуҷҷатгузори равонид ва бақайдгирӣ мегузаронанд.

Тавсия 25: Беҳтар намудани хизматрасонии ширкатҳои сайёҳӣ аз ҷониби Раёсати консулии Вазорати қорҳои хоричӣ ва Хадамоти

шиносномавию бақайдгирии Вазорати корҳои дохилӣ бо таъсис додани равзанаи алоҳидаи хизматрасонӣ барои ширкатҳои сайёҳӣ. Риояи ҳатмии муҳлати баррасии ҳуҷҷатҳо аз ҷониби сохторҳои ВКХ ва ВКД.

Бо мақсади ба таври васеъ дастрас намудани раводид аз руи имконият таъсис намудани нуқтаҳои консулӣ дар гузаргоҳҳои асосии сарҳадӣ ба манфиати кор аст. Зеро айни замон дар гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ ягон нуқтаи консулӣ фаъолият намекунад.

Инчунин дар байни нуқтаҳои назорати сарҳадоти ҷумҳурӣ ва кишварҳои ҳамсоя хизматрасонии нақлиётӣ ба роҳ монда нашудааст. Мусофирон ҳангоми убури сарҳад тақрибан 500-800 метр роҳро бо бору анҷоми худ пиёда тай мекунанд, ки нороҳатиҳои онҳоро ба вучуд меорад.

Тавсияи 26: Ташкили нуқтаҳои хизматрасонии консулӣ дар гузаргоҳҳои асосии сарҳадии заминӣ. Ҳамчунин ташкил намудани хизматрасонии нақлиёти байнисарҳадӣ дар гузаргоҳҳои калони сарҳадӣ (Намунаи таҷрибаи гузаргоҳи сарҳадии Панҷи поён).

Омили дигаре, ки ба рушди баҳши сайёҳӣ ва будубоши бофароғати сайёҳон таъсир расонида метавонад, бақайдгирии сайёҳон дар Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД мебошад. Дар ҷараёни фаъолияти худ зергуруҳи корӣ оид ба раводид ва бақайдгирӣ аз фаъолияти Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД боздид ба амал овард. Дар воҳӯриҳои доиргардида, қайд гардид, ки фаъолияти ин ниҳод дар асоси қонунгузориҳои соҳавӣ, дигар санадҳои амалкунанда ва меъёрҳои байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, ба роҳ монда шудааст.

Намудҳои хизматрасонӣ ва нархномаи онҳо аз тарафи Хадамоти шиносномавию бақайдгирӣ дар берун овозон ва тарзи пур кардани онҳо барои ҳар як хизматрасонӣ маълум карда шудааст, аммо ҷой намудани онҳо бо забони англисӣ барои сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ ба манфиати кор аст.

Тибқи муқаррароти амалкунанда, ҳар сайёҳе, ки ба ҷумҳурӣ тариқи низоми бераводид ворид мешавад, дар муддати то 3 рӯз дар ин ниҳод бояд ба қайд гирифта шавад. Қайд намудан лозим аст, ки тариқи низоми бераводид ба ҷумҳурии мо шаҳрвандони давлатҳои собиқ Иттиҳоди Шуравӣ, ба ғайр аз Узбекистон ва Туркменистон ворид шуда метавонанд. Сайёҳоне, ки тариқи раводид ба ҷумҳурӣ ворид мешаванд, баъд аз 30 рӯзи будубош бояд ба қайд гирифта шаванд ҳол он, ки раводиди сайёҳӣ ба муҳлати 45 рӯз дода мешавад..

Вобаста ба беҳтар намудани хизматрасонӣ ба шаҳрвандони хориҷӣ, аз ҷумла сайёҳон аз ҷониби Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД корҳои муайяне анҷом дода шуда истодааст, вале вазъ то кунун қаноаткунанда арзёбӣ карда намешавад.

Тавсияи 27. Зина ба зина дароз намудани муҳлати бақайдгирии сайёҳон аз 30 то 45 рӯз. Ҷорӣ намудани низоми муттаҳидаи бақайдгирие, ки сайёҳ ҳангоми убури намудани сарҳадот ба пойгоҳи ягонаи маълумотдиҳӣ ворид мешавад. Ин пойгоҳ бояд маркази ягонаи иттилоотӣ

ба ҳамаи сохторҳои интизомӣ ва амниятӣ бошад ва зарурати бақайдгирии сайёҳонро аз байн барад.

Омода ва дар бинои Хадмоти шиносномавӣ бақайдгирӣ овезон намудани лавҳаи иттилоотӣ оид ба хизматрасониҳои ин ниҳод ва нархномаи он бо забони англисӣ.

2.4. ТАҲИЯИ МАҲСУЛОТ

Тавре, ки дар Намудори 5 нишон дода шудааст, таҳияи маҳсулот чанбаи сеюми модели рушди баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон ба шумор рафта, аз қисмҳои сабади маҳсулоти сайёҳӣ, сифат, омузиш ва иттилоот иборат мебошад.

Агарчӣ қисми зиёди он чизе ки Тоҷикистон метавонад ба сайёҳон пешниҳод намояд, ба монанди манзараҳои табиат, саёҳати кӯҳӣ, мардуми меҳмоннавоз ва ғайра табиӣ мебошанд, сайёҳони ташрифоварда барои бардоштани таассуроти беҳтарин аз мамлакат ва фароғати баланд аз саёҳати худ ба кумак ниёз доранд. Аз ин лиҳоз, бояд роҳнамои сайёҳ ва тафсилоти саёҳат дар Тоҷикистон бо забонҳои давлатӣ, русӣ ва англисӣ аз ҷоп бароварда шавад, то ин ки сайёҳон донанд, ки чӣ пешниҳод шудааст, чӣ харидорӣ карда метавонанд ва баъди анҷоми саёҳат оё умедвории онҳо амалӣ гардидааст?

Дар марҳилаи кунунӣ, пешниҳоди бастаҳои хизматрасонии сайёҳон аз ҷониби ширкатҳои ватанӣ ва тарғибу ташвиқи он дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда нашудааст. Бинобар сабаби нокифоя будани неруи кадриву техникӣ, ширкатҳои сайёҳие, ки ба қабули сайёҳон машғуланд, бастаҳои ҷолибноки сайругаштҳои сайёҳӣ, боздид аз мавзеҳои таърихиву фарҳангӣ, табиати зебо ва ғайраро пешниҳод карда наметавонанд. Аксарияти ширкатҳои сайёҳӣ ба сайёҳии содиротӣ машғул буда, корҳои барасмиятдарории ҳуҷҷатҳои сайёҳонро анҷом медиҳанду халос.

Тавсияи 28: Мусоидат намудан ба ширкатҳои сайёҳӣ ҷиҳати таҳия ва пешниҳод намудани бастаҳои хизматрасонии (маҳсулоти) сайёҳӣ ба сайёҳон.

А) САБАДИ МАҲСУЛОТ

Савол ба миён меояд, ки маҳсулоти сайёҳии Тоҷикистон чӣ гунаанд? Рӯйхати васеи маҳсулоти сайёҳиро тартиб додан мумкин аст, аммо барои мусоидат ба пешбурди интиҳоби истемолӣ дар қадами аввал муайян намудани якчанд категорияҳои нисбатан соддаи маҳсулоти сайёҳӣ беҳтар аст. Дар навбати аввал, ин категорияҳо бояд аққалан он маҳсулоти сайёҳиро, ки дар мамлакат бештар рушд ёфтааст ва маблағгузориҳои нав ва зиёдро талаб намеkunанд, фаро гиранд. Ҳар як категория хусусиятҳои ба худ хос ва инчунин барои инкишоф ёфтан эҳтиёҷ дорад. Ҷолибнокии ин маҳсулоти сайёҳӣ метавонад тавассути мукамалгардонии он ва пешниҳоди он ба миқдори зиёди муштарӣ баланд бардошта шавад.

Тавсияи 29: Сабади маҳсулоти сайёҳии Тоҷикистон бояд дар асоси чор гуруҳи асосии фаъолият ташаккул дода шавад:

- **Сайёҳии кӯҳӣ;**
- **Сайёҳии авантюри;**
- **Сайёҳии мушкил;**
- **Иштирок дар вохӯриҳо, маросимҳо, кофронсҳо ва руйдодҳо (ВМКР).**

◆ САЙЁҲИИ КУҲӢ

Дар Тоҷикистон иқтидори калони рушди сайёҳии кӯҳии сатҳи ҷаҳонӣ дар кӯҳхову қаторкӯҳҳои ҷумҳурӣ мавҷуд аст. Бозори бузурги сайругашт ва саёҳати кӯҳӣ барои сайёҳон аз Аврупои Ғарбӣ вучуд дорад. Ҳамчун унсури калидии сабади маҳсулот ин намуди маҳсулоти сайёҳӣ бартарияти калонро соҳиб мебошад ва ба маблағгузориҳои калон ниёз надорад. Масалан, барои ин намуди саёҳат роҳбалад, хару асп ва кӯҳҳо лозиманд, ки ҳамаи ин дар Тоҷикистон мавҷуд аст.

Аз нуқтаи назари рушди маҳсулот корҳои зиёдеро метавон ба анҷом расонид, ки ин маҳсулот беҳтару хубтар пешниҳод карда шавад. Сайёҳии кӯҳӣ метавонад ба мисоли саноати лижаронии кӯҳии Алп бо марказҳои хуб ишорагардида, ки аз онҳо роҳҳои ишоракардашуда ва аз рӯи сатҳи мураккаби гуруҳбандигардида мебароянд, таъмини амният ва инъикос бо якчанд забон дар нашриёти ҷопӣ ва ё роҳнамоҳои онлайн барои баланд бардоштани таассурот ташкил карда шавад.

Марказҳо бояд шароити беҳтаринро бо сифати баланд, пешниҳоди васеи хизматрасонӣ барои қабули сайёҳон ва мусофирони хасташуда, доро бошанд. Хизматрасонии шустани либос, ҳаммомҳои хуб ҷиҳозонидашуда ва таомҳои серғизои миллӣ барои сайёҳони кишварҳои (бозорҳои) Аврупои Ғарбӣ ва минтақаи Уқёнуси Ором, махсусан Хитой заминаи асосӣ ба ҳисоб мераванд. Ин марказҳо ба тичорати чакана, аз қабилӣ фуруши либосҳои мувофиқ ва олотӣ зарурӣ барои саёҳати кӯҳӣ, молҳои барои кемпинг зарурӣ, армуғон ва маҳсулоти дастранҷи хунароҳои мардумӣ барои сайёҳон мусоидат менамоянд. Инчунин маркази иттилоотӣ, ки харитаҳо, роҳнамоҳо, роҳбаладон, таҷҳизот, ахбороти охирини боду ҳаво ва шароити саёҳати кӯҳӣ, ҷадвали вақти хатсайрҳои нақлиётӣ ва ғайраро пешниҳод менамояд, лозим мебошад. Барои ҳар як маркази сайёҳӣ мавҷудияти муассисаҳои тиббӣ, хадамоти наҷотдиҳӣ дар кӯҳҳо ва дастрасии ҳавоии ёрии таъҷили аҳамияти ҳаётан муҳим дорад.

Албатта ҳеҷ чиз наметавонад сайругаштҳои кӯҳиро аз як марказ ба маркази дигар ва истифода набурданро аз марказҳо дар маҷмӯъ ба сайёҳон манъ намояд. Ба мисоли варзиши лижаронӣ дар Алп, баъзе сайёҳон мустақилона саёҳат намуданро беҳтар мешуморанд. Аммо бо хизматрасонӣ фаро гирифтани миқдори зиёди одамони дар ҷустуҷӯи саргузашт дар зери осмони кушод ва таъмини амнияти онҳо, рушди сайёҳии кӯҳӣ дар ин бахш, қадами ниҳоят муҳим ба ҳисоб меравад.

◆ САЙЁҲИИ АВАНТЮРӢ

Кӯхнавардӣ ва шикор дар Тоҷикистон аллақай навъи машҳури саёҳат мебошанд. Ба ин бояд боз имкониятҳои қайқронӣ, велосипедронии кӯҳӣ, парвоз аз баландӣҳо ва дигар сайрҳои авантюрӣ илова карда шаванд. Ба монанди саёҳати кӯҳӣ ин намуди сайри авантюрӣ аллақай мавҷуд мебошад ва барои васеъ намудани онҳо сармоягузори на он қадар зиёд лозим аст. Ҳамчунин мисли саёҳати кӯҳӣ марказҳои иттилоотӣ низ барои қонеъ гардонидани эҳтиёҷоти сайёҳон ба таври самаранок ва камхарҷ зарур аст.

Тавсияи 30: Воситаҳои давлатӣ, хусусӣ ва шарикони рушд бояд ба рушди марказҳои сайёҳии кӯҳӣ ва сайри авантюрӣ дар тамоми мамлакат дар ҷор ва ё панҷ марказӣ асосӣ равона карда шаванд.

Диққати махсусро садамаҳо, ҳолатҳои фавқуллода ва нигоҳдориҳои умумии тандурустӣ талаб менамоянд. Одамон дар ҷустуҷӯи сайёҳии авантюрӣ, махсус ба хатар роҳ медиҳанд, то эҳсосоти баланд ва қаноатмандиро дарк намоянд. Онҳо мехоҳанд, ки ин хатарҳо муайян карда шуда дар доираи фаъолияти муайян идора карда шаванд. Агарчӣ ин муҳолифи маъноӣ сайёҳии авантюрӣ бошад ҳам, одамон саёҳати «бехатар»-ро афзалтар медонанд. Онҳо мехоҳанд ягон намуди амалҳои мураккаб ва хатарнокро иҷро намоянд, аммо дар баробари ин кафолати масъулияти фаъолияти мутахассисонро оид ба кам кардани хатар барои саломатӣ ва ҳаёт, инчунин дар ҳолати рӯй додани ҳодисаи нохуш дастрас будани ёрии табибонро интизор мешаванд.

Ҷавобгӯ будан ба ҷунин талабот барои Тоҷикистон мушқил мебошад. Аммо ба монанди сохтани роҳҳо афзалият барои сайёҳӣ яқин аст, ки ба ҳама дар мамлакат манфиат меорад. Афзалияти сайёҳӣ бояд ба дигар афзалиятҳои миллӣ зам гардида, диққати ҳамаро барои иҷрои ин талабот равона созад.

◆ САЙЁҲИИ МУШКИЛ

Саёҳат бо велосипед, мотосикл, автомобил, автобус ва ё нақлиёти ҷамъиятӣ яке аз намудҳои васеъ паҳнгардидаи истироҳат, махсусан дар Аврупои Ғарбӣ ба ҳисоб меравад. Дар воқеъ ин намуди сайёҳӣ як қисми зиёди таътилҳоро ташкил медиҳад. Он одатан истироҳат карданро дар табиат, омӯзиши фарҳангу осори ниёгон, чашидани таомҳо ва нушоқиҳои маҳаллӣ, воҳурӣ бо аҳолии маҳаллӣ ва дар мачмӯъ фараҳ бардоштанро аз озодона рафтор намудан ҳангоми ба ҷои дилхоҳ, дар вақти дилхоҳ ва бо суръати дилхоҳ сафар намудан дар бар мегирад.

Аксарияти сафарҳои хусусии сайёҳии мушқилро ҳуди одамон ташкил мекунанд, аммо ин ҷунин маъно надорад, ки сайёҳии мушқил сармоягузори ва рушдро талаб намекунад. Тавре, ки пештар қайд гардид, Тоҷикистон дар Ҳисоботи Рақобатпазирии Сайёҳии Форуми

чаҳонии иқтисодии соли 2013 дар байни 140 мамлакат ҷои 139-ро ишғол намуд. Ин нишон медиҳад, ки корҳои зиёдеро бояд ба анҷом расонид.

Аз ҳама бештару пештар аломатҳои ишоракунанда ва иттилоот муҳим мебошанд. Аксари мамлакатҳо низоми аломатҳои ишоракунандаро барои сайёҳӣ бо аломатҳои мувофиқи ҳаҷм ва услуб ба осонӣ шинохташаванда ба роҳ монда як қатор расмиётро барои муайян намудани талаботи асосӣ ба аломатҳо, мавқеи муқаррарнамоӣ ва насби онҳо гузаронидаанд. Ба роҳ мондани чунин низом бояд бо интишори харитаҳо ва роҳнамоҳо барои сайёҳон алоқаманд карда шавад. Дар мадди аввал ин кори муҳим мебошад, агарчи қисми зиёди мавод аллакай вучуд дорад ва онро пурра ва мукамал бояд кард. Анҷом додани ин корҳо ба ҷумҳурӣ имконият медиҳад, ки низоми аломатҳои ишоракунандаро барои сайёҳӣ ба талаботҳои ҷаҳонӣ мувофиқ намояд.

Тавсияи 31: Ба роҳ мондани низоми умумимиллии аломатҳои ишоракунандаи сайёҳӣ якҷо бо роҳнамоҳои сайёҳӣ дар шакли он-лайн ва ҷопӣ барои ҳамаи минтақаҳои Тоҷикистон

Меҳмонхонаҳо, тарабхонаҳо ва дигар иншооти дар хатсайрҳо воқеъбуда низ аҳамияти калон доранд. Сайёҳон мехоҳанд тамоми мамлакатро сайр намоянд, ки ин барои паҳн намудани манфиат аз сайёҳӣ ба соҳаи кишоварзӣ мусоидат мекунад, аммо ин муҳайё сохтани иншооту шароити мусоиди сайёҳиро дар маҳалҳо талаб менамояд (руйхати меҳмонхонаҳо ва осоишгоҳҳо дар манотиқи ҷумҳурӣ дар Замимаи 5 пешниҳод карда шудааст).

Таъмини чунин маблағгузорӣ аз бахши хусусӣ вобастагии калон дорад. Ин соҳаест, ки барои шабакаҳои амалкунандаи меҳмонхонаҳо ва тарабхонаҳо ҷиҳати васеъ намудани фаъолияти худ ва барои соҳибкорони нав вобаста ба амалигардонии ташаббусҳои худ имкониятҳои зиёдеро фароҳам меорад. Бо мақсади амалигардонии имкониятҳои соҳибкорон шароити мусоид зарур мебошанд, то соҳибкорон дар мукамалгардонии инфрасохтори сайёҳӣ саҳми худро гузоранд. Бояд имтиёзҳои маъмурию андозӣ баррасӣ гардида, инчунин молиякунонии махсусгардонидашуда бо назардошти талаботи соҳаи сайёҳӣ (мувофиқи таҷрибаи бомуваффақияти Бонки рушди сайёҳии Австрия) ба роҳ монда шавад.

Дар баробари мусоидат ба рушди бахши хусусӣ ҳамчунин зарур аст, ки муайяннамоӣ, ҷалбнамоӣ ва маънидодкунии осорҳои фарҳангии таърихӣ ба хуби такмил дода шаванд. Тоҷикистон дорои осори ниҳоят бою рангин мебошад, аммо дар таҷрибаи сайёҳӣ қисми ниҳоят ками он бомуваффақият истифода бурда мешавад. Ҷӣ хеле ки пештар қайд гардид, Тоҷикистон мувофиқи Ҳисоботи Рақобатпазирии Сайёҳӣ дар Форуми ҷаҳонии иқтисодии соли 2013 дар байни 140 мамлакат ҷои 122-юмро аз рӯи захираҳои фарҳангӣ ишғол намуд. Сабаби асосии ишғоли чунин мавқеи паст дар «ниҳон мондани» арзишҳои бузурги мамлакат мебошад. Лозим аст, ки ба иттиҳодияҳои маҳаллӣ дар омодагӣ ва насб намудани аломатҳои ишоракунанда, таъмиру таҷдид ва пешниҳод намудани осорҳои ҷолиби диққат кумак расонида шавад.

Тавсияи 32: Мусоидат кардан ба бунёди инфрасохтори сайёҳӣ, аз ҷумла меҳмонхонаҳо, тарабхонаҳо ва дигар иншооти зарурӣ барои сайёҳон дар хатсайрҳои асосӣ дар Тоҷикистон тавассути пешбини имтиёзҳои маъмурӣ, расонидани кумаки касбӣ дар банақшагирии сайёҳӣ ва дастрасии озод ба воситаҳои молиявӣ.

♦ ВОХУРИҲО, МАРОСИМҲО, КОНФРОНСҲО ВА РУЙДОДҲО (ВМКР)

Тоҷикистон дар минтақаи Осиёи Марказӣ дорои мавқеи хеле хуби ҷуғрофӣ барои гузаронидани вохӯриҳо, конфронсҳо ва дигар чорабиниҳо мебошад. Шаҳри Душанбе бо ғурудгоҳи байналмилалӣ, меҳмонхонаҳои чор ва панҷситорагӣ, як қатор толорҳои конфронсӣ, майдонҳои варзишӣ ва сатҳи баланди амнияти шахсӣ, махсусан мавқеи хубро ишғол менамояд. Истифодаи ҳаматарафи имконияти мазкур аз ҷониби ассосиатсияҳои касбӣ, иттиҳодияҳои бузург, ташкилкунандагони конфронсҳо, ташкилотҳои бузурги ғайриҳукуматӣ, идораҳои варзишӣ ва дигар мақомоти байналмилалӣ идоракунии фаъолро талаб мекунад. Созмонҳои миллии сайёҳӣ (СМС) бояд дорои маркази махсусгардонидашуда бошанд, то ба гузаронидани вохӯриҳо, конфронсҳо ва дигар чорабиниҳои ташкилотҳои сайёҳӣ тавассути сиёсате, ки иқтидори мамлакат, ҷиҳатҳои заиф ва имкониятҳои мувофиқро барои рушди сайёҳӣ муайян менамояд, мусоидат кунад. Дар он ҷо тарғиботи фаъол барои чунин имкониятҳои мувофиқ бояд ба роҳ монда шавад, лекин сиёсати мусоидатнамоии СМС метавонад инчунин ба қабули қарор ба манфиати дигар имкониятҳои бамиёноянда мусоидат намояд, ки ба манфиат ва мақсадҳои давлат мувофиқ нестанд.

Дар баробари манфиатҳои аёни иқтисодӣ, ташкилотҳои сайёҳӣ метавонанд дар баланд бардоштани обрӯи нуфузи байналмилалӣ ва худшиносии миллии саҳми назаррас гузошта мақоми Душанберо ҳамчун даромадгоҳ аз лиҳози миллии ва ҳам аз лиҳози байналмилалӣ баланд намоянд.

Б) СИФАТ

Баъзе одамон дар рухсатии хеш навигариҳоро меписанданд, махсусан агар онҳо хуш бошанд. Аксарияти одамон мехоҳанд донанд, ки онҳоро чӣ интизор аст, махсусан агар сухан оид ба шароитҳои сукунат равад. Таснифи меҳмонхонаҳо, тарабхонаҳо, мавзеҳои сайёҳӣ ва ғайра аз як то панҷ ситора ҳамчун воситаи мувофиқат ба интизорӣ дар ин самт ба шумор меравад. Одамон бошуурона меҳмонхонаҳои дуситорагӣ, сеситорагӣ, чаҳорситорагӣ ва ё макони муносиби зистро вобаста ба маблағ ва дигар нишондиҳандаҳои мухталиф интихоб менамоянд.

Низоми баҳодихии сифат ва гуруҳбандӣ ба сайёҳон дар гузоштани фарқият миёни стандартҳо мусоидат намуда ба онҳо кафолатҳоро пешниҳод менамояд. Баҳодихӣ ва гуруҳбандӣ бояд бо машваратҳо,

омӯзиш ва кумаку дастгирӣ пурра карда шавад. Мақсад баланд намудани сифати ҳамаи хизматрасониҳо нест, яъне зарур нест, ки ҳамаи хизматрасониҳо дорои сифати 5 ситорадор бошад. Аксарияти одамон хизматрасониҳои нисбатан хоксоронаро афзал мешуморанд. Мақсад аз фаҳмондани ширкатҳои сайёҳӣ, ки мизочон дар ҳар як дараҷаи сифат чиро интизор мебошанд, иборат аст. Дар чунин ҳолат онҳо медонанд, ки чӣ гуна имкониятҳои худро нархгузори намоянд ва барои баланд бардоштани стандартҳои сифат чӣ кор кардан зарур аст. Чунин низом ба тибқорат низ кӯмак мекунад.

Мақсад назорат намудани баҳши сайёҳӣ нест, балки кумак расонидан ба баҳши сайёҳӣ ҷиҳати қонеъ гардонидани талаботи сайёҳон мебошад. Ҳамзамон ин барои айбҷуӣ набуда, балки барои ҳавасмандгардонии таҷрибаҳои (ташаббусҳои) муваффақ аст. Расми 7 таҷрибаи Шотландияро оид ба фаъолияти бардавом ва самаранок мувофиқи нақшаи «Таъмини сифат» таҷассум менамояд.

РАСМИ 7. КАФОЛАТИ СИФАТ – БАРОИ ЧӢ?

- ТАЪМИН НАМУДАНИ ТАЛАБОТ БА ХИЗМАТРАСОНИҲОИ САӢӢӢ
- РОҲБАЛАДӢ НАМУДАНИ МУСОФИРОН ДАР ӢОӢӢ, НАРХ/НАМУД, СИФАТ, БУЗУРГӢ АРЗӢШ
- ДАСТГӢРӢ ВА ПЕШНИҲОД НАМУДАНИ СТАНДАРТӢӢ
- МУСТАҚИЛИЯТ ВА ТАҚДИМОТИ РАСМИ

КАФОЛАТИ СИФАТ - НАТИҢАӢӢ

МУШТАРӢ

92%- ҚОНЕЪ ГАРДОНИДАНИ ТАЛАБОТӢӢИ САӢӢӢӢӢ

ФУРУШ - ФОИДАӢ ШИРКАТӢӢИ САӢӢӢӢӢ

42% - АФЗОӢӢӢИ ФОИДАНОКӢ

56% - АФЗОӢӢӢИ ДАРАӢӢӢИ ҚАНОАТМАНДИӢИ САӢӢӢӢӢ

ӢӢ тавре ки аз нақшаи «Таъмини сифат» аён аст, дар Шотландия баҳши сайёҳӣ барои сайёҳон ва ҳам барои ширкатҳои сайёҳӣ манфиат меорад.

Аз нуқтаи назари сайёҳ низоми амалкунандаи иҷозатномадихӣ дар Тоҷикистон кӯҳна буда, ба таҷдиди назар ниёз дорад. Ин низом равандҳои бюрократии дохилиро дар бар гирифта, таиноти асосиаш идоракунии ширкатҳои сайёҳӣ ва муштариёни онҳо мебошад, ки бисёр сайёҳони ғарбӣ онро намепазираанд. Бинобар ин, ӢӢ намудани талаботи сайёҳон ба низоми иҷозатдихӣ ва стандартҳои фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ зарур мешавад. Аз ин ру, низоми амалкунандаи иҷозатномадихӣ бояд ба низоми машваратию баҳодихӣ таъдил дода шавад.

Низоми машваратию баҳодихӣ, низоми назорати набуда, ба машваратдихии касбӣ ба ширкатҳои сайёҳӣ ва баҳодихии ситорагии фаъолияти онҳо пешбинӣ шудааст. Баҳодихии ситорагии ва талаботҳои асосӣ ҷиҳати дастрасии ситораҳо бояд ба ширкатҳои сайёҳӣ ва дигар

корхонаҳои бахши сайёҳӣ маълум карда шаванд. Ин низом дар сомонаи Ташкилоти миллии сайёҳӣ (айни замон Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ) ҷой карда шавад. Танҳо ба ширкатҳои сайёҳии дорой ақаллан як ситора бояд барои фаъолият кардан, муаррифӣ гардидан дар сомонаи миллии сайёҳӣ ва иштирок дар тарғиботи миллии иҷозат дода шавад.

Нишондиҳанда ва талаботи низоми баҳодихӣ аз рӯи ситораҳо (масалан, аз меҳмонхонаҳои якситорагӣ то панҷситорагӣ) бояд муайян ва нашр карда шаванд. Низоми баҳодихӣ аз рӯи ситораҳо бояд барои сифати хизматрасонии ширкатҳои миллии сайёҳӣ татбиқ карда шавад. Албатта, ҷорӣ намудани низоми баҳодихӣ аз рӯи ситораҳо вақти муайяно талаб менамояд, аммо он ҳамчун қадами аввалин барои барҳамдиҳии низоми иҷозатномадиҳии мавҷуда ва ҷорӣ намудани низоми таъминкунандаи сифат ба ҳисоб меравад. Низоми нав бояд таҳассуснокии фаъолияти ширкатҳои сайёҳиро дар асоси стандартҳо ва талаботи шаффоф баҳо дода тавонад. Ин услуб барои таъсиси сомонаи миллии сайёҳӣ замина гузошта, роҳҳо ва фишангҳои ҷорӣ намудани онро таъмин менамояд.

Дар мавриди пайдоиши баҳсҳо нисбат ба ширкати сайёҳӣ ва номутобиқ будани фаъолияти он ба миқдори ситораҳои соҳибшудааш, комиссияи махсус дар ҳайати намояндагони бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ баҳсро баррасӣ менамоянд.

Тавсияи 33: Марҳила ба марҳила ҷорӣ намудани низоми машваратдиҳӣ ва баҳогузори ситораӣ ба сифати хизматрасонии ширкатҳои сайёҳӣ.

В) ОМУЗИШ

Дар баробари кӯшишҳои таъмин намудани мувофиқат ба сифат инчунин дар самти омодагӣ ба меҳмондорӣ бояд курсҳои омӯзишӣ ба роҳ монда шаванд. Ҳамаи хизматрасониҳои сайёҳӣ бисер серталаб буда, дар ҳама сатҳ масъулият ва малакаро талаб менамояд.

Омӯзиши мутахассисон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аксар вақт ба талаботи муайяни бахши сайёҳӣ мувофиқ нест, зеро ин талабот муайян карда нашудааст. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки бо вучуди таъсис ёфтани бахшҳои омодаسازی кадрҳои бахши сайёҳӣ дар ҳафт макотиби оӣ ва миёнаи махсуси кишвар, дараҷаи дониши мутахассисони хатмкарда ба талаботи бозор ҷавобгӯ нест. Аксари онҳо бинобар сабаби сатҳи пасти донишҳои касбӣ ва надонистани забонҳои хориҷӣ дар бозори меҳнат роҳ намеёбанд. Дар ин самт бояд тасдиқ кард, ки мувофиқи нақшаи стратегии рушди бахши сайёҳӣ барои муайян намудани талаботи бахши сайёҳӣ дар омӯзиши мутахассисони ихтисосҳои муайян бояд таҳлилҳо гузаронида шаванд. Дар натиҷаи таҳлили гузаронидашуда, норасоӣҳо дар таъмини соҳаи сайёҳӣ бо мутахассисон, яъне фарқияти байни он, ки имрӯз дар соҳаи сайёҳӣ кадом намуди мутахассисон ҳастанд ва боз кадом намуди мутахассисон даркор мебошанд, ёфта бартараф намудан зарур аст. Таъсис намудани идораи

наве, ки чунин масъулиятро ба дӯш дошта бошад, лозим аст. Чунин идора дар доираи мақомоти миллии сайёҳӣ метавонад таъсис дода шавад, то ин ки фаъолияти он ба рушди бахши сайёҳӣ мувофиқ ва мутобиқ бошад.

Ҳиссаи ками қувваи кории машғул дар бахши сайёҳӣ ҳоло ҳам имконият намедихад, ки дар ин бахш ядрои касбии кормандони соҳибтаҷриба барои инкишофи малакаву маҳорат ва ба дигар коргарон мубодила намудани таҷриба ташаккул ёбад. Бо мурури замон ин масъала баргараф гардида талаботро ба барномаҳои омӯзишӣ кам менамояд.

Тавсияи 34: Таъсиси ташкилоти миллии омӯзишии сайёҳӣ барои гузаронидани таҳлилҳо оид ба муайян намудани талабот ба мутахассисони ихтисосҳои муайян мувофиқи стратегияи миллии сайёҳӣ ва назорат аз болои амалигардонии барномаҳои омӯзишии мувофиқ.

Г) ИТТИЛООТ

Аллақай якчанд сомонаи давлатию хусусӣ бо иттилооти васеъ оид ба Тоҷикистон вучуд доранд. Вале онҳо ҳамачониба, пурмазмун, пурра ва боэътимод нестанд. Ин сомонаҳо ба якдигар ва ё бо доираи васеи ширкатҳои сайёҳӣ васл нашудаанд, то ин ки ба сайёҳон ба тариқи осон ва хайрхоҳона хатсайри ягонро ба мамлакат роҳнамоӣ намоянд. Ташкили сомонаи миллии сайёҳӣ, ки ба ҳама ширкатҳои сайёҳӣ пайваست мебошад, бояд дар ин ҷо монеаҳои зиёдро баргараф намояд.

Аммо мушкилиҳои боз ҳам бештар ҳангоми ташриф овардани сайёҳон сар мезананд. Дар ҳудуди ш. Душанбе ва умуман дар саросари мамлакат аломатҳо ва ишораҳо барои сайёҳон, инчунин шабакаи маркази иттилоотӣ вучуд надорад. Якчанд имкониятҳои хуби ташкили шабакаи маркази иттилоотӣ мавҷуд мебошанд, масалан тавассути Ассоциатсияи сайёҳии Помир дар Хоруғ, аммо он заминаи боэътимод ва устувор надошта, сайёҳони ҳамаи минтақаҳои мамлакатро муттаҳид намекунад. Ин ҳолат махсусан барои ш. Душанбе ташвишовар аст, дар ҳоле ки иттилооти васеи шаҳр метавонад ба сайёҳон дар гирифтани таассуроти бештаре аз ташрифи онҳо ба шаҳр мусоидат намояд. Боз муҳимтар он аст, ки шаҳр метавонад нақши назаррасро ҳамчун равзанаи мамлакат дошта бошад. Муддате, ки сайёҳ барои сустҷӯи машғулият ва макони сайругашт сарф менамояд, вақте мебошад, ки сайёҳон аз саёҳати худ одатан ҳаловат намебаранд ва маблағ сарф намекунанд.

Бар замми ин зарурияти ташкил намудани шабакаи миллии маркази иттилоотӣ пеш меояд. Ҳамаи ин чорабиниҳо бояд ба тариқи муштарак бо дастгирии тарафайни мақомоти миллии сайёҳӣ, ширкатҳои сайёҳии маҳаллӣ ва ассоциатсияҳои соҳибкорӣ амалӣ гардонидани шаванд. Мақомоти миллии сайёҳӣ бояд стандартҳои миллӣ ва брендингро барои бахши сайёҳӣ муқаррар намуда, иттилооти васеи берун аз минтақавиро (масалан, иттилоот дар бораи мамлакат ва минтақаҳои он) низ таъмин намояд. Ширкатҳои сайёҳии маҳаллӣ бояд ин марказҳоро ҳар рӯз идора

карда, бино ва кормандони онҳоро таъмин намоянд ва бо фаъолияти соҳибкориҳои ёрирасон ба монанди фуруши маҳсулоти ҳунарҳои мардумӣ низ машғул бошанд.

Тавсияи 35: Ташкил намудани шабакаи миллии маркази иттилоот барои сайёҳон.

Ҳамчунин таҳти унвони умумии иттилоот, маълумоти дохилӣ низ дар назар мешавад, ки иттилоот ва мубодилаи онро оид ба сайёҳӣ ба мардуми Тоҷикистон ва мубодилаи иттилоотро дар байни иштирокчиёни асосии соҳа дар назар дорад.

Бисёр муҳим аст, ки аҳолии мамлакат ва сохторҳои ҳокимияти давлатӣ аҳамияти рушди бахши сайёҳиро дарк намоянд. Ҳамаи одамон аз деҳқонон то ба коргарони заводу фабрикаҳо, кормандони ҳифзи ҳуқуқ ва сиёсатмадорон дар ҳаёти худ бевосита ё бавосита ба сайёҳӣ на танҳо машғул мешаванд, инчунин дар рушди бахши сайёҳӣ саҳм низ гузошта метавонанд. Чунки сайёҳони хориҷӣ ба Тоҷикистон дар баробари сайру сайёҳат баъзан бо хоҳиши шиносӣ бо мардуми маҳаллӣ ташриф меоранд.

Меҳмоннавозии мардуми мо аллакай афзалияти мамлакат аст. Вале айни замон дарки аҳамият ва фоидаи рушди бахши сайёҳӣ дар доираи бахши хусусӣ ва давлатӣ на он қадар ҷиддӣ аст. Дар мачмӯъ, бахшҳои давлативу хусусӣ ва шарикони рушд бояд масъулияти коллективиро ба дӯш гирифта, аҳолиро дар руҳияи дарки аҳамияти рушди соҳаи сайёҳӣ, таъсири он ба пешрафти мамлакат ва нақши ҳар як шахс дар рушди соҳа тарбия намоянд.

Тавсияи 36: Гузаронидани маъракаи умумимиллӣ дар ҳудуди ҷумҳурӣ таҳти шиори «Сайёҳӣ - имконияти соҳибкорӣ барои ҳама» ва тақвият додани тарғиботи он тавассути васоити ахбори омма ва интернет.

Иттилоот барои сайёҳӣ ба мардуми Тоҷикистон ва барои мубодила байни ширкатҳои сайёҳӣ зарур аст. Тавре пештар қайд гардид, бахши сайёҳӣ табиатан соҳаи гуногунчанба мебошад. Барои ба даст овардани муваффақият дар ин бахш кӯшиш ва ҳамкориҳои дастҷамъона бисёр муҳим аст. Бахшҳои хусусӣ ва давлатӣ бояд якҷо шароитҳои зарурии будубоши сайёҳонро таъмин намуда, ҷиҳати бардоштани таассуроти мусбӣ онҳо ба якдигар кӯмак намоянд. Меҳмонхонаҳо бояд бо ронандагон, ронандагон бо роҳбаладон, роҳбаладон бо истехсолкунандагони маҳсулоти ҳунарҳои мардумӣ (саноати дастӣ) ва ҳамаи онҳо бо марказҳои иттилоотӣ ҳамкориро ба роҳ монанд. Барои мусоидат намудан ба ҳамкориҳои дастҷамъона ва паҳн намудани таҷрибаи бехтарин, асосиатсияҳои соҳавӣ бояд дар сатҳи минтақавӣ дастгирӣ карда шаванд (нигаред ба қисмати идоракунии сайёҳӣ), ки дар навбати худ бояд бо ширкатҳои миллии сайёҳӣ ва мақомоти миллии сайёҳӣ робитаи зич дошта бошанд.

Сомонаи миллии сайёҳӣ бояд заминаи робитаҳои устувори тарафайнро таъмин намояд. Сомонаи миллии бояд барои ҳар як минтақа бахшҳои алоҳида дошта бошад, то ки аз тарафи минтақаҳо дастгирӣ карда шаванд ва инчунин қисматҳои ба мавзӯҳои алоҳида бахшидашуда,

аз ҷумла сифат, омӯзиш, иттилоот оид ба бозор, маълумоти оморӣ, тамоилҳои сайёҳӣ дар ҷаҳон ва ғайраро дар бар гиранд. Ин сомона на барои сайёҳон, балки барои ширкатҳои сайёҳӣ коркард ва пешбинӣ карда шавад.

Тавсияи 37: Ташкил намудани сомонаи миллии ширкатҳои сайёҳӣ.

Мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти пешбурд ва татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи омор дар Тоҷикистон Агентии омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, «мақомоти омери давлатӣ мақоми марказии ҳокимияти иҷроияи ваколатдорнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, ки ҷамъоварӣ, коркард, таҳлил, умумигардонӣ, паҳн намудан ва ҳифзи иттилооти омери расмиро амалӣ менамоянд».

Сохтори Агентии омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ду воҳид: Дастгоҳи марказӣ ва Муассисаи давлатии “Маркази кулли ҳисоббарорӣ” иборат аст. Мақомоти маҳаллии омор ҳисоботи аввалияи омериро аз корхонаю ташкилотҳо ҷамъоварӣ намуда дар шакли ҷамъбасти ба Муассисаи давлатии “Маркази кулли ҳисоббарорӣ”-и Агентӣ пешниҳод менамояд. Дар ин ҷо ҳисоботи оморӣ ҷамъоварӣ, коркард, саҳеҳияти он санҷида шуда барои таҳлил ва нашр ба Дастгоҳи марказии Агентӣ пешниҳод карда мешаванд. Маълумоти оморӣ дар маҷмӯаи оморӣ ва сомонаи Агентӣ паҳн мегарданд.

Дар самти ҷамъоварии ҳисоботи оморӣ дар баҳши сайёҳӣ бошад Агентӣ мутобиқи методологияи омории Кумитаи омери ИДМ амал менамояд. Агентӣ 3- шакли намунаи ҳисоботӣ дар баҳши омери сайёҳӣ мутобиқи “Барномаи корҳои оморӣ”, ки ҳар сол аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад, ҷамъоварӣ менамояд:

- шакли ҳисоботи омории 1 - саёҳат (солона) “Ҳисобот дар бораи фаъолияти ташкилоту ширкатҳои сайёҳӣ (туристӣ)”;
- шакли ҳисоботи омории 1 - саёҳат (семоҳа) “Ҳисобот дар бораи фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ (туристӣ)”(якҷо бо Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон);
- шакли ҳисоботи омории 4 – сайёҳӣ (хориҷа) (семоҳа) “Ҳисобот оид ба даромадҳо (мудохилоти асьор) аз ташрифи шаҳрвандони хориҷӣ ва харочоти вобаста ба хориҷи кишвар сафар намудани шаҳрвандон”;

Лекин мутаассифона маълумоти оморӣ дар баҳши сайёҳӣ тариқи шаклҳои ҳисоботии дар боло овардашуда мукамал набуда, пурра таъмин ё қонеъ карда наметавонанд. Чунки аксарияти сайёҳон тариқи ширкатҳои туристӣ хизмат расонида намешаванд. Инчунин аз сабаби кам будани воҳиди корӣ дар мақомоти маҳаллии омор, аз ҷумла шахси масъули алоҳида, ки ба баҳши сайёҳӣ вобаста бошад, вучуд надорад. Вобаста ба ҷамъоварӣ, коркард, таҳлил ва санҷиши саҳеҳии ҳисоботи оморӣ дар Агентӣ шахси алоҳидаи масъул вобаста шудааст.

Баъди тавсияҳои Комиссияи арзёбии глобалӣ Агентӣ низоми омери Белорусро мавриди омӯзиш қарор дода, ҳисоботи омери

байниидоравии шакли 4- ҚС (семоҳа) “Ҳисобот дар бораи шумораи шаҳрвандони хоричӣ, ки ба Тоҷикистон барои саёҳат (туристӣ) сафар карданд, шумораи шаҳрвандони Тоҷикистон, ки барои саёҳат (туристӣ) ба мамлакатҳои хоричӣ сафар карданд” бо мувофиқаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллӣ тасдиқ намуд. Мутобиқи ин низом сайёҳоне, ки марзи давлатии моро убур мекунанд, ба маҳзани маълумоти оморӣ низ ворид карда мешаванд ва ин метавонад ба такмили омили сайёҳӣ мусоидат намояд.

Қиҳати ҳамкориҳои Агентӣ бо сохторҳои дигар вобаста ба бахши сайёҳӣ қайд кардан зарур аст, ки оид ба хизматрасонӣ ва шумораи сайёҳон аз фурудгоҳҳо, Раёсати консулӣ ё Хадамоти шиносномавию бақайдгирӣ маълумот дастрас карда намешавад. Ҳамчунин дар 22 соли Истиқлолияти давлатӣ ягон маротиба тадқиқоти илмии бозори сайёҳӣ гузаронида нашудааст. Ҳамин тариқ, масъалаи омили сайёҳӣ дар ҷумҳурӣ боиси нигаронист.

Тоҷикистон заминаҳои воқеии беҳтар намудани ҳисобдории омориро соҳиб аст ва он метавонад ба бахши сайёҳӣ, ки самти афзалиятноки иқтисодиёти Тоҷикистон эътироф карда шудааст, ҳиссаи арзандаи худро гузорад. Яке аз инфрасохтори муҳими бахши сайёҳӣ ин омор аст, ки ҳамчун пойгоҳи маълумотдиҳии ин бахш хизмат мекунад. Ҳар қадар, ки шумораи зиёди сайёҳон дар омили бахш дарҷ карда шавад, ҳамон қадар эҳтимолияти афзоиши шумораи сайёҳон бештар мешавад.

Тавсияи 38: Истифодаи механизмҳои муосири омили сайёҳӣ бо мақсади беҳтар намудани вазъи омили бахши сайёҳӣ, дуруст ҳисобу китоб намудани вуруд ва судури сайёҳон ва таъсири он ба рушди сайёҳии мамлакат бо ҷалби шарикони рушд ба роҳ монда шавад.

2.5. ИДОРАКУНИИ БАХШИ САЙЁҲӢ

Мавҷудияти нақшаи стратегии хуб бе мавҷудияти воситаҳо барои амалигардонии он ягон аҳамият надорад. Ин яке аз мушкилиҳои асосии Тоҷикистон мебошад. Амалигардонии ҳамаи тавсияҳои дар ин ҳуҷҷат омодагардида ва рушди бахши сайёҳӣ дар асоси ин ҳуҷҷат на камтар аз даҳ солро талаб менамояд.

Бисёр муҳим аст, ки чорабиниҳои имрӯз амалишаванда бо тавсияҳои омодагардида ҳамоханг карда шуда дар асоси чорабиниҳои қаблан татбиқгардида ба роҳ монда шаванд.

Чӣ хеле ки қайд карда шуд, сайёҳӣ соҳаи ниҳоят гуногунҷанба мебошад, аммо ягон мақомоте, ки нақшаи рушди дахсолаи онро идора намояд, вучуд надорад. Тавсия дода мешавад, ки ду мақомоти ҳамохангсоз таъсис дода шаванд, ки яке аз онҳо Мақомоти миллии сайёҳӣ (ММС) ва дигараш Ассосиатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ мебошад.

Бояд қайд намуд, ки номукамал будани заминаи меъёрию ҳуқуқии бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон барои рушди соҳа монеаи ҷиддӣ шуда

метавонад. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи туризм” соли 1999 қабул гардида, тибқи таҳлилҳои гузаронидашуда он ҷавобгуи талаботи муосир намебошад. Дар қонуни амалкунанда мафҳумҳои муосири сайёҳӣ вучуд надоранд ва дар баъзе ҳолатҳо қонуни амалкунанда бо дигар қонунҳо мувофиқат намекунад.

Тавсияи 39: Таҳия ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи сайёҳӣ” дар таҳрири нав.

Қабул нагардидани санадҳои зарурии меъёрию ҳуқуқӣ дар масъалаҳои маблағгузорӣ ва андозбандии бахши сайёҳӣ барои рушди ин бахш монеаҳо эҷод менамояд. Бахши сайёҳӣ то андозае ба имтиёзҳои андозӣ эҳтиёҷ дорад. Ширкатҳои сайёҳиро аз баъзе намуди андозҳо озод кардан мумкин аст, зеро ин фаъолият хусусияти мавсимӣ дошта, вазни қиёсии андозро барои ширкатҳои сайёҳӣ гарон мекунад.

Тавсияи 40: Ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба андозбандии меҳмонсаройҳо дар минтақаҳои ҷумҳурӣ. Ба роҳ мондани фаъолият оид ба пешбурди меҳмонсаройҳо ва хонаҳои сайёҳон бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ва ба роҳ мондани андозбандии чунин фаъолият тариқи патент ва шаҳодатнома.

Таъмин набудани сатҳи мувофиқи менечменти давлатӣ ва хусусӣ, инчунин ҳамоҳангсозии дақиқи фаъолияти мақоми марказии бахши сайёҳӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ яке аз монеаҳои рушди соҳа шуда истодааст. Зеро аксарияти намояндагони маҳаллии ҳокимияти давлатӣ аз тағйироту иловаҳои қонунгузори бахши сайёҳӣ дер огоҳ мешаванд. Ҳамчунин иҷрои қонунгузориҳои дигари ин бахш низ мувофиқи мақсад намебошад.

Тавсияи 41: Муқаммал намудани низоми менечменти сайёҳӣ дар Тоҷикистон. Ҳамоҳанг намудани фаъолияти мақомоти марказии бахши сайёҳӣ бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ.

Дар баъзе вилоятҳои ҷумҳурӣ Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба рушди сайёҳӣ амал мекунад, ки барои ҷалби сайёҳон ва хизматрасонии онҳо, ба танзим даровардани чараёни вуруд ва судури сайёҳон ва дар маҷмӯъ ба рушди бахши сайёҳӣ дар сатҳи минтақавӣ саҳми назаррас гузошта метавонад.

Тавсияи 42: Бо мақсади ба танзим даровардани фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ ва мусоидат намудан барои ҷалби сайёҳон ба минтақаҳои ҷумҳурӣ ташкил ва ба роҳ мондани фаъолияти Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба рушди бахши сайёҳӣ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ.

Дар асоси таҳлил ва мушоҳидаҳо маълум гардид, ки айни замон, муттасадӣни минтақаҳои сайёҳӣ, аз ҷумла мавзехои таърихиву фарҳангӣ, муассисаҳои тиббӣ ва дигар мавзехои сайёҳӣ, ки сайёҳон сафар мекунанд, инчунин кормандони мақомоти қудратии дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ фаъолияткунанда забони хориҷӣ, аз ҷумла англисиро намедонанд, ки ин барои хизматрасонии сайёҳон мушкилиҳои зиёдро эҷод мекунад.

Инчунин баъзе намояндагони мақомоти қудратӣ то ҳол моҳияти иқтисодии баҳши сайёҳиро дарк намекунанд ва ба сайёҳон ҳаргуна монеаҳои сунъиро ба вучуд меоранд.

Тавсияи 43: Бо мақсади дар сатҳи баланд хизматрасонӣ намудани сайёҳон, ба таври хатмӣ ба роҳ мондани талабот оид ба дониستاني забонҳои хориҷӣ барои кормандони муассисаҳои тиббӣ, мавзеҳои таърихӣ, тарабхонаву меҳмонхонаҳои минтақаҳои сайёҳӣ, мақомоти қудратие, ки дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ хизмат мекунанд.

Инчунин бо дастгирии шарикони рушд гузаронидани корҳои фаҳмондадихӣ ба кормандони мақомоти қудратӣ ва аҳоли оид ба моҳияти иқтисодии баҳши сайёҳӣ дар минтақаҳои сайёҳии мамлакат.

Дар баъзе минтақаҳои сайёҳии ҷумҳурӣ вазъи экологии мусоид таъмин карда намешавад. Дарёву кулҳо ва мавзеҳои дигари сайёҳӣ аз ифлосиҳо ҳолӣ нестанд. Дар баъзе ҳолатҳо ба талабот ҷавобгӯӣ набудани ҳолати санитарияу гигиении ошхонаву ҳаммомҳо, дастшуйгоҳҳо ва дигар инфрасохтори сайёҳӣ таъби сайёҳонро хира мекунад.

Тавсияи 44: Ҷорӣ намудани талабот ва вазифадор намудани мақомоти марбутаи баҳши экология ва ҳифзи табиат, санитарияу беҳдошт ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ чиҳати таъмини мунтазами вазъи хуби санитарияу экологӣ дар инфрасохтори минтақаҳои сайёҳӣ.

Тавре дар боло қайд гардид, омода набудани хонаҳои истироҳатияу хизматрасонӣ дар миқёси хатсайрҳои кӯҳӣ, дар баъзе мавзеҳои таърихӣ ҷумҳурӣ мавҷуд набудани оддитарин шароитҳои хизматрасонӣ барои истироҳати хуб ва тамошои сайёҳон ва дар ҳолати ногувор қарор доштани роҳҳои мавзеҳои тамошои сайёҳон, мавҷуд набудани ташнобхонаҳо дар шоҳроҳҳои миллӣ ва назди иншоотҳои сайёҳӣ дар маҳалҳо куҳнаю фарсуда будани заминаи моддию техникаи мавҷудаи баҳши сайёҳӣ, дар минтақаҳои ҷумҳурӣ кам будани миқдори меҳмонхонаҳое, ки ба талаботҳои муосири меҳмонхонадорӣ ва роҳат ҷавобгӯянд, сатҳи пасти хизматрасонӣ ва арзиши баланд дар ин меҳмонхонаҳо ба ҷалби бештари сайёҳон таъсири манфӣ мерасонад.

Тавсияи 45: Ҷалби соҳибкорони ватанӣ ва сармоягузори хориҷӣ чиҳати сохтмони меҳмонхонаҳо, тарабхонаҳо, таъмири роҳҳо то мавзеҳои сайёҳӣ, инфрасохтори ин мавзеҳо ва баланд бардоштани дараҷаи хизматрасонии онҳо тавассути пешниҳоди имтиёзҳои маъмурияу андозӣ, расонидани кумаки касбӣ чиҳати банақшагирии сайёҳӣ ва дастрасии озод ба воситаҳои молиявӣ. Дар ҳолатҳои мувофиқ истифода бурдани механизми шарикӣ давлат ва баҳши хусусӣ.

Инчунин гузаронидани корҳои стандартикунонӣ ва сертификатсиякунонӣ меҳмонхонаҳо, иншоотҳои сайёҳӣ, осоишгоҳҳо, пансионатҳо, лагерҳо ва хонаҳои истироҳатӣ.

2.6. МАҚОМОТИ МИЛЛИИ САЙЁҲӢ

Айни замон фаъолияти Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ ба се самти масъулиятнок, яъне сиёсати ҷавонон, варзиш ва ҳам сайёҳӣ равона карда шудааст. Ҳол он ки танҳо худ бахши сайёҳӣ ниҳоят гуногунҷанба буда, якҷанд соҳаҳои дигари алоқамандро дар бар мегирад. Бо сабаби ниҳоят зиёд будани ваколатҳои сохтори амалкунанда, он наметавонад рушди босуръат ва устувори бахши сайёҳиро таъмин намояд. Бинобар ин мақомоти мустақил ва алоҳидае лозим аст, ки диққат ва нерӯи асосиро ба ин соҳаи гуногунҷанба равона намуда, саҳми бахши сайёҳиро дар иқтисоди кишвар то ба сатҳи назаррас баланд карда тавонад.

Илова бар ин, дар мамлакатҳои аз лиҳози сайёҳӣ рушдкарда мақомоти миллии алоҳида дар бахши сайёҳӣ амал мекунад, ки фаъолияти он пурра ба рушди ҳамин бахш нигаронида шудааст.

Бо назардошти нуқтаҳои баёнгардида, таъсиси Мақомоти Миллии Сайёҳӣ (ММС) ва Ассоциатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ мувофиқи мақсад доништа мешавад. Онҳо бояд дар як вақт таъсис дода шуда бо якдигар ҳамкории зичро дар ҳама сатҳҳо амалӣ намоянд ва ваколатҳои алоҳида ва якҷояро соҳиб бошанд, ки ниҳоят мушаххас буда мустақилона назорат карда шаванд.

ММС бояд аз тарафи Ҳукумати мамлакат таъсис дода шуда, Шурои идоракунии он бояд намояндагони бахши хусусӣ ва бахши давлатиро дар бар гирад ва нақшаи стратегияи рушди бахши сайёҳиро таҳия, қабул ва амалӣ намояд.

Мақомоти миллии сайёҳӣ бояд қисми ҳукумат набошад. Он бояд мақомоти иҷроия бошад ва бо мутахассисони соҳибкории умумӣ ва сайёҳӣ барои амалӣ гардонидани сиёсати давлатии сайёҳӣ таъмин карда шавад. Мақомоти миллии сайёҳӣ бояд ба Ҳукумат наздик бошад, то ба ӯ ҳисобот диҳад ва 50%-и Шурои идоракунии онро намояндагони бахши хусусӣ ташкил намоянд. Роҳбари Мақомоти миллии сайёҳӣ бояд аз ҷумлаи аъзоёни Шурои идоракунии он интихоб гардида, ҳар се сол бо навбат аз ҷумлаи намояндагони бахши давлатӣ ва хусусӣ таъин карда шаванд.

2.7. ТАҚСИМОТИ ВАКОЛАТҲО

Чӣ тавре, ки аз Намудори 5 аён аст, Модели рушди бахши сайёҳӣ дар Тоҷикистон, вазифа ва ваколатҳои сохторҳои бахши сайёҳиро низ муайян мекунад. Дар ин ҷо барои фаҳмотар шудани вазифа ва ваколатҳои сохторҳо, онҳо бо рангҳои мутафовит, тариқи зерин нишон дода шудаанд:

Мақомоти Миллии Сайёҳӣ (ММС – ранги кабудча) мустақилона ба тадқиқоти бозор, омӯзиш ва иттилооти бозори сайёҳӣ машғул мешавад.

Ширкатҳои сайёҳӣ (ранги хокистаранг) дар алоҳидагӣ ба фуруши маҳсулоти сайёҳӣ ва нигоҳдории тамос бо муштариён сарукар мегиранд.

ММС якҷо бо ширкатҳои сайёҳӣ (ранги сурхча) бошанд дар самти тарғибот, коркарди сабади маҳсулоти сайёҳӣ ва танзими сифати онҳо фаъолият мекунанд.

Давлат (ё баҳши давлатӣ) тибқи Намудори 5 (ранги бунафш) дар алоҳидагӣ раванди дастрас намудани раводид ва иҷозатҳоро барои баҳши сайёҳӣ танзим менамояд.

Ширкатҳои сайёҳӣ якҷо бо давлат (ранги сабзи намудор) масоили нақлиёт ва хизматрасонии сарҳадотро ҳаллу фасл менамоянд.

Қисми зиёди ваколатҳои Мақомоти Миллии Сайёҳӣ аллакай қайд гардиданд, ки руйхати зеринро дар бар мегиранд:

- Маркетинги Тоҷикистон ва минтақаҳои он ҳамчун нуқтаи таъиноти сайёҳӣ;
- Идоракунии иттилоот оид ба сайёҳии миллий ва сомонӣ тарғиботӣ;
- Идоракунии низоми машваратдиҳии сифат ва ҳолгузорӣ; (бояд стандартҳо муқаррар гардида, тартиби қабул ва баррасии шикоятҳои сайёҳон аз тарафи зеркумитаи алоҳидаи ассосиатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ ба роҳ монда шавад).
- Таъмини идоракунии шабакаи иттилоот ва низоми аломатҳои ишоравӣ барои сайёҳон дар мамлакат;
- Идоракунии фаъолияти ташкилоти миллии омӯзиши сайёҳӣ;
- Ҷамъовариҳои маълумоти оморӣ, миқдорӣ ва сифатӣ оид ба сайёҳӣ якҷо бо Агентии омор;
- Пешниҳод намудани тавсияҳо ба Ҳукумат оид ба масъалаҳои сайёҳӣ дар маҷмӯъ ва рафти татбиқи нақшаи чорабиниҳои модели рушди миллии сайёҳӣ. Дар ҳолатҳои зарурӣ, аз нав дида баромадани нақшаи чорабиниҳои мазкур.

Тавсияи 46: Мақомоти миллии сайёҳӣ таъсис дода шавад.

2.8. АССОСИАТСИЯИ МИЛЛИИ ШИРКАТҲОИ САЙЁҲӢ

Дар баробари таъсис додани Мақомоти миллии сайёҳӣ бояд Ассосиатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ ва ассосиатсияҳои минтақавии ширкатҳои сайёҳӣ таъсис дода шаванд. Ин ассосиатсияҳо бояд ваколатҳои зеринро дошта бошанд:

- Назорат аз болои рушди сабади хизматрасониҳои сайёҳӣ дар маҳалҳо;
- Таъмини иттилоот ва бозорҳои фурӯш ба мақомоти миллии сайёҳӣ барои дастгирии тарғибот;
- Машваратдиҳӣ ва ҳимояи манфиатҳои сайёҳӣ дар Ҳукумат, дигар соҳаҳои соҳибкорӣ ва аҳоли оид ба масъалаҳои соҳибкории сайёҳӣ ва мунтазам гузаронидани маърака таҳти шиори «Сайёҳӣ ин имконияти соҳибкорӣ барои ҳама»;
- Баланд бардоштани ҳавасмандии ширкатҳои сайёҳӣ вобаста ба корбарии онҳо дар масъалаҳои гузаронидани омӯзиш (тренинг) ва беҳтар намудани сифати хизматрасониҳо;

- Идоракунии сомонаи миллии соҳибкорию сайёҳӣ;
- Мусоидат намудан ба мубодилаи таҷрибаи беҳтарин тавассути сомона, маводҳои чопӣ, конференсҳо ва дигар воситаҳо.

Ассосиатсияи миллии бояд бо ассосиатсияҳои минтақавӣ робитаи зич дошта бошад. Ассосиатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ бояд аз ҷониби Шуро иборат аз намояндаҳои ассосиатсияҳои минтақавӣ назорат карда шавад ва иттилооту манфиатҳои тамоми мамлакатро оид ба сайёҳӣ муттаҳид гардонад. Ассосиатсияи ширкатҳои сайёҳӣ бояд бо аъзоҳаққи аъзои худ маблағгузори карда шавад, ҳарчанд ки дар давраи аввал дастгирии молиявӣ лозим мебошад. Як аъзоҳаққи ҳуқуқи иштирок кардани узвҳо дар сатҳи миллии ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ медиҳад.

Тавсияи 47: Ассосиатсияи миллии ширкатҳои сайёҳӣ ва ассосиатсияҳои минтақавии ширкатҳои сайёҳӣ ташкил карда шаванд.

2.9. ОМОДАСОЗИИ НАҚШАИ СТРАТЕГИИ РУШДИ БАХШИ САЙЁҲӢ, МОНИТОРИНГИ РАВАНДИ ТАТБИҚ ВА ТАКМИЛДИҲИИ ОН

Нақшаи стратегии рушди сайёҳӣ бояд мақсадҳо, вазифаҳо ва марҳилаҳои асосии амалигардонии онро барои муайян намудани муваффақиятҳо дар раванди татбиқи ин нақша дар бар гирад. Қайд кардан зарур аст, ки на ҳама ҷорабиниҳо метавонанд мувофиқи нақша амалӣ карда шаванд ва бинобар ин, барои бардоштани баъзе ҷузъиёт ва ворид намудани ҷузъиёти нав, тезонидани баъзе ҷорабиниҳо ва баръакс суст гардонидани дигар ҷорабиниҳо бо талаботи замони тағйирот ворид кардан лозим мешавад. Барои қабули чунин қарорҳо омор ва маълумот заруранд. Омор ва маълумот инчунин барои баҳо додани таъсири бахши сайёҳӣ ба иқтисодиёт дар маҷмӯъ ва саҳми он дар модели миллии иқтисодӣ зарур мебошанд.

Омор ва маълумот оид ба сайёҳӣ асосан аз рӯи се нишондиҳанда гуруҳбандӣ карда мешаванд:

- ◆ Шумораи сайёҳон (бо нишондоди аз кадом мамлакатҳо омадани сайёҳон, мавзеи будубоши онҳо дар Тоҷикистон, ҷинсият, синну сол ва ғайра);
- ◆ Самараи иқтисодӣ аз сайёҳон (асосан чӣ қадар маблағ онҳо сарф менамоянд ва барои чӣ);
- ◆ Хоҳишҳои сайёҳон (ба онҳо чӣ писанд аст ва чӣ писанд нест, чиро онҳо мехостанд, ки тағйир диҳанд ва кадом имкониятҳо барои беҳтарнамоии хизматрасониҳои сайёҳӣ вучуд доранд ва ғайра; маълумот барои роҳнамоӣ ба маркетинг ва кӯшишҳои коркарди маҳсулоти сайёҳӣ).

Низоми дастрас намудани равондид тариқи онлайн иттилооти ниҳоят аниқ ва саривақтии микдорию сифатиро оид ба сайёҳон фароҳам меорад. Ин низоми бақайдгирии онлайнӣ ҳамаи мусофиронро, ҳатто мусофироне, ки нисбати онҳо барномаи рад намудан дар равондид татбиқ карда мешавад, талаб менамояд.

Ду соҳаи дигарро бо тадқиқот фаро гирифта зарур аст. Тадқиқот метавонад тариқи мусоҳиба аз рӯи саволномаи пешакӣ омодагардида бо мусофирон дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадии заминӣ пас аз саёҳати онҳо гузаронида шаванд. Хоҳишҳои сайёҳон бояд дар асоси тадқиқотҳо дар мамлакат ва бозорҳои асосии хизматрасониҳои сайёҳии он баҳогузори карда шаванд. Тадқиқот дар мамлакат бояд таассуроти нек ва бади сайёҳонро аз ташрифи мамлакат муайян намояд. Тадқиқот дар бозор бояд таассуроти берунаро оид ба мамлакат муайян намояд, ки заминаи асосии чорабиниҳои минбаъдаи тарғиботию маркетингӣ фароҳам меоранд.

Тавсияи 48: Ба роҳ мондани чамбоварии омор ва маълумот оид ба шумораи сайёҳон (раводидҳои онлайн), хоҳишҳои онҳо (пурсишҳо дар бозор) ва саҳми иқтисодии сайёҳон (пурсишҳо дар мамлакат).

Баҳисобгирии сайёҳӣ тавассути алоқаи кайҳонӣ бояд ҳамчун воситаи муайян намудани самараи иқтисодии баҳши сайёҳӣ дар давраи дарозмуҳлат баррасӣ карда шавад. Баҳисобгирии сайёҳӣ тавассути алоқаи кайҳонӣ азнавташкилкунии системаи ҳисобҳои миллиро барои муайян намудани саҳми сайёҳӣ дар иқтисодиёти милли таъмин менамояд.

Бартарияти баҳисобгирии сайёҳӣ тавассути алоқаи кайҳонӣ дар он аст, ки он иттилооти мавҷудаи иқтисодиро истифода намуда, сайёҳиро ба низоми қабулгардидаи ҳисобҳои милли ворид менамояд. Камбудӣ дар он аст, ки маълумоти фаъолияти сайёҳӣ, ки барои низоми ҳисобҳои милли зарур аст, аксар вақт ноপুরра ва бе риояи пайдарҳамӣ чамъ оварда мешаванд. Инчунин татбиқи усулҳои баҳисобгирии сайёҳӣ тавассути алоқаи кайҳонӣ дар сатҳҳои поёни милли ва ё барои зеркатегорияҳои фаъолияти сайёҳӣ мушкилӣ ба бор меоранд, аз ҷумла одатан то дастраснамоии маълумот вақти зиёд мегузарад, ки ин барои банақшагирии меркетинг ва коркарди маҳсулоти сайёҳӣ номусоид мебошад.

2.10. МАБЛАҒГУЗОРИИ ДАСТГИРИИ САЙЁҲӢ

Якчанд роҳҳои дастгирии маблағгузорию сайёҳӣ вучуд доранд. Роҳи нисбатан оддӣ бурсҳои мустақими ҳукумат аз ҳисоби андозҳои умумӣ маблағгузоришаванда ба ҳисоб мераванд. Намудҳои муайяни андозҳо вобаста ба сайёҳӣ дар баъзе соҳаҳо истифода шуаанд, масалан, андоз ба раҳти хоб. Ин барои мустаҳкам намудани робита байни сарчашмаи маблағгузорию ва объекти дастгирӣ бисёр манфиатнок мебошад. Бо вучуди ин камбудихо низ ҷой доранд, махсусан дар ҳолати рушди устувори сайёҳӣ чунин сохтор метавонад самаранок бошад, аммо дар марҳилаи оғози рушди сайёҳӣ ин номувофиқ мебошад. Дар чунин соҳаи гуногунҷанба чамбоварии ин намуди андоз бисёр мушкил мебошад, гарчанде ки андози мазкур метавонад ба нархи раводид тавассути низоми раводиди онлайн илова ва пардохт карда шавад.

Сайёҳони ба мамлакатҳои рӯ ба инкишоф ташрифоваранда асосан фикри пардохтҳои камро намекунанд, агар яқин бошад, ки онҳо аз саёҳати худ таассуроти неқ бардошта метавонанд.

Маблағгузори бояд дар воқеъ дар ду қисм пешбинӣ карда шавад. Маблағгузори лоиҳавӣ барои зоҳир намудани ташаббуси асосӣ дар доираи нақшаи стратегии рушди сайёҳӣ аз ибтидо ва маблағгузори дарозмуддат барои таъмини пешрави минбаъдаи рушди сайёҳӣ.

Тавсияи 49: Қорӣ намудани лоиҳаҳои нисбатан камхарч дар доираи шабакаи давлат ва бахши хусусӣ ва бо ҳамин роҳ ҷалб кардани сармоягузори доираҳои хусусии соҳибқорӣ ба рушди бахши сайёҳӣ. Дар баробари ин васеътар намудани маблағгузори бучетӣ ба бахши сайёҳӣ.

ХУЛОСА

Ҳамин тариқ, ҳуҷҷати мазкур дар асоси таҳлилҳои модели рушди бахши сайёҳиро дар Тоҷикистон таҳия ва пешниҳод менамояд. Модели номбурда аз се ҷанбаи асосӣ - маркетинг, дастрасӣ ва таҳияи маҳсулот иборат аст, ки онҳо дар навбати худ ба 10 қисми асосӣ - тадқиқоти бозор, тарғибот, фуруш, нигоҳдории тамос бо сайёҳон, нақлиёт ва сарҳадот, равондид, иҷозатномадиҳӣ ва иҷозатҳо, сабади маҳсулоти сайёҳӣ, сифат, омӯзиш ва омури иттилоот тақсим мешавад.

Дар натиҷаи таҳлилҳои вобаста ба ҳар яке аз самтҳои қайдгардида тавсияҳои мушаххас ҷиҳати рушди бахши сайёҳӣ пешниҳод гардиданд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон иқтисодии бузурги рушд додани бахши сайёҳиро соҳиб аст, ки он ҳоло дар сатҳи нокифоя истифода мешавад. Дар сурати татбиқи пурра ва самараноки тавсияҳои пешниҳодгардида, саҳми мустақими бахши сайёҳиро дар Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилии кишвар то соли 2020-ум ба 5% ва саҳми ғайримустақими онро то 15% расонидан мумкин аст.

Илова бар ин, хусусияти хоси рушди ин бахш имкон медиҳад, ки соҳаҳои дигари иқтисодиёт аз манфиати ғайримустақими он бархурдор шаванд. Қайд кардан зарур аст, ки манфиатҳои ғайримустақими бахши сайёҳӣ аз манфиатҳои мустақими он тақрибан се маротиба бештаранд. Зеро дар натиҷаи таҳлилҳои маълум карда шуд, ки ба ҳисоби миёна ҳар як доллари сарфшуда дар бахши сайёҳӣ ба соҳаҳои дигар се доллари иловагӣ манфиат меорад. Инчунин аз ҳар як доллари дар бахши сайёҳӣ харчшуда 91 сенти он дар иқтисоди ватанӣ боқӣ мемонад.

Татбиқи самараноки тавсияҳои номбурда аз ҳамаи ҷонибҳо, аз ҷумла мақомоти давлатӣ, ширкату ассосиатсияҳои сайёҳӣ, васоити ахбори омма ва ҳатто мардуми кишвар дарки баланди масъулият ва ҳамкориҳои судмандро талаб менамояд.

Бояд қайд кард, ки иҷрои баъзе тавсияҳои пешниҳодшуда муҳлатҳои тулониро талаб мекунад, вале бояд ислоҳот аз ҳозир шуруъ карда шаванд. Ҳар як ислоҳоти татбиқмешуда бояд ҷузъи ҷудонопазири бастаи ин тавсияҳо бошад. Зеро танҳо татбиқи пурраи тавсияҳои пешниҳодгардида метавонад ба рушди бахши сайёҳӣ тақони ҷиддие бахшад. Тавре файласуфи Хитой Лао-Тсзи гуфтааст, "Роҳи дарозиаш ҳазор мил аз як қадам оғоз мешавад".

ЗАМИМАҲО

Замимаи 1

Таъсиси гуруҳи корӣ

Тибқи фармоиши Раиси Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19-уми октябри соли 2012, №1с/12.2-13, чиҳати иҷрои сарҳати 3, банди 3 Протоколи ҷаласаи 10-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ гуруҳи корӣ дар ҳайати зерин таъсис дода шуд:

Завқиев З. - Роҳбари Котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ (роҳбари гуруҳи корӣ)

Файзуллоев Л. - муовини раиси Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (муовини роҳбари гуруҳи корӣ)

Абдучаборов Н. - мушовири иқтисодии Котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ (котиби гуруҳи корӣ)

Аъзои гуруҳи корӣ:

Муминов А. - Сардори Раёсати дастгирии соҳибкории Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Раҳматов А. - котиби дуюми шӯъбаи ҳамкорихои иқтисодии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ақсақолов У. - Сардори Раёсати таҳлил ва дурнамои иқтисодии Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон

- Ятимов О. - Сардори шӯъбаи кор бо сармоягузории хориҷии Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Тағоев Д. - намояндаи Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Муҳамадиев И. - Сардори Раёсати таъмини ҳукуќии Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Каримов Ф. - намояндаи Ҷамъияти саҳҳоми кушодаи «Тоҷик Эйр»
- Саидов Ш. - Сардори шӯъбаи назорати дохилии Ҷамъияти саҳҳомии кушодаи «Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе»
- Муминов К. - и.в. сардори КВ «Мусофирбарӣ»-и Корхонаи воҳиди давлатии «Роҳи оҳани Тоҷикистон»
- Алимов Д. - директори иҷроияи Ассоиатсияи ташкилотҳои сайёҳии Тоҷикистон
- Саймудинов М. - директори ҶДММ ширкати сайёҳии «Кафолат»
- Неъматов Х. - намояндаи Хадамоти муҳоҷирати назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Шарипов С. - намояндаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадии КДАМ.
- Оқилов Тоҳир - намояндаи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Саидахмад Шоҳзода - намояндаи Хадамоти карантини растании Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон
- Сафаров Нуралӣ - намояндаи Хадамоти шиносномадиҳӣ ва бақайдгирии Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Асмаатбеков Фирдавсӣ - намояндаи Агентии омили назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эзоҳ: Ғуруҳи корӣ метавонад барои иҷрои вазифаҳои вогузоркардааш
коршиносони заруриро аз ҳисоби мақомоти давлатӣ, баҳши хусусӣ ва
шарикони рушд ҷалб намояд.

Замимаи 2

Протоколҳои ҷаласаҳои ғуруҳи корӣ

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари ғуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузори дар баҳши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
«04» апрели 2013

Протоколи №1

ҷаласаи ғуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори дар
баҳши сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Роҳбари ғуруҳи корӣ, Роҳбари Котиботи Шӯрои машваратии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои
сармоягузори - Завқичон Завқиев ҷаласаи нахустини ғуруҳи кориро
ифтитоҳ намуда, иштирокчиёно хайра мақдам ва муаррифи намуд.
Сипас, қайд гардид, ки бо мақсади иҷрои қарорҳои протоколии
ҷаласаҳои 9-ум ва 10-уми Шӯрои машваратии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори ва
тавсияҳои Конфронси миллии сайёҳӣ бо қарори Котиби масъули Шӯрои
сармоягузори, Раиси Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон-Давлаталӣ Саидов аз 27.03.2013, №32
ғуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори дар баҳши
сайёҳӣ таъсис дода шуд.

Мақсади ғуруҳи кории мазкур муайян намудани афзалиятҳои асосӣ
чиҳати гузаронидани ислоҳот барои фароҳам овардани фазои мусоид
дар баҳши сайёҳӣ дар ҳамоҳангсозӣ бо баҳшҳои давлатию хусусӣ ва
шарикони рушд ба ҳисоб меравад.

Вазифаҳои асосии ғуруҳи кории номбурда гузаронидани таҳлил
оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори дар баҳши сайёҳӣ ва
пешниҳоди тавсияҳо ба ҷаласаи Шӯрои машваратии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори, ки
баргузор гардидани он тахминан дар моҳҳои август/сентябри соли 2013
ба нақша гирифта шудааст, иборат мебошад.

Сипас, лоиҳаи Нақшаи фаъолияти гуруҳи корӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд. Қайд гардид, ки лоиҳаи мазкур аз ҷониби Котиботи Шӯрои сармоягузорӣ дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд таҳия карда шудааст. Аъзои гуруҳи корӣ вазифадоранд, ки лоиҳаи нақшаи кориро омӯхта, то ҷаласаи навбатии гуруҳи корӣ дар ҳафтаи оянда хулосаҳои худро ба Котиботи Шӯрои сармоягузорӣ пешниҳод намоянд.

Дар ин радиф, Роҳбари гуруҳи корӣ ба суҳанҳои Президенти кишвар, Ҷаноби Олӣ мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъя карда ишора намуд, ки ҳангоми баррасии лоиҳаи нақшаи корӣ ва умуман дар ҷараёни фаъолияти гуруҳи корӣ манфиатҳои миллӣ ва умумидавлатӣ аз манфиатҳои шахсӣ идоравӣ боло гузошта шавад. Тамоми ҳуҷҷатҳо воқеъбинона баррасӣ гардида, хулосаҳои зарурӣ бароварда шаванд.

Дар ҷараёни ҷаласа, муовини роҳбари гуруҳи корӣ Лочин Файзуллоев баромад намуда, оид ба нақши баҳши сайёҳӣ дар иқтисодиёти ҷумҳурӣ ва роҳҳои баланд бардоштани он ибрози андеша намуд. Аз ҷумла қайд гардид, ки бо мақсади рушди баҳши сайёҳӣ як қатор корҳои назаррас ба сомон расонида шуданд, вале то ҳол мушкилиҳои зиёд рӯи қоранд. Аз ин рӯ, изҳори умедворӣ карда шуд, ки гуруҳи корӣ барои бартараф намудани камбудииҳои ҷойдошта ва баланд бардоштани нақши баҳши сайёҳӣ дар рушди иқтисодии кишвар тавсияҳои мушаххас пешниҳод менамояд.

Аз ҷониби аъзои гуруҳи корӣ пешниҳод карда шуд, ки ба ҷаласаҳои гуруҳи корӣ намояндагони Вазорати фарҳанг, Агентии омор, Хадамоти муҳоҷират, Хадамоти карантини растани Вазорати кишоварзӣ, Сарраёсати қушунҳои сарҳадӣ, Шӯъбаи раводид ва бақайдгирии ВКД низ даъват карда шаванд. Инчунин пешниҳод гардид, ки ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ рӯзи 10 апрели соли ҷорӣ, соати 15:00 гузаронида шавад.

Дар хотима ҷаласа қарорҳои зеринро қабул намуд:

1. Аъзои гуруҳи корӣ лоиҳаи нақшаи кории пешниҳодшударо омӯхта, то ҷаласаи навбатии гуруҳи корӣ хулосаҳои худро ба Котиботи Шӯрои сармоягузорӣ пешниҳод намоянд.
2. Ба ҷаласаҳои гуруҳи корӣ намояндагони Вазорати фарҳанг, Агентии омор, Хадамоти муҳоҷират, Хадамоти карантини растани Вазорати кишоварзӣ, Сарраёсати қушунҳои сарҳадӣ, Шӯъбаи раводид ва бақайдгирии ВКД низ даъват карда шаванд.
3. Ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ рӯзи 10 апрели соли ҷорӣ, соати 15:00 гузаронида шавад.

Котиби гуруҳи корӣ

(имзо)

Н. Абдуҷаборов

«Тасдиқ мекунам»
муовини Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ

(имзо) Л. Файзуллоев
«18» апрели соли 2013

Протоколи №2
чаласаи гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар
баҳши сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Муовини Роҳбари гуруҳи корӣ, муовини Раиси Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон – Лочин Файзуллоев чаласаи дуҷуми гуруҳи кориро ифтидо намуда, пешниҳод намуд, ки лоиҳаи нақшаи фаъолияти гуруҳи корӣ, ки дар чаласаи гузаштаи гуруҳи корӣ дастраси аъзои гуруҳ шуда буд, мавриди баррасӣ қарор дода шавад. Сипас, нақшаи кории мазкур аз ҷониби гуруҳи корӣ банд ба банд мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Вобаста ба масъалаҳои Зергуруҳи 1: Иҷозатномадихӣ (барои ташкилотҳои сайёҳӣ) ва иҷозат (барои сайёҳон) муовини роҳбари гуруҳи корӣ иброз дошт, ки масъалаи шаффофияти раванди иҷозатномадихӣ тибқи қонунгузориҳои ҚТ, аз ҷумла Қонуни ҚТ «Дар бораи иҷозатдихӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» ба танзим дароварда мешавад ва айни замон ба таври шаффоф ба роҳ монда шудааст. Бинобар ин, зарурати гузаронидани таҳлил дар масъалаи иҷозатномадихӣ ба ташкилотҳои сайёҳӣ вучуд надорад.

Пешниҳоди мазкур аз ҷониби роҳбари ҚДММ «Кафолат» - Музаффар Саймуддинов дастгирӣ карда шуд. Зеро, ба фикри ӯ агар ширкатҳои сайёҳӣ ҳуҷҷатҳои лозимиро барои дастрас намудани иҷозатнома пешниҳод намоянд, он аз ҷониби Коммиссия баррасӣ карда мешавад ва ширкати сайёҳӣ иҷозатномаи худро метавонад сари вақт дастрас намояд.

Вобаста ба масъалаи мазкур инчунин роҳбари Ассоциатсияи ташкилотҳои сайёҳӣ – Дилшод Алимов баромад намуда, иброз дошт, ки оид ба масъалаи мазкур бояд таҳлил гузаронида шавад. Аз ҷумла дастрас намудани иҷозатнома ба таври электронӣ ба роҳ монда шавад.

Пешниҳоди мазкур аз ҷониби муовини Роҳбари гуруҳи корӣ дастгирӣ карда шуд ва иброз гардид, ки пешниҳод ҷиҳати ба таври электронӣ дастрас намудани иҷозатнома таклифи хуб аст ва гуруҳи корӣ пешниҳоди мазкурро дастгирӣ менамояд. Зеро, шаҳрвандоне, ки аз минтақаҳои ҷумҳурӣ иҷозатнома гирифтани ҳастанд ба шаҳри Душанбе ташриф наоранд ва хароҷоти иловагӣ накунад.

Сипас, иштирокчиён оид ба омори бахши сайёҳӣ мубодилаи афкор намуданд. Вобаста ба ин, қайд гардид, ки агар ширкатҳои сайёҳӣ ҳисоботи омори насупоранд, мо наметавонем рушди соҳа ва талаботи он, ҳисобу китоби рафтуомади сайёҳон, тамоюлҳои зиёдшавӣ ё камшавии сайёҳонро муайян намоем. Аз ин рӯ супоридани ҳисоботи омори аз ҷониби ширкатҳои сайёҳӣ муҳим шуморида шуд. Вале, бояд тарзи электронии супоридани ҳисобот ба роҳ монда шавад. Пешниҳоди мазкур аз ҷониби намояндаи Агентии омор дастгирӣ ёфт ва иловатан ба маълумоти иштирокчиён расонида шуд, ки Агентии омор вақтҳои наздик шакли электронии супоридани ҳисоботи омориро ба роҳ мемонад.

Дар ҷараёни ҷаласа фикру андешаҳои иштирокчиён вобаста ба шумораи вуруди сайёҳон ба ҷумҳурӣ шунида шуд, ки рақамҳои аз ҷониби иштирокчиён баёнгардида аз ҳам тавофути калон доранд. Бинобар ин, муовини Роҳбари гуруҳи корӣ мафҳуми сайёҳро ба ҳозирин шарҳ дода, иброз дошт, ки ба ғайр он шаҳрвандоне, ки барои фаъолияти тиҷоратӣ ба кишвари мо ташриф меоранд, боқимондаи онҳо тибқи талаботҳои байналмилалӣ сайёҳ ҳисобида мешаанд (масалан бо мақсадҳои табобатӣ, шахсӣ ва ғайра). Аз ин рӯ, омори соҳаи сайёҳӣ бояд ба таври назаррас мукамал карда шавад.

Дар ҷараёни ҷаласа масъалаи бекор намудани иҷозатнома барои ворид шудан ба ВМКБ мавриди баррасӣ қарор дода шуд. Вобаста ба масъалаи мазкур намояндаи Хадамоти шиносномадиҳӣ ва бақайдгирии ВКД қайд намуд, аини замон бекор намудани иҷозат барои ворид шудан ба ВМКБ мувофиқи мақсад аст. Зеро, иҷозати мазкур манфиати иқтисодӣ надорад (арзиши иҷозат 15 сомонӣ аст) ва барои сайёҳон мушкилот эҷод менамояд. Оид ба масъалаи мазкур таҳлилҳо низ ҷониби ВКД гузаронида шудааст ва онҳо ба гуруҳи корӣ пешниҳод мегарданд.

Ба ақидаи намояндаи Шӯъбаи бақайдгирӣ ва равониди ВКД бояд як гуруҳи сечонибаи мутахассисон аз ҳисоби ВКД, Кумитаи давлатии амнияти миллӣ ва Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ оид ба масъалаи бекор намудани иҷозатро барои ворид гардидан ба қаламрави Бадахшон омӯхта, тавсияҳои мушаххасаи худро бо таҳияи санадҳои зарурии меърию ҳуқуқӣ ба гуруҳи корӣ пешниҳод намоянд.

Сипас, вазъи гузаргоҳҳои сарҳадӣ, аз ҷумла дар фурудгоҳҳо, хизматрасонии намояндагони Хадамоти гумрук, Қўшунҳои сарҳадӣ, Бюрои консулии ВКХ дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ мавриди баррасии иштирокчиёни ҷаласа қарор гирифт. Вобаста ба масъалаи мазкур намояндаи Вазорати нақлиёт баромад намуд. Қайд гардид, ки сарҳадбонон дар фурудгоҳҳо ва дигар нуқтаҳои гузаргоҳҳои

сарҳадӣ таҷҳизоти зарурии корӣ, аз ҷумла компютерҳо надоранд. Аз ин лиҳоз, бояд ба шарикони рушд вобаста ба масъалаи мазкур муруҷиат карда шавад. Дар фурудгоҳҳо хатҳои сабз ва сурх барои гузаштани мсуофирон ташкил карда шаванд.

Аз ҷониби аъзои гуруҳи корӣ пешниҳод гардид, ки намояндаи Хадамоти муҳоҷират аз фурудгоҳ бардошта шавад, зеро ин вазифа аз ҷониби сарҳадбонон иҷро карда мешавад ва барои такрор намудани он зарурат мавҷуд нест. Дар фурудгоҳҳо нуқтаҳои иттилоотӣ барои сайёҳон ташкил карда шавад.

Тибқи иттилои намояндаи Хадамоти гумрук дар асоси «Созишномаи байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қирғизистон оид ба гузаргоҳҳо ба воситаи сарҳади Тоҷикистону Қирғизистон», ки санаи 26 майи соли 2004 ба имзо расидааст ва бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №357 аз 31 августи соли 2004 тасдиқ шудааст, гузаргоҳи автомобилии «Қарамик»-и ноҳияи Ҷиргатол ҳамчун **гузаргоҳи дутарафаи** сарҳади давлатӣ эътироф карда шудааст.

Мувофиқи ин Созишнома дар гузаргоҳи дутарафа фақат гузаштани шаҳрвандони ин ду давлат пешбинӣ шудааст, яъне шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон.

Бинобар гуфтаҳои боло, ҷиҳати бартараф намудани ин омилҳо ва ба роҳ мондани рафтуомади шаҳрвандони хориҷӣ (шаҳрвандони давлати сеюм) тариқи сарҳади давлатии «Қарамик»-и ноҳияи Ҷиргатол пешниҳод гардид, ки дар Созишномаи байнидавлатӣ оид ба гузаргоҳҳо тавассути сарҳади Тоҷикистону Қирғизистон тағйироту иловаҳо дароварда шаванд, яъне дар Созишномаи мазкур мақоми гузаргоҳ аз «**дутарафа**» ба мақоми «**байналмилалӣ**» иваз карда шавад.

Инчунин пешниҳод гардид, ки ба ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ намояндаи Шӯрои рушди туризм ва ширкати Сомон-Эйр даъват карда шуда, ҷаласаи ояндани гуруҳи корӣ рӯзи 18-уми апрели соли 2013 гузаронида шавад.

Дар хотима ҷаласа қарори зеринро қабул намуд:

4. Нақшаи гуруҳи корӣ боназардошти таклифу эродҳои аъзои гуруҳи корӣ такмил ва қабул карда шавад.
5. Ҷиҳати иҷрои бандҳои нақшаи гуруҳи корӣ корҳои зарурӣ анҷом дода шаванд.
6. Рӯйхати кӯмакҳои шарикони рушд вобаста ба бандҳои дахлдори нақшаи корӣ таҳия ва ба шарикони рушд пешниҳод карда шаванд.
7. Таҳлилҳои мақомот/ташкilotҳои гуногун оид ба рушди бахши сайёҳӣ дастраси аъзои гуруҳи корӣ карда шаванд.
8. Ҳамаи тавсияҳо аз ҷониби гуруҳи корӣ таҳия гардида, дар як баста барои баррасӣ ба ҷаласаҳои ояндаи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ пешниҳод карда шаванд.

Котиби гуруҳи корӣ (имзо) Н. Абдучаборов

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
« 22 » апрели соли 2013

Протоколи № 3

чаласаи гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар
бахши сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Роҳбари гуруҳи корӣ, Роҳбари Котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ – Завқичон Завқиев чаласаи 3-юми гуруҳи кориро ифтитоҳ намуда, бори дигар оид ба тартиби фаъолияти гуруҳи корӣ маълумот доданд. Аз ҷумла қайд гардид, ки гуруҳи кории мазкур тибқи супориши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори Раиси Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ муҳтарам Саидов Д.Ш. таъсис дода шудааст. Гуруҳи корӣ вазифадор аст, ки тамоми паҳлуҳо ва масъалаҳои рушди бахши сайёҳиро таҳлил намуда, тавсияҳои худро доир ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ дар як баста ба чаласаҳои ояндаи Шӯро пешниҳод намояд. Аз ин рӯ, аз аъзои гуруҳи корӣ дархост карда шуд, ки талоши аз ҷониби Вазорату идораҳои алоҳида ба миён гузоштани ҳалли масъалаҳои дар гуруҳи корӣ баррасишударо нақунанд.

Роҳбари гуруҳи корӣ илова намуданд, ки вобаста ба натиҷаи фаъолияти гуруҳи корӣ ҳисобот таҳия карда хоҳад шуд. Дар шакли умумӣ, ин ҳисобот аз 3 қисм иборат мешавад:

1. Вазъи кунунӣ;
2. Мушкилоти ҷойдошта;
3. Тавсияҳо оид ба ҳалли мушкилоти ҷойдошта.

Зикр гардид, ки аз ҷониби гуруҳи корӣ кӯмакҳои шарикони рушд дар татбиқи ин нақшаи корӣ муайян карда шаванд. Вобаста ба ин, аз аъзои гуруҳи корӣ хоҳиш карда шуд, ки фикру мулоҳизаҳои худро ба нақшаи корӣ пешниҳод намоянд.

Аз аъзои гуруҳи корӣ, аз ҷумла намояндагони Вазорати фарҳанг, Агентии омор, Хадамоти муҳоҷират, Хадамоти карантини растани

Вазорати кишоварзӣ, Сарраёсати қушунҳои сарҳадӣ, Шӯъбаи раводид ва бақайдгирии ВКД даъват карда шуд, ки вобаста ба рушди сайёҳӣ ҳамаи масъалаҳои соҳавиро барои муҳокима ба ғуруҳи корӣ пешниҳод намоянд.

Намояндагони ширкатҳои сайёҳӣ пешниҳод намуданд, ки танҳо барои ширкатҳое, ки аккредитатсияи давлатӣ доранд, пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои тарикӣ электронӣ барои дастрас намудани раводид чорӣ карда шавад.

Дар ҷаласа қарорҳои зерин қабул карда шуданд:

1. Нақшаи корӣ бо дарназардошти фикру пешниҳодҳои иловагӣ қабул карда шавад.
2. Нақшаи корӣ ба забони англисӣ тарҷума карда шуда ба шарикони рушд раво карда шавад.
3. Қорҳои зарурӣ ҷиҳати иҷрои ҷорабиниҳои бандҳои дахлдори нақшаи корӣ аз ҷониби мақомоти давлатӣ, ширкатҳои ассоциатсияҳои сайёҳӣ иҷро карда шаванд.
4. Тибқи нақшаи корӣ, таҳлилҳои зарурӣ оид ба ҳар як масъалаи рушди баҳши сайёҳӣ аз тарафи коршиносони соҳа бо дастгирии шарикони рушд дар ҳамкорӣ бо идораҳои давлатӣ ва ширкатҳои дахлдор гузаронида шаванд.
5. Ба вазоратҳои қорҳои дохилӣ, хориҷӣ, кишоварзӣ, Кумитаи давлатии амнияти миллӣ ва Хадамоти гумрук оид ба пешниҳод намудани маълумоти зарурӣ нисбат ба вазъи кунунӣ, мушкилоти ҷойдошта ва роҳҳои бартараф намудани масъалаҳое, ки ба мақомоти онҳо вобаста ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ дахл доранд, мактуб раво карда шавад.
6. Ҷаласаи ояндаи ғуруҳи корӣ аз рӯи зарурат ба нақша гирифта шавад.

Котиби ғуруҳи корӣ (имзо) Н. Абдучаборов

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ
аз ҷониби шарикони рушд

(имзо) Кристофер М.
« 02 » августи соли 2013

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
« 02 » августи соли 2013

Протоколи № 4

чаласаи муштаракӣ гуруҳи кории байниидоравӣ ва шарикони рушд оид
ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ.

Роҳбари гуруҳи корӣ, Роҳбари Котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ - Завқичон Завқиев чаласаи муштаракӣ гуруҳи кории байниидоравӣ ва шарикони рушдро ифтитоҳ намуда таъкид кард, ки гуруҳи корӣ вазифадор аст, ки тамоми паҳлуҳо ва масъалаҳои рушди баҳши сайёҳиро воқеъбинона таҳлил намуда, тавсияҳои худро доир ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ дар як баста ба чаласаҳои ояндаи Шӯро то моҳи октябри соли 2013 пешниҳод намояд.

Аз ҷониби шарикони рушд Кристофер Миллер – Роҳбари Намояндагии Корпоратсияи Байналмилалӣ Молиявӣ (КБМ) дар Тоҷикистон баромад карда, ба ҳозирин доктор Филипп Ридл – мушовири байналхалқӣ оид ба баҳши сайёҳиро муаррифӣ намуд, ки аз ҷониби шарикони рушд барои кӯмаки машваратӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷалб карда шудааст. Ӯ омодагии худро ҷиҳати пешниҳод намудани тавсияҳо вобаста ба масъалаҳои рушди сайёҳӣ изҳор намуд.

Ҳамчунин роҳбари гуруҳи корӣ таклиф намуд, ки бо мақсади таъмин намудани самаранокии фаъолият гуруҳи корӣ ба чор зергуруҳи зерин гуруҳбандӣ карда шавад:

- 1) Хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштарӣён;
- 2) Раводид ва бақайдгирӣ;
- 3) Иҷозат ва иҷозатномадихӣ;

4) Омор ва маълумот.

Ҳар як зергуруҳ барои фаъолияти худ нақшаи амал тартиб дода, барои татбиқи он чораҳои зарурӣ андешад. Ин таклиф аз тарафи иштирокчиёни ҷаласа бо қаноатмандӣ ҷонибдорӣ карда шуд.

Дар натиҷаи баррасӣ ва муҳокимаҳои масъалаҳои ҷаласа, қарорҳои зерин қабул карда шуданд:

1. Зергуруҳҳои корӣ бо тартиб ва ҳайати зерин таъсис дода шаванд:

а) Зергуруҳи корӣ оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштариён:

- Аксакалов Укуматшоҳ – Сардори Раёсати таҳлил ва дурнамои иқтисодии Вазорати нақлиёти ҚТ;
- Сабзов Мустафо – Намояндаи Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии ҚТ;
- Мухаммадиев Исрофил - Сардори Раёсати таъмини ҳуқуқи Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҚТ;
- Саидов Шамсулло – Сардори шӯъбаи назорати дохилии ҚСҚ “Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе”;
- Муминов Карим – и.в. директори ҚВ “Мусофирбарӣ”-и ҚВД “Роҳи оҳани Тоҷикистон”;
- Шарипов Собир – Намояндаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадӣ;
- Саймуддинов Музаффар – Директори ҚДММ “Кафолат”;
- Намояндаи Созмони Амният ва Ҳамкории Аврупо;
- Кристофер Миллер – Роҳбари намояндагии ҚБМ;
- Абдучабборов Нуъмон – Иқтисодчии Котиботи Шӯрои машваратӣ.

б) Зергуруҳи корӣ оид ба равондид ва бақайдгирӣ:

- Сабзов Мустафо – Намояндаи Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии ҚТ;
- Филипп Ридл – Мушовири байналхалқӣ оид ба бахши сайёҳӣ;
- Тағоев Диловар – Намояндаи Кумитаи давлатии амнияти миллӣ;
- Сафаров Нуралӣ – Намояндаи Хадамоти шиносномадихӣ ва бақайдгирӣ;
- Шарипов Собир – Намояндаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадӣ;
- Кристофер Миллер – Роҳбари намояндагии ҚБМ;
- Одинаев Дилшод – Иқтисодчии Котиботи Шӯрои машваратӣ;

в) Зергуруҳи корӣ оид ба иҷозат ва иҷозатномадихӣ:

- Файзуллоев Лочин – Муовини Раиси Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати ҚТ;
- Кристофер Миллер – Роҳбари намояндагии ҚБМ;

г) Зергуруҳи корӣ оид ба маълумот ва омор:

- Файзуллоев Лочин – Муовини Раиси Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати ҚТ;
- Кристофер Миллер – Роҳбари намояндагии КБМ;
- Ятимов Олимшоҳ – Сардори шӯбаи кор бо сармоягузори хориҷии Вазорати нақлиёти ҚТ;
- Асмаатбеков Фирдавсӣ – Намояндаи Агентии омили назди Президенти ҚТ;
- Неъматов Хушқадам – Намояндаи Хадамоти муҳоҷирати назди Ҳукумати ҚТ;
- Шарипов Собир – Намояндаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадӣ;
- Эмомов Шухрат – Мутахассиси Раёсати дастгирии соҳибқори Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии ҚТ.

2. Ҷаласаҳои аввали зергуруҳҳои корӣ дар вақт ва макони зерин ба нақша гирифта шаванд:

а) Зергуруҳи корӣ оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштариён:
Рӯзи 13 августи соли 2013 соати 09:00, толори конференсии КБМ.

б) Зергуруҳи корӣ оид ба раводид ва бақайдгирӣ:

Рӯзи 13 августи соли 2013 соати 11:00, толори конференсии КБМ.

в) Зергуруҳи корӣ оид ба иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ:

Аз ҷониби аъзои зергуруҳ муайян карда мешавад.

г) Зергуруҳи корӣ оид ба маълумот ва омор:

Рӯзи 13 августи соли 2013 соати 14:00, толори конференсии КБМ.

3. Нақшаи фаъолияти зергуруҳҳои корӣ дар ҷаласаҳои аввалини онҳо муайян карда шавад.
4. Мактуб ба вазорату идораҳои дахлдор оид ба сафарҳои омӯзишии зергуруҳҳои гуруҳи корӣ омода ва ирсол карда шавад.
5. Зергуруҳҳои корӣ ҷиҳати пурра татбиқ намудани нақшаи амал қорҳои зарурӣ анҷом дода, ба идораҳои марбута сафарҳои омӯзишӣ ташкил кунанд.
6. Натиҷаи фаъолияти зергуруҳҳо ҷамъбаст гардида, ба баррасии ҷаласаи навбатии гуруҳи корӣ тариқи хаттӣ пешниҳод карда шаванд.

Котиби гуруҳи корӣ

(имзо)

Н. Абдуҷаборов

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ
аз ҷониби шарикони рушд

(имзо) Кристофер М
« 13 » августи соли 2013

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
« 13 » августи соли 2013

Протоколи № 5

Чаласаи муштаракӣ гуруҳи кории байниидоравӣ ва шарикони рушд оид
ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ.

Иштирокчиён тибқи руйхат ширкат намуданд.

Зергуруҳи корӣ оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштарӣён

Чаласаи нахустини зергуруҳи мазкурро Кристофер Миллер –
Роҳбари Намояндагии Корпоратсияи Байналмилалии Молиявӣ (КБМ)
ифтихоҳ намуда, иброз дошт, ки дар чаласаи имрӯза вазифаҳои зергуруҳ
бояд муайян карда шаванд.

Сипас, муаррифномаи Филипп Ридл – мушовири байналмилалӣ
дар баҳши сайёҳӣ, ки аз ҷониби шарикони рушд ҷалб карда шудааст, ба
ҳозирин пешниҳод гардид. Дар муаррифномаи худ Филипп Ридл оид ба
самтҳои фаъолияти зергуруҳ ва баъзе таҷрибаҳо оид ба рушди баҳши
сайёҳӣ дар Тоҷикистон ва хориҷи кишвар маълумот дод. Аз ҷумла ӯ қайд
намуд, ки аз Тоҷикистон таассуроти нек бардоштааст ва Тоҷикистон
дорои иқтисодии бузурги сайёҳӣ аст. Барои ҳамин ҳам бояд роҳҳои
беҳтарини ҷалби сайёҳон, аз ҷумла тавассути гузаронидани корҳои
тарғиботӣ дар хориҷи кишвар истифода бурда шаванд.

Аз ҷониби иштирокчиён пешниҳод карда шуд, ки бояд ширкатҳои
сайёҳии ватанӣ на танҳо барои фиристодани сайёҳон ба хориҷа машғул
шаванд, балки барои ҷалби сайёҳон аз хориҷи кишвар низ зиёдтар
сафарбар карда шаванд. Онҳо бояд бастаҳои сайёҳӣ (туристические
пакеты) омода намуда, ба сайёҳон пешниҳод кунанд. Ҳамчунин
сомонаҳои интернетии таблиғотӣ ташкил карда шаванд. Барои амалӣ
намудани ин корҳо кӯмаки шарикони рушд зарур аст.

Дар чаласа оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо баҳсу мунозира сурат гирифт. Қайд гардид, ки вазифаи зергуруҳи корӣ гузаронидани таҳлил ва таҳияи тавсияҳо оид ба беҳтар намудани хизматрасонии мусофирон дар фурудгоҳ мебошад.

Аз ин рӯ, аъзои зергуруҳи корӣ ба хулоса омаданд, ки зергуруҳи корӣ се маротиба ба фурудгоҳи байналмилалии шаҳри Душанбе сафар намуда аз нуқтаҳои хизматрасонии мусофирон дидан намоянд ва аз натиҷаи сафарҳо тавсияҳо таҳия намоянд.

Намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ иттилоъ дод, ки оид ба сафари зергуруҳи корӣ ба фурудгоҳи байналмилалии шаҳри Душанбе аллақай мактуби расмӣ ирсол карда шудааст ва намояндагони фурудгоҳ ба ҳамкорӣ омодаанд. Аз ин рӯ, ташкили сафари зергуруҳи корӣ ба фурудгоҳ аз ҷониби Котиботи Шӯро ҳамоҳанг карда мешавад.

Зергуруҳи корӣ оид ба раводид ва бақайдгирӣ

Чаласаи якуми зергуруҳи баҳши раводид ва бақайдгириро Кристофер Миллер – роҳбари намояндагии КБМ дар Тоҷикистон оғоз намуда, аввалан ба ҳозирин мақсад ва вазифаҳои зергуруҳро муайян ва мушаххас намуд.

Вобаста ба вазифаҳои зергуруҳ мушовири байналмилалӣ Филипп Ридл баромад намуда, зарурати рушди баҳши сайёҳӣ ва зинаҳои амалигардонии барномаҳои давлатии рушди онро дар Тоҷикистон давра ба давра шарҳ дод. Марҳилаҳо ва ҷойҳои лозимие, ки зергуруҳи раводид ва бақайдгирӣ бояд мукамал намояд аз тарафи мушовири байналмилалӣ ва дигар аъзои гуруҳ муайян карда шуд. Аз ҷумла қайд карда шуд, ки барои сайёҳат ба сайёҳ пеш аз ҳама маълумот ва соддагардонии низоми раводид ва бақайдгирӣ лозим аст.

Сабзов Мустафо – намояндаи Раёсати Консулии ВКХ баромад намуда қайд кард, ки алҳол шаҳрвандони 81 давлати дунё раводидро барои вуруд ба Тоҷикистон аз фурудгоҳ дастрас намуда метавонанд, ки ин раванд хеле осон ва содда аст. Бо давлатҳои собиқ ИШ, ба ҷуз Узбекистон ва Туркменистон, низоми омадурафти бераводид амалӣ карда мешавад. Ин мамлакатҳо барои шаҳрвандони ҷумҳурии мо низ чунин низомро қарор додаанд. Раводиди Тоҷикистонро аз консулгарӣҳои Тоҷикистон дар давлатҳои дигар ва намояндагиҳои Раёсати консулӣ дар манотиқи ҷумҳурӣ, аз ҷумла дар фурудгоҳҳои байналмилалӣ низ дастрас намудан мумкин аст.

Профессор Филипп Ридл қайд намуд, ки оид ба масъалаи соддатар ва дастрас намудани раводид аз ҷониби Ҳукумати Тоҷикистон корҳои зиёд анҷом дода шудааст, ки онҳо қобили қайданд, аммо боз ҳам беҳтар намудани вазъ аз манфиат холи нест. Аз ҷумла ба роҳ мондани пешниҳоди ҳуҷҷатҳо тавассути низоми электронӣ яке аз роҳҳои беҳдошти масъала мебошад.

Оид ба таҷрибаи кишвари худ – Шотландия бошад, Филип Ридл ибраз намуд, ки он чо низ оид ба масъалаи мазкур баҳсу мунозирахо идома доранд.

Дар чаласа оид ба дастрас намудани раводидхо ва мақомоти салоҳиятдори он баҳсу мунозира сурат гирифт. Қайд карда шуд, ки вазифаи зергуруҳи корӣ дар асоси таҳлил пешниҳод намудани тавсияхо оид ба беҳтар намудани хизматрасони сайёҳон вобаста ба дастрас намудани раводид ва бақайдгирӣ мебошад.

Аз ин рӯ, аъзои зергуруҳи корӣ ба хулоса омаданд, ки зергуруҳи корӣ бояд ба хадамоти шиносномавию бақайдгирӣ (ОВИР) ва раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷӣ сафар намоянд ва ба вазъи кунунӣ аз наздик шинос шаванд.

Намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ иттилоъ дод, ки оид ба сафари зергуруҳи корӣ ба хадамоти шиносномавию бақайдгирӣ (ОВИР) ва раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷӣ аллақай мактуби расмӣ ирсол карда шудааст ва мақомотхо ба ҳамкорӣ омодаанд. Сафари зергуруҳи корӣ дар рӯзҳои мушаххас аз тарафи Котиботи Шӯро муайян карда мешавад.

Зергуруҳи корӣ оид ба омор ва маълумот

Чаласаи нахустини зергуруҳи омор ва маълумотро Кристофер Миллер – роҳбари намояндагии КБМ дар Тоҷикистон, ифтитоҳ намуда ибраз дошт, ки дар чаласаи имрӯза бояд вазифаҳои зергуруҳ муайян карда шаванд.

Мушовири байналмилалӣ Филип бо муаррифномаи худ аъзои зергуруҳро бо раванди умумии рушди сайёҳӣ шинос карда маълумоти васеътар пешниҳод намуданд. Доир ба Тоҷикистон бошад, профессор қайд карданд, ки сайёҳӣ танҳо дар Душанбе пойтахти Тоҷикистон фаъолтар асту халос, ки ин омили ташвишовар аст. Ҳисоботи ширкатҳои сайёҳӣ низ пурра ва фарогиранда нестанд.

Доир ба масъалаи ҳисоботхо бошад, Файзуллоев Лочин – муовини Раиси Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон - узви зергуруҳ, баромад намуда қайд кард, ки ҷорӣ намудани низоми ҳисобдорӣ ЮНВТО дар баҳши сайёҳӣ барои Тоҷикистон мувофиқи мақсад аст, зеро он стандартҳои байналхалқиро дар бар гирифта, аз рӯи таркиб содда ва фаҳмо аст. Барои ҷорӣ намудани ин намуди ҳисобдорӣ ЮНВТО омода аст, ки тавассути мутахассисини худ кӯмаки машваратӣ пешниҳод намояд. Ҳамчунин маблағгузори хароҷотхо вобаста ба ҷорӣ намудани ин шакли ҳисобдорӣ аз тарафи шарикони рушд таъмин карда мешавад.

Мушовири байналмилалӣ Филип ҳамчунин қайд кард, ки раванди гузариш ба пешниҳоди электронии ҳуҷҷатхо барои Тоҷикистон муфид аст, зеро ки он дастрас намудани раводидро содда ва камхарҷ менамояд. Дар навбати худ, профессор тавсия дод, ки барои рушди сайёҳӣ дар Тоҷикистон зарур аст, ки сомонаи интернетии баҳши сайёҳӣ

visitTajikistan.tj фаъол карда шавад. Дар ин сомона ҳамаи маълумотҳои зарурӣ барои сайёҳон пешниҳод карда шаванд.

Дар асоси қарори умумӣ, аз тарафи аъзои зергурӯҳ бо қаноатмандӣ қайд карда шуд, ки зарурати фаъол намудани асосиатсияи ташкилотҳои сайёҳӣ дар ҷумҳурӣ талаби замон аст.

Дар хотимаи ҷаласа дар заминаи баҳсу мунозираҳо қарорҳои зерин қабул карда шуд:

1. Сафари зергурӯҳҳои корӣ ба фурудгоҳи байналмилалӣ шаҳри Душанбе, Раёсати консулии ВКХ, Хадамоти шиносномадиҳӣ ва бақайдгирии ВКД ва Терминали автобусҳои шаҳри Душанбе ташкил карда шавад.
2. Ташкили сафарҳои мазкур аз ҷониби Котиботи Шӯрои машваратӣ ҳамоҳанг карда шавад.
3. Рӯзҳои сафар аз ҷониби мушовири байналмилалӣ Филип Ридл муайян карда шуда, вазифаҳои техникий онҳо таҳия карда шавад.
4. Баъди сафарҳои худ зергурӯҳҳои корӣ тавсияҳо омода намуда ба ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ пешниҳод намоянд.
5. Ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ баъди ба анҷом расидани сафарҳои зергурӯҳҳои корӣ ба нақша гирифта шавад.

Котиби гуруҳи корӣ (имзо) Н. Абдуҷаборов

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
« 01 » октябри соли 2013

Протоколи № 6

Чаласаи зергуруҳҳои кории гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ.

Иштирокчиён тибқи руйхат ширкат намуданд.

Зергуруҳи корӣ оид ба хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо, дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ва омӯзиши хадамоти хизматрасонии муштарӣ

Чаласаи навбатии зергуруҳи мазкурро роҳбари зергуруҳ Абдучабборов Нуъмон – мушовири калони иқтисодии Котиботи Шӯрои машваратӣ ифтитоҳ намуда иброз дошт, ки чаласаи имрӯза баъд аз 3 сафарҳои расмӣ зергуруҳи корӣ ба Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе бо иштироки намояндагони бахши хусусӣ ва шарикони рушд сурат гирифт. Дар чараёни сафарҳо аъзои зергуруҳи корӣ мушоҳидаҳои худро вобаста ба паҳлуҳои гуногуни хизматрасонӣ дар фурудгоҳ қайд намуданд. Мақсади асосии зергуруҳи корӣ ин омода намудани тавсияҳо чиҳати боз ҳам беҳтар намудани сатҳи хизматрасонӣ дар Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе ва дигар шаҳрҳои чумхурӣ мебошад. Ҳамаи тавсияҳои зергуруҳи корӣ ба чаласаи навбатии Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ барои баррасӣ ва қабули қарорҳои дахлдор пешниҳод карда мешаванд. Аз ин ру, хоҳиш карда шуд, ки аъзои зергуруҳи корӣ фикру андешаҳои худро оид ба вазъи кунунии хизматрасонӣ дар Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе озодона баён намоянд.

Сипас, мушовири байналмилалӣ бахши сайёҳӣ, Филип Ридл баромад намуда қайд кард, ки зергуруҳи корӣ минатдории худро ба раёсати ЦСК Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе чиҳати ҳамкории

дучонибаи судманд иброз менамояд. Ҳамзамон мушовири байналмилалӣ қайд кард, ки одатан хадамоти муштариён дар Фурудгоҳ ба чор самт равона карда мешавад: ободию тозагӣ, маълумотномаҳо, гузаштан аз сарҳаду гумрук ва дигар хизматрасониҳо, ки дар ин самт мушкилоти назарас дар ин ҷо дида намешавад. Аммо то ба ҳол истифода намудани тракторҳо барои ба кор андохтани тайёраҳо, дастрас намудани кортҳои мигратсионӣ дар толори фурудгоҳ, сафарбарии дурусти автобусҳо хангоми якбора фуруд омадани 2 ё 3 ҳавопаймо дар муҳлатҳои муайяншуда ва шароитҳои СИП-толор масъалаҳои мебошанд, ки беҳбудӣ талаб менамоянд.

Қайд карда шуд, ки барои хизматрасонии босифат ба муштариён зарур аст, ки ба бағочҳои, ки шикастабордоранд бо тамғаи махсус тамғагузорӣ карда шуда, инчунин кортҳои мигратсионӣ дар дохили тайёраҳо тақдим карда шаванд, то ки вақти мусофирон сарфа карда шавад. Дар тайёраҳо бошад, аввалан бояд бағочҳои мусофирон ва баъдан борҳои тичоратӣ анҷом карда шаванд. То ки хангоми фуруд омадан аввал бағочҳои мусофирон дастрас карда шуда, вақти онҳо сарфа гардад.

Намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ иттилоъ дод, ки шарикони рушд барои расонидани кӯмаки техникӣ ба Фурудгоҳ ҷиҳати анҷом додани баъзе корҳо омодаанд ва бинобар ин раёсати Фурудгоҳро зарур аст, ки дар ин самт ҳамкориҳои муфиди дучонибаро ба роҳ монад.

Зергуруҳи корӣ оид ба раводид ва бақайдгирӣ

Чаласаи навбатии зергуруҳи бахши раводид ва бақайдгириро роҳбари зергуруҳ, мушовири калони иқтисодии Котиботи Шӯрои машваратӣ Абдучабборов Нуъмон ифтидо намуда иброз дошт, ки чаласаи имрӯза баъд аз сафарҳои расмӣ зергуруҳи корӣ ба Раёсати консулии ВКХ ва Хадамоти шиносномавӣ бақайдгирии ВКД сурат мегирад.

Вобаста ба натиҷаи сафарҳои зергуруҳи корӣ мушовири байналмилалӣ Филипп Ридл баромад намуда, сатҳи ҳамкориҳои мақомоти давлатиро бо зергуруҳи корӣ хуб арзёбӣ намуд. Дар масъалаи ҷорӣ намудани раводиди электронӣ бошад, мушовири байналмилалӣ қайд кард, ки ин низом дар ҷаҳон низоми навтарин аст ва он дар баробари осон намудани дастрасии раводид имичи давлатро низ дар сатҳи байналмилалӣ боло мебарад. Ба ин таҷрибаи мамлакатҳои Австралия, Арманистон ва Арабистони Саудӣ мисол шуда метавонанд.

Намояндаи Раёсати консулии ВКХ - Сабзов Мустафо баромад намуда қайд кард, ки низоми амалкунанда барои дастарас намудани раводид хеле осон аст, раванди гузариш ба раводиди электронӣ бошад мавриди омӯзиш ва коркард қарор дошта, дар муҳлатҳои наздиктарин мавриди истифода қарор дода мешавад, аммо эҳтимол аст, ки ҷорӣ намудани ин низом маблағгузорию иловагиро талаб намояд.

Намояндаи Хадамоти шиносномавӣ бақайдгирии ВКД - Сафаров Нуралӣ баромад намуда қайд кард, ки низоми бақайдгирии амалкунанда

барои сайёҳон мушкилоти иловагӣ ба бор намеорад, аммо аз 30 рӯз то ба 45 рӯз тамдид намудани бақайдгирии сайёҳоне, ки тариқи раводид ба ҷумҳурӣ ворид мешаванд, вазъиятро беҳтар хоҳад кард. Зеро раводид низ ба мӯҳлати 45 рӯз дода мешавад. Ҳамчунин қайд карда шуд, ки бояд низоме ҷорӣ карда шавад, ки сайёҳонро аз шахсони душаҳравандӣ дошта ҷудо намояд.

Таклиф карда шуд, ки ҷорӣ намудани пойгоҳи маълумотдиҳии ягона барои тамоми сохторҳои марбута вобаста ба қайд гирифтани сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ зарур аст, ки алҳол он фаъол нест.

Намояндаи Сарраёсати кушунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллӣ баромад намуда қайд кард, ки алҳол тавассути барномасозии мутахассисини маҳаллӣ низоми бақайдгирии вурудшавандагон ба ҷумҳурӣ ва судуршавандагон аз он дар ин ниҳод ҷорӣ карда шудааст. Пойгоҳи маълумотдиҳӣ автономӣ буда ба дигар сохторҳо дастрас нест. Ин таҷҳизотҳо моли Олмон (ширкати Мюлхбер) буда мавриди истифода қарор дода шудаанд.

Намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ қайд кард, ки барои дастгирии амалии фаъолият ҷиҳати беҳтар намудани фазои сармоягузори дар бахши сайёҳӣ шарикони рушд омодаанд, ки кӯмаки машваратӣ ва техникӣ намоянд, бинобар ин сохторҳои марбутаро зарур аст, ки пешниҳодоти худро барои беҳтар намудани фаъолияти ниҳодҳои марбута ба Котиботи Шӯрои машваратӣ пешниҳод намояд.

Зергуруҳи қорӣ оид ба омор ва маълумот

Чаласаи навбатии зергуруҳи омор ва маълумотро роҳбари зергуруҳи мушовири иқтисодии Котиботи Шӯрои машваратӣ Одинаев Дилшод ифтитоҳ намуда ибраз дошт, ки чаласаи имрӯза баъд аз сафарҳои расмӣ зергуруҳи қорӣ ба Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор шуда истодааст.

Вобаста ба натиҷаи сафарҳои анҷомдодашуда, намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ қайд кард, ки Раёсати Агентии омили гуруҳи қорӣ бисёр хуб пазири намуда, ҳамкориҳо ва омодагиҳои худро ҷиҳати тақмили омили сайёҳӣ нишон доданд. Қайд карда шуд, ки дастрас намудани маълумотҳои омили танҳо аз тарафи қорхонаҳо ва Агентии омор ба роҳ монда шудааст ва ҳамкориҳо бо дигар мақомот ва сохторҳои ҳокимияти давлатӣ бо мақсади тақмили омили бахши сайёҳӣ зарур аст.

Асмаатбеков Фирдавсӣ - Сардори Раёсати омили савдо ва хизматрасонӣ, узви зергуруҳи қорӣ қайд кард, ки бо мақсади тақмили омили бахши сайёҳӣ Агентии омор, низоми омили Ҷумҳурии Белорусро омӯхта, вобаста ба он ҳамкориҳои дуҷонибаро бо Сарраёсати кушунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллӣ ба роҳ монданӣ аст. Мутобиқи ин низом ҳар сайёҳе, ки тавассути сарҳадот ба Тоҷикистон ворид мешавад ба қайд гирифта шуда, ба Агентии омор низ маълум мегардад.

Мушовири байналмилалӣ Филип Ридл баромад намуда қайд кард, ки такмили омили бахши сайёҳӣ ба рушди минбаъдаи сайёҳӣ заминаи воқеӣ мегузорад, зеро чараёни афзоиши сайёҳон, тавсияҳои онҳо, маълумоти сайёҳӣ ва дигар нишондиҳандаҳои ин бахш дар соҳаи Агентии омор таваччуқи дигаронро ба Тоҷикистон бештар мекунад. Дар баробари ин такмили омили бахши сайёҳии дохилӣ низ зарур аст, зеро он ҳам ба рушди бахши сайёҳӣ таъсири калон расонида метавонад.

Дар охир намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ баромад намуда қайд кард, ки такмили низоми омили бахши сайёҳӣ воқеан ҳам ба рушди ин бахш мусоидат менамояд, бинобар ин ҷиҳати рушди бахши сайёҳӣ шарикони рушд омодаанд, ки кӯмаки машваратӣ ва техникӣ намоянд.

Зергуруҳи корӣ оид ба иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ

Чаласаи навбатии зергуруҳи бахши иҷозат ва иҷозатномадиҳиро роҳбари зергуруҳ, мушовири калони иқтисодии Котиботи Шӯрои машваратӣ Абдучабборов Нуъмон ифтитоҳ намуда иброз дошт, ки чаласаи имрӯза баъд аз сафарҳои расмӣ зергуруҳи корӣ ба Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Вобаста ба натиҷаи сафарҳои зергуруҳи корӣ мушовири байналмилалӣ Филипп Ридл баромад намуда, сатҳи ҳамкориҳои мақомоти давлатиро бо зергуруҳи корӣ хуб арзёбӣ намуд. Дар масъалаи иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ бошад, мушовири байналмилали қайд кард, ки аз байн бурдани як қатор иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ аллакай имиҷи имиҷи Тоҷикистонро дар сатҳи байналмилалӣ боло бурдааст. Аммо идома додани ислоҳот аз манфиат ҳолӣ нест, бинобар ин зарур аст, ки онҳо идома дода шаванд.

Қайд карда шуд, ки низоми амалкунанда барои дастарас намудани иҷозатномаҳо хеле осон аст, аммо баъзан мушкилоти ширкатҳои сайёҳӣ ба он алоқаманд карда мешаванд, ки он аз камбудии танзими давлатии раванди иҷозатномадиҳӣ шаҳодат медиҳад.

Намояндаи Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД - Сафаров Нуралӣ баромад намуда қайд кард, ки дар амалия мавридҳои низ волеҳуранд, ки ширкатҳои сайёҳӣ сайёҳонро ба ҷумҳурӣ ворид мекунанд аммо иҷозатномаҳояшон тамдидро талаб мекунад, ин мушкил боиси хароҷотҳои иловагии сайёҳон ва нороҳатии онҳо дар ҷумҳурӣ мешавад. Такмил додан ё идома додани ислоҳот дар самти иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ ба манфиати бахши сайёҳӣ хоҳад буд.

Таклиф карда шуд, ки ҷорӣ намудани стандарти ягона ба ширкатҳои сайёҳӣ барои дастарас намудани иҷозат ва иҷозатномадиҳӣ зарур аст.

Намояндаи Котиботи Шӯрои машваратӣ баромад намуда қайд кард, ки барои дастгирии амалии фаъолият ҷиҳати бештар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ шарикони рушд омодаанд, ки кӯмаки машваратӣ ва техникӣ намоянд. Аз ин лиҳоз зарур аст, ки Кумитаи ҷавонон варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии

Тоҷикистон пешниҳодоти худро барои беҳтар намудани фаъолияти худ ба Котиботи Шӯрои машваратӣ пешниҳод намоед.

Дар хотимаи ҷаласа дар заминаи баҳсу мунозираҳо қарорҳои зерин қабул карда шуд:

1. Пешниҳоди аъзои зергуруҳҳои гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ дар лоиҳаи ҳисобот ва тавсияҳои гуруҳи кории мазкур ба инобат гирифта шаванд.
2. Намояндаҳои сохторҳои гуногун, ки бевоста бо сайёҳон сару кордоранд, аз ҷумла ҶСК Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе, Раёсати консулии ВКХ, Хадамоти шиносномавию бақайдгирии ВКД, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон фикру андеша ва тавсияҳои худро ҷиҳати беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ ба Котиботи Шӯрои машваратӣ пешниҳод намоянд.
3. Бахшҳои, ки кӯмакҳои техникийи шарикони рушд вобаста ба беҳтар намудани хизматрасонӣ ҷиҳати рушди баҳши сайёҳӣ зарур аст, муайян карда шаванд.
4. Вохӯрии навбатии мушовири байналмилалӣ Филип Ридл бо раёсати ҶСК Фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе аз тарафи Котиботи Шӯрои машваратӣ ҳамоҳанг карда шавад.
5. Ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ тибқи зарурат ба нақша гирифта шавад.

Котибони гуруҳи корӣ

(имзо)

Н. Абдучаборов

(имзо)

Д. Одинаев

«Тасдиқ мекунам»
Роҳбари гуруҳи корӣ оид
ба беҳтар намудани фазои
сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ

(имзо) З. Завқиев
« 04 » октябри соли 2013

Протоколи 7

Чаласаи гуруҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар
баҳши сайёҳӣ бо ширкатҳои сайёҳӣ.

Дар чаласа иштирок намуданд: 6 - ширкати сайёҳӣ, 2 - коршиноси
байналмилалӣ, 2 - корманди Котиботи Шӯрои машваратӣ

Ҷониби Котиботи Шӯрои машваратӣ дар ин чаласа ибраз дошт, ки
воҳӯрии имрӯза дар доираи фаъолияти гуруҳи корӣ оид ба беҳтар
намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши сайёҳӣ бо иштироки
намояндагони ширкатҳои сайёҳӣ, коршиносони байналмилалӣ баҳши
сайёҳӣ профессор Филип Ридл ва коршиноси Агентии Олмон оид ба
ҳамкориҳои байналмилалӣ Себастиян Фалк ва кормандони Котиботи
Шӯрои машваратӣ сурат гирифта истодааст. Зикр гардид, ки мақсади
асосӣ аз воҳӯрии мазкур баргузор намудани суҳбати ошкорову озод
чиҳати масъалаҳои рушди баҳши сайёҳӣ, мушкилоти ҷойдошта дар
фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ ва дастрас намудани пешниҳодоти
ширкатҳои сайёҳӣ оид ба роҳҳои ҳалли мушкилоти мавҷуда мебошад.

Мушовири байналмилалӣ Филип Ридл оид ба самтҳои асосӣ ва
мушкилоти ҷойдоштаи баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон баромад намуда
изҳори умедворӣ кард, ки ин воҳӯрӣ барои ҳалли мушкилоти баҳши
сайёҳӣ ва мушкилоти фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ мусоидат хоҳад кард.

Дар чаласа баён гардид, ки рушди баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон
тарафҳои мусбӣ ва ҳам тарафҳои манфии худро соҳиб аст. Тарафҳои
мусбӣ рушди баҳши сайёҳӣ дар Тоҷикистон кифоягии нерӯи зеҳнӣ,
арзиши дастраси хизматрасониҳо, амният, фазои солими сармоягузорӣ,
майли баҳши хусусӣ ба рушд кардан ва ғайра ба шумор мераванд.
Тарафҳои манфии он бошад номукамалии зерсохтори сайёҳӣ, датрас
набудани маҳзанҳои фарҳангӣ, сиёсати идоракунии ва танзим ба шумор

мераванд. Барои рушди бахши сайёҳӣ дар тарафҳои мусбӣ ва ҳам дар тарафҳои манфии он кор бурдан зарур аст.

Дар суҳбати корӣ байни иштирокчиёни чаласа баҳсу мунозираҳои зиёд сурат гирифта аз ҷумла қайд карда шуд, ки барои рушди сайёҳӣ лозим аст, ки пойгоҳи ҳуқуқии бахши сайёҳӣ устувор ва қонуни ҚТ дар бораи сайёҳӣ дар таҳрири нав қабул карда шавад. Раванди иҷозат ва иҷозатномадиҳии бахши сайёҳӣ; танзими дастрас намудани раводид ва бақайдгирии сайёҳон; хизматрасонӣ дар фурудгоҳҳо ва дигар гузаргоҳҳои сарҳадӣ ба сайёҳон; омори бахши сайёҳӣ ба такмил додан эҳтиёҷ доранд. Тағйиру иловаҳо бояд бештар манфиатҳои бахши хусусиро ифода намояд.

Мушовири байналмилалӣ Себастьян Фалк баромад намуда андешаҳои ҷиҳати идома додани ислоҳот дар бахши сайёҳӣ ва устувор намудани пойгоҳи ҳуқуқии он дастирӣ намуд. Аз ҷумла ӯ қайд кард, ки қонуни ҚТ дар бораи сайёҳӣ соли 1999 қабул карда шудааст ва он ба талаботи кунунии рушди ин бахш ҷавобгӯ буда наметавонад.

Ҷамҷунин дар чаласа қайд карда шуд, ки беҳтар намудани шароити фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ вобаста ба судур ва вуруди сайёҳон ҷиҳати камтар вобаста будани онҳо аз сохторҳои давлатӣ зарур аст.

Дар чаласа қорорҳои зерин қабул карда шуд:

1. Тавсияҳои ширкатҳои сайёҳӣ ҷиҳати беҳтар намудани фаъолияти онҳо ба Котиботи Шӯрои машваратӣ то рӯзи 10 октябри соли ҷорӣ пешниҳод карда шаванд.
2. Таклифҳои намояндагони ширкатҳои сайёҳӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши сайёҳӣ дар ҳисоботи гуруҳи корӣ ба инобат гирифта шаванд.
3. Вохӯрии навбатии мушовири байналмилалӣ Филип Ридл бо намояндагони меҳмонхонаҳои ш. Душанбе ва ширкатҳои ҳавопаймоии дар Тоҷикистон фаъолияткунанда аз тарафи Котиботи Шӯрои машваратӣ ҷамоҳанг карда шавад.
4. Ҷаласаи ояндаи гуруҳи корӣ тибқи зарурат ба нақша гирифта шавад.

Котиби чаласа

(имзо)
(имзо)

Н. Абдуҷабборов
Д. Одинаев

**Санадҳои меъёрию ҳуқуқие, ки барои рушди баҳши сайёҳӣ
қабул ва татбиқ гардида истодаанд**

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи туризм» аз 3 сентябри соли 1999, №824.
2. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 апрели соли 2009, №202 «Дар бораи тасдиқи Концепсияи рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2019».
3. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 майи соли 2009, №299 «Дар бораи тасдиқи Барномаи давлатии рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2010-2014».
4. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 ноябри соли 2001, №498 «Дар бораи минтақаи туризми байналмилалӣ эълон намудани ноҳияи Балчувон».
5. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2002, №276 «Дар бораи Барномаи маҷмӯии рушди ноҳияи Балчувон ба сифати минтақаи туризми байналмилалӣ дар давраи солҳои 2002-2012».
6. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 июли соли 2010, №319 дар бораи ҳисоботи раиси ноҳияи Балчувони вилояти Хатлон оид ба рафти иҷрои Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2002 №276 «Дар бораи Барномаи маҷмӯии рушди ноҳияи Балчувон ба сифати минтақаи туризми байналмилалӣ дар давраи солҳои 2002-2012».
7. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 марти соли 2011, №132 Дар бораи ворид намудани тағйирот ба Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2002 №276 «Дар бораи Барномаи маҷмӯии рушди ноҳияи Балчувон ба сифати минтақаи туризми байналмилалӣ дар давраи солҳои 2002-2012».
8. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25-октябри соли 2003, №475 «Дар бораи таъсис додани Боғи табиии Сари Хосор»-и ноҳияи Балчувон вилояти Хатлон.
9. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 марти соли 2011, №125 Дар бораи таъсиси Муассисаи давлатии «Маркази байналмилалӣ тавонбахшӣ» дар деҳаи Шаҳидони ҷамоати деҳоти Сари Хосори ноҳияи Балчувон.

10. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4-марти соли 2005, №80 «Дар бораи масъалаҳои дастгирии давлатии рушди туризми экологӣ, кӯхию варзишӣ ва кӯхнавардӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон».

Замимаи 4

Муқаррароти умумӣ барои дастрас намудани равонид

Яке аз омилҳои муҳими дигаре, ки ба рушди сайёҳӣ таъсир мерасонад ба роҳ мондани тартиби муносиби дастрас намудани равонид ва бақайдгирии сайёҳон дар дохили мамлакат ба шумор меравад. Ҳар қадаре, ки ин раванд осон ва дастрас бошад, ҳамон қадар шумораи сайёҳон метавонад афзоиш ёбад. Айни замон, дар асоси шартномаҳои дуҷониба ва бисёрҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон **тартиби омадурафти бе равонид** бо намуди шиносномаҳои муайян, нисбати шаҳрвандони кишварҳои зерин амал мекунад:

1. Афғонистон - бо шиносномаҳои дипломатӣ ба муддати 30 рӯз.
2. Арманистон, Озарбойҷон, Беларус, Гурҷистон, Қазоқистон, Қирғизистон, Молдова ва Федератсияи Россия - бо ҳамаи намуди шиносномаҳои хориҷӣ.
3. Муғулистон - бо ҳамаи намуди шиносномаҳои хориҷӣ - ба мӯҳлати то 3 моҳ.
4. Корейи Шимолӣ - бо шиносномаҳои дипломатӣ ва хидматӣ.
5. Ҷумҳурии Халқии Хитой - шиносномаҳои дипломатӣ, хидматӣ инчунин бо шиносномаҳои таъиноти хизматӣ (бо мӯҳри «Хидматӣ») - то 30 рӯз.
6. Венгрия ва Руминия - бо шиносномаҳои дипломатӣ ва хидматӣ - то 3 моҳ.
7. Ҳиндустон - бо шиносномаҳои дипломатӣ ва хидматӣ - то 90 рӯз
8. Ҷумҳурии Исломии Эрон ва Туркманистон - бо шиносномаҳои дипломатӣ ва хидматӣ - то 30 рӯз.
9. Украина - бо ҳамаи намуди шиносномаҳои хориҷӣ - то 90 рӯз
10. Узбекистон - бо шиносномаҳои дипломатӣ - то 30 рӯз

Ҳачунин, тибқи қоидаҳои амалкунанда, шаҳрвандони ҷумҳуриҳои узви ИДМ, ки ҳамчун сайёҳ тариқи бе равонид ба ҷумҳурии мо ворид мешаванд, ба муддати то 3 рӯзи тақвимӣ бояд ба қайд гирфта шаванд.

а) Тартиби омадурафти бораводид ва муқаррароти зарурӣ барои он

Мутобиқи қонунҳои амалкунанда шаҳрвандони хориҷӣ ҳангоми ворид шудан ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сарҳад бояд шиноснома ва раводиди амалкунандаро пешниҳод намоянд.

Раводид - ин ҳуҷҷатест, ки ҳуқуқи соҳиби раводидро барои убур кардани сарҳади давлатӣ собит месозад. Раводид дар шакли стикер (варақаи алоҳида)-е, ки ба шиноснома ё дигар ҳуҷҷати омадурафти шахси ба кишвар воридшаванда часпондашаванда, таҳия мегардад. Раводид ба шаҳрвандони хориҷие, ки нисбати онҳо тартиби омадурафти бораводид муқаррар гардидааст, имконият медиҳад, ки сарҳади давлатеро, ки ба онҳо раводид додааст убур намоянд, ба шарте, ки аз тарафи онҳо тамоми талаботҳои вобаста ба транзит ва вуруд ба кишвар риоя карда шаванд.

б) Салоҳияти додани раводид

Раводид барои ворид шудан ба Ҷумҳурии Тоҷикистон (вурудӣ) ва хориҷ шудан аз Ҷумҳурии Тоҷикистон (вурудӣ хуруҷӣ), раводид барои хориҷ шудан аз Ҷумҳурии Тоҷикистон (хуруҷӣ), раводид барои убури қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон (убурӣ) ба шаҳрвандони хориҷӣ аз тарафи Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шӯъбаҳои он дар гузаргоҳҳои сарҳади ҚТ, инчунин аз тарафи шӯъбаҳои консулии намояндагиҳои дипломатӣ ва муассисаҳои консулии ҚТ дар давлатҳои хориҷӣ дода мешаванд.

Тибқи Қоидаҳои додани раводидҳои омадурафт ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳрвандони хориҷӣ, ки бо Қарори Ҳукумати ҚТ №306 аз 4 -уми июли соли 2006 тасдиқ шудаанд, муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа ва Бюрои консулии Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар фурудгоҳи байналмилалӣ шаҳри Душанбе ба шаҳрвандони хориҷӣ ба мӯҳлати то 45 рӯз раводид таҳия менамоянд. Раводидҳои мӯҳлати амалашон аз 45 рӯз зиёд аз тарафи Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия мегарданд.

Шахсони мансабдори намояндагиҳои дипломатӣ, муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа ва Бюрои консулии Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар фурудгоҳи ш.Душанбе, бояд ба шаҳрвандони хориҷӣ дар бораи талаботи «Қоидаҳои иқомати шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» маълумоти саҳеҳ пешниҳод намоянд.

в) Намудҳои раводид

Раводидҳо ба шаҳрвандони хориҷӣ дар шакли варақаи махсус (стикер), вобаста аз мақсади иқомати онҳо дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои омадурафти яккарата, дукарата, секарата ва ё бисёркарата ба мӯҳлати то 3 сол таҳия карда, дода мешаванд ва ба навъҳои зерин тақсим мешаванд:

◆ Раводиди транзитӣ

Раводиди мазкур ба шахрвандони хориҷӣ ҳуқуқ медиҳад, ки хангоми аз як кишвар ба кишвари сеюм сафар кардан, қаламрави кишвареро, ки чунин раводидро додааст, ба тариқи транзит убур намоянд. Раводиди транзитӣ барои як, ду ва якчанд маротиба убур намудани қаламрави кишвар дода мешавад, ба шарте, ки муддати иқомат дар он аз 3 рӯз (72 соат) зиёд набошад.

◆ Раводидҳои омадурафт

-дипломатӣ - ба кормандони мақомоти муносибатҳои бурунмарзӣ, намояндагҳои дипломатӣ ва муассисаҳои консулии кишварҳои хориҷӣ, кормандон ва коршиносони созмонҳои байналхалқӣ, ки дорои масуният ва имтиёзҳои дипломатӣ мебошанд, инчунин ба аъзоёни оилаи онҳо;

-хидматӣ - ба шахрвандони хориҷие, ки ба ҳайати хидматрасони мақомоти муносибатҳои бурунмарзӣ ва ҳайатҳои расмии давлатии кишварҳои хориҷӣ шомиланд, инчунин ба кормандони созмонҳои байналхалқӣ, муассисаҳои байналмилалӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ бонкӣ ва молиявӣ, намояндагони васоити ахбори умумӣ хориҷӣ, ки аз тарафи намояндагҳои дипломатии хориҷӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аккредитатсия шудаанд, созмонҳои байналмилалӣ, ки соҳиби қайди давлатӣ ҳастанд, инчунин вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсадҳои хидматӣ даъват шудаанд;

-соҳибкорӣ - ба шахрвандони хориҷие, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади соҳибкорию тиҷорат (иштирок дар гуфтушунидҳо, форумҳо ва ғ.) ташриф меоранд, сармоягузoron, роҳбарон ва намояндагони зинаи роҳбарикунандаи ташкилотҳои хориҷӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият ё ин, ки нақшаи амалӣ намудани лоиҳаҳои тиҷоратӣ иқтисодӣ доранд;

-меҳнатӣ - ба шахрвандони хориҷӣ - кормандони ширкатҳо, корхонаҳои муштарак ва дигар ташкилотҳо, новобаста аз шакли моликиятшон, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон барои фаъолияти меҳнатӣ ташриф меоранд, дар асоси андозае (квота), ки онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст;

-сайёҳӣ - ба шахрвандони хориҷие, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади сайёҳат ташриф меоранд;

-таҳсилӣ - ба шахрвандони хориҷие, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади таҳсил, кормузӣ, таҷрибаомӯзии илмӣ, ташриф меоранд;

-хусусӣ - ба шахрвандони хориҷие, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади анҷоми корҳои шахсӣ ташриф меоранд;

◆ Раводиди хуруҷӣ

Ин навъи раводид ба шахрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрвандӣ, ки ба қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон омадаанд, дар ҳолати мавҷуд набудани раводиди амалкунанда (эътиборнок) бо мақсади баромадан аз қаламрави он дода мешавад. Раводиди хуруҷӣ ба мӯҳлати аз 3 то 15 рӯз дода мешавад.

г) Додани раводид дар фурудгоҳи байналмиллии ш. Душанбе

Мутобиқи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3-юми апрели соли 2006 тахти рақами № 134 «Дар бораи тадбирҳо оид ба таъмини тартиби соддакардашудаи таҳия ва додани раводидҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳрвандони як қатор кишварҳои хориҷӣ», шаҳрвандони 68 кишвари дар поён номбаргардида барои гирифтани раводиди омаду рафт ба мӯҳлати то 45 рӯз бевосита дар Бюрои Консулии Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷӣ (ВКХ), ки дар Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе ҷаъолият дорад, ҳуқуқ доранд:

1. Австралия
2. Ҷумҳурии Австрия
3. Ҷумҳурии Халқӣ Демократии Алҷазоир
4. Ҷумҳурии Мисри Араб
5. Ҷумҳурии Булғория
6. Гертсогии Бузурги Люксембург
7. Ҷумҳурии Венгрия
8. Ҷумҳурии Сотсиалистии Ветнам
9. Бруней-Доруссалом
10. Давлати Исроил
11. Ҷумҳурии Юнон
12. Ҷумҳурии Халқии Хитой
13. Ҷумҳурии Ҳиндустон
14. Ҷумҳурии Ирландия
15. Ҷумҳурии Исломии Эрон
16. Ҷумҳурии Исломии Покистон
17. Ҷумҳурии Исландия
18. Ҷумҳурии Италия
19. Канада
20. Давлати Қатар
21. Ҷумҳурии Кипр
22. Ҷумҳурии Лубнон
23. Шоҳигарии Баҳрайн
24. Шоҳигарии Белгия
25. Шоҳигарии Дания
26. Шоҳигарии Испониё
27. Шоҳигарии Марокаш
28. Шоҳигарии Нидерландия
29. Шоҳигарии Норвегия
30. Шоҳигарии Арабистони Саудӣ
31. Шоҳигарии Шветсия
32. Шоҳигарии Ҳошимии Урдун
33. Давлати Қувайт
34. Ҷумҳурии Латвия
35. Ҷамоҳирияи Халқии Сотсиалистии Либияи Араб
36. Ҷумҳурии Литва

37. Малайзия
38. Ҷумҳурии Малта
39. Штатҳои Муттаҳидаи Мексика
40. Зеландияи Нав
41. Аморати Муттаҳидаи Араб
42. Ҷумҳурии Лаҳистон
43. Ҷумҳурии Португалия
44. Ҷумҳурии Аргентина
45. Ҷумҳурии Корея
46. Ҷумҳурии Индонезия
47. Ҷумҳурии Хорватия
48. Руминия
49. Ҷумҳурии Сингапур
50. Ҷумҳурии Сурияи Араб
51. Ҷумҳурии Словакия
52. Ҷумҳурии Словения
53. Шоҳигарии Муттаҳидаи Британияи Кабир ва Ирландияи Шимолӣ
54. Штатҳои Муттаҳидаи Америка
55. Шоҳигарии Таиланд
56. Ҷумҳурии Туркия
57. Ҷумҳурии Тунис
58. Ҷумҳурии Федеративии Бразилия
59. Ҷумҳурии Федеративии Германия
60. Султонати Умон
61. Ҷумҳурии Филиппин
62. Ҷумҳурии Финляндия
63. Ҷумҳурии Франция
64. Ҷумҳурии Чехия
65. Конфедератсияи Швейтсария
66. Ҷумҳурии Эстония
67. Ҷумҳурии Африқои Ҷанубӣ
68. Япония

Додани раводид дар Бюрои консулии Раёсати консулии ВКХ дар Фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе бо ҳамон тартибе, ки дар муассисаҳои консулии ҚТ дар хориҷа амал мекунанд, сурат мегирад. Шаҳрвандони хориҷӣ бояд бо худ 2 дона сурати андозаи 3,5 x 4,5 барои ба варақаи раводидӣ (визовая анкета) часпонидан, дошта бошад.

Бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2008 инҷониб як қатор санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ баҳри мустаҳкам кардани пойгоҳи ҳуқуқии баҳши сайёҳӣ ва содда намудани раванди ташрифоти шаҳрвандони хориҷӣ ба кишвар қабул гаштаанд, аз ҷумла: “Тартиби нави ба расмият даровардани раводидҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳрвандони хориҷӣ”, ки аз моҳи апрели соли 2009 мавриди амал қарор дода шудааст, яке аз тадбирҳои тақонбахш барои ҷалби минбаъдаи сайёҳони хориҷӣ ба кишвар арзёбӣ мегардад. Ҳуҷҷати мазкур раводиди сайёҳиро ҳамчун навъи алоҳидаи раводид муайян намуда, бақайдгирии

сайёҳонро дар сохтори корҳои дохилӣ ба муҳлати то 30 рӯзи будубоши онҳо дар қаламрави ҷумҳурӣ аз байн мебарад. Дар моҳи апрели ҳамин сол бошад, бо мақсади аз байн бурдани ҳар гуна талаботи беасоси молиявӣ аз сайёҳон ва меҳмонони ҷумҳурӣ, ки тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №388 аз 1 октябри соли 2002 «Дар бораи пардохтҳои ҳатмии истифодаи табиат» сурат мегирифт, аз эътибор соқит карда шуд.

Ҳамчунин, тасдиқи Консепсияи рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2019 барои рушди ояндаи бахши сайёҳӣ ва истифодаи самараноки захираҳои мавҷуда мусоидат менамояд. Бо мақсади татбиқи вазифаҳои миёнамӯҳлати Консепсияи зикргардида, Барномаи давлатии рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2010-2014 қабул гардидааст. Дар давраи амалишавии барнома, ҳамасола ҷудо кардани 450 ҳазор сомонӣ маблағҳои бучетӣ ба нақша гирифта шудааст.

Қобили қайд аст, ки дар асоси ҳамин ҳуҷҷат ширкатҳои сайёҳӣ ҳуқуқ пайдо намуданд, ки ба воситаи намоёндагиҳои дипломатии кишвар дар хориҷа ва консулгарӣҳо дар манотиқи мухталифи ҷумҳурӣ мактуб-даъватнома ба шаҳрванди хориҷӣ барои дастрас намудани раводиди сайёҳии Тоҷикистон фиристанд. Инчунин, дар доираи татбиқи ин барнома, шумораи мамлакатҳои, ки барои гирифтани раводид бо тариқи соддакардашуда дар Фурудгоҳи байналмилалӣ шаҳри Душанбе ва Хучанд иҷозат доранд, аз 68 адад ба 81 адад расонида шуд.

д) Ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани раводид

Барои гирифтани раводид ба муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

а) Барои гирифтани раводиди дипломатӣ - ёддошти Вазорати корҳои хориҷӣ, намоёндагиҳои дипломатӣ, муассисаи консулии давлати хориҷӣ ё ин, ки намоёндагии ташкилотҳои байналмилалӣ дар бораи додани раводид ба шаҳрванди хориҷӣ бо нишон додани мақсади ташриф ва мӯҳлати интизории иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон;

б) барои гирифтани раводиди хидматӣ - ёддошти Вазорати корҳои хориҷӣ, намоёндагиҳои дипломатӣ, муассисаи консули давлати хориҷӣ ё ин, ки намоёндагии ташкилотҳои байналмилалӣ, бонкӣ ва молиявии хориҷӣ, ё ин ки даъватномаи вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи додани раводид ба шаҳрванди хориҷӣ бо нишон додани мақсади ташриф ва мӯҳлати зарурии иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон;

в) барои гирифтани раводиди соҳибкорӣ - дархости шахсони ҳуқуқӣ, новобаста аз шакли моликиятшон, инчунин намоёндагиҳои ташкилотҳои тиҷоратии хориҷие, ки дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи тартиби муайяншуда ба қайд гирифта шудаанд, дар бораи додани раводид ба шаҳрванди хориҷӣ, бо нишон додани мақсади ташриф ва мӯҳлати зарурии иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии

Тоҷикистон, инчунин тасдиқи фаъолияти сармоягузорӣ аз ҷониби Вазорати иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

г) барои гирифтани раводиди меҳнатӣ - дархости тарафи даъваткунанда дар бораи додани раводид ба шахрванди хориҷӣ, бо нишон додани мақсад ва мӯҳлати заррурии иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо пешниҳод намудани нусхаи иҷозатнома (лицензия) дар бораи ҷалб намудани қувваи кории хориҷӣ ва шартномаи меҳнатӣ;

д) барои гирифтани раводиди сайёҳӣ - дархости ташкилотҳои сайёҳӣ, ки дорои ҳуқуқи фаъолияти сайёҳии категорияи «А» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, дар бораи додани раводид ба шахрванди хориҷӣ, бо нишон додани мақсади ташриф, самти ҳаракат ва мӯҳлати иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон;

е) барои гирифтани раводиди таҳсилӣ - дархости муассисаҳои таълимӣ ва илмӣ, ки дорои қайди давлатӣ ҳастанд, дар бораи додани раводид ба шахрванди хориҷӣ, бо нишон додани мақсади ташриф ва мӯҳлати иқомат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, нусхаи фармони муассисаи таълимӣ ё илмӣ дар бораи қабул намудани шахрванди хориҷӣ барои таҳсил (коромӯзӣ, таҷрибаомӯзӣ) ба муассисаҳои таълимӣ, аспирантура, докторантура;

ж) барои гирифтани раводиди хусусӣ - аризаи шахси дархосткунанда дар бораи додани раводид ба шахрванди хориҷӣ, бо нишон додани мақсади ташриф, инчунин огоҳиномаи шӯъбаи раводид, бақайдгирӣ ва кор бо шиносномаҳои Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

Эзоҳ: Тарафи даъваткунанда бояд ба муассисаи консулӣ, инчунин варақаи раводиди (анкетаи) шахрванди хориҷиро дар ду нусха пешниҳод намояд.

е) Мӯҳлати амали раводидҳо

1. Вобаста аз мақсади ташрифи шахрвандони хориҷӣ раводид ба мӯҳлатҳои зерин таҳия мегардад:

а) дипломатӣ - ба мӯҳлате, ки барои иҷрои фаъолияти дипломатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур аст;

б) хидматӣ - ба мӯҳлати то 45 рӯз, бо тамдиди минбаъда, дар сурати асоснок будани зарурати иқомати минбаъда дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

в) соҳибкорӣ - ба мӯҳлати 45 рӯз, бо тамдиди минбаъда ба мӯҳлати то 3 сол дар ҳолати давом додани фаъолияти сармоягузорӣ;

г) меҳнатӣ - ба мӯҳлати 45 рӯз, бо тамдиди минбаъда дар асоси иҷозатнома дар бораи ҷалби қувваи кории хориҷӣ ва шартномаи меҳнатӣ бо ташкилоти қабулкунанда;

д) сайёҳӣ - ба мӯҳлати то 45 рӯз;

е) таҳсилӣ - ба мӯҳлати то 1 сол, бо тамдиди минбаъда дар сурати пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои зарурати идомаи таҳсил, коромӯзӣ ва таҷрибаомӯзии илмӣ ва иқоматро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамоянд;

ж) хусусӣ - ба мӯҳлати дар огоҳиномаи шӯъбаҳои равондид, бақайдгирӣ ва шиносномаи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайяншуда, вале на зиёда аз 3 моҳ ва тамдиди минбаъда ба ҳамин мӯҳлат, дар сурати пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои, ки зарурати иқоматро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамоянд.

ё) Мӯҳлати баррасии дархостҳо барои гирифтани равондид

а) Дархостҳо барои таҳияи равондидҳо ба мӯҳлати то 45 рӯз дар муддати 3 рӯзи корӣ, баъд аз ба муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои мувофиқи тартиби муқарраргардида баррасӣ мегарданд.

б) Дархостҳо барои таҳияи равондидҳо ба мӯҳлати аз 45 рӯз зиёд дар муддати 5 рӯзи корӣ, баъди ба Раёсати консулии Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои мувофиқи тартиби муқарраргардида, баррасӣ мегарданд.

Замима 5

Рӯйхати меҳмонхонаҳо дар вилояти Хатлон

№	Шаҳру ноҳия	Номи меҳмонхона	Миқдори утокҳо	Маблағи хизматрасонӣ	Рақами телефон
1	Кӯлоб	«Хатлон» «Сано» «Кӯлоб» ҶММ «Махсус» «Мунис»	40 (100 ҷой) 7 (14 ҷой) 25 (75 ҷой) 6 (12 ҷой) 7 (14 ҷой)	35 то 350 сомонӣ 35 то 100 сомонӣ 25 то 70 сомонӣ 170 сомонӣ 50 сомонӣ	907770808 2-32-20 918813467 918 43-87-43 918 66-30-49
2	Кӯрғонтеппа	«Рамз» «Кӯрғонтеппа» «Вероничка» «Ронандагон» «Фирӯза» «Истиклол»	33 (80 ҷой) 61 (170 ҷой) 12 (24 ҷой) 32 (80 ҷой) 6 (12 ҷой) 16 (36 ҷой)	170 то 470 сомонӣ 30 то 150 сомонӣ 90 сомонӣ 30 то 150 сомонӣ 140 сомонӣ 50 то 100 сомонӣ	907815637 918129293 901112150 901030819
3	Норак	«Сайёра» «СССР»	47 (85 ҷой) 8 (16 ҷой)	35 то 300 сомонӣ 30 сомонӣ	2-2071
4	Сарбанд	«Фароз»	6 (12 ҷой)	100 сомонӣ	-
5	Бохтар	«Ваҳдат»	20 (50 ҷой)	50 то 200 сомонӣ	934249070
6	Кумсангир	«Изат» «Дӯстӣ»	17 (22 ҷой) 5 (15 ҷой)	20 то 250 сомонӣ 50 сомонӣ	4-38-70 918651212
7	Қабодиён	«Ором»	15 (30 ҷой)	30 то 70 сомонӣ	935002288

		«Диёр»	10 (20 ҷой)	50 сомони	
8	Шахритус	«Шахритуз »	6 (15 ҷой)	60 сомони	2-11-62
9	Чалолиддини Румӣ	«Маркази»	10 (24 ҷой)	30 сомони	
10	Фархор	«Ориёно» «Парвоз»	12 (30 ҷой) 7 (14 ҷой)	30 сомони 50 сомони	2-33-79
11	Данғара	«Маркази»	15 (50 ҷой)	-	-
12	Панҷ	«Маркази»	10 (20 ҷой)	-	-
13	Хамадонӣ	«Маркази» «Нилуфар»	20 (40 ҷой) 6 (12 ҷой)	-	-
14	Ёвон	«Ёвон»	15 (34 ҷой)	-	-
15	Ховалинг	«Ховалинг» «Восеъ»	7 (15 ҷой) 15 (30 ҷой)	30 сомони	20-1-29
16	Восеъ	«Сомон»	5 (10 ҷой)	60 то 110 сомони	-
17	Абдурахмони Ҷомӣ	-	-	-	-
18	Шурообод	-	-	-	-
19	Хуросон	-	-	-	-
20	Носири Хусрав	-	-	-	-
21	Балҷувон	-	-	-	-
22	Ҷиликул	-	-	-	-
23	Вахш	-	-	-	-
24	Мӯъминобод	-	-	-	-
25	Панҷ	-	-	-	-
	Чамъ дар вилоят	31	501 утоқ (1161 ҷой)		

**Рӯйхати
меҳмонхонаҳо дар вилояти Суғд**

№	Номи меҳмонхонаҳо	Нишонӣ	Рақами телефон	Нархи хизматрасонӣ
Шаҳри Хучанд				
1.	“Ваҳдат”	Кӯчаи Мавлонбеков, 3	6-51-01 4-07-69	Хучраи як нафара барои шаҳрвандони ҶТ-18-23\$, барои хориҷиён-46-58\$
2.	“Ленинобод”	кӯчаи Р. Набиев, 51	6-71-00 6-55-35	Хучраи як нафара-барои шаҳрвандони ҶТ-15\$ Ду нафара-12\$ Се нафара-10\$ Люкс-26\$ Барои хориҷиён- Як нафара-22\$ Ду нафара-18\$ Се нафара-15\$ Люкс-40\$

3.	“Суғд”	кўчаи Ленин, 179а	4-11-88	Аз 65\$ то 100\$
4.	“Тавҳид”	Кўчаи Фирдавсӣ, 117	6-77-66 6-75-12	Барои шаҳрвандони ҚТ: Люкс-26\$ Полулюкс-22\$ Барои хориҷиён: Люкс-52\$ Полулюкс-43\$
5.	“Хучанд”	Кўчаи Мавлонбеков, 1	6-59-97	Як нафара люкс-52\$
6.	“Ватан”	кўчаи Х.Карим	4-20-80	Як нафара барои шаҳрвандони ҚТ-140 сомони хориҷаи дур-250с 2-нафара ҚТ-200 хориҷаи дур-300 Люкс ҚТ-250 хориҷаи дур-350 Аппартамент ҚТ-400, хориҷаи дур-500сомонӣ
7.	Хучанд Гранд Отел	кўчаи М. Танбӯрӣ, 20	4-29-36	Хучраи 1-нафара-500 сомони Хучраи 2-нафара-600 сомони Люкс-650 сомони
Шаҳри Истаравшан				
1.	“Садбарг”	Кўчаи Ленин, 103	98-500-47-76	Як нафара люкс-120 сомони, 2-нафара люкс-100 сомони, 2-нафара-70 сомони
Шаҳри Панҷакент				
1.	ҚСП “Сайру саёҳат”	Кўчаи Б.Марвазӣ 12	Тел. 92-774-07-37	Люкс як нафара ҚТ-100с, хориҷаи дур-50\$ Люкс 2-нафара ҚТ-100с, хориҷаи дур-50\$ Хучраи 1-нафара ҚТ-70с, барои хориҷаи дур-40\$ Хучраи 2-нафара ҚТ-80с, хориҷаи дур-40\$
2.	Меҳмонхонаи “Додо”	к. Деваштич, 24	92-752-52-55	Хучраи 1-нафара-100 сомони
Шаҳри Исфара				
1.	“Исфара”	к. Марказӣ, 20	2-14-05	Барои як нафар аз 20 то 35 сомони
2.	ҚСШК заводи “Кимиё”	п. Навобод	918-91-25-50	Люкс-50 сомони 2-нафара-30 сомони
3.	Ватан	к. Қомӣ, 32		Аз 5 то 20 сомонӣ барои як нафар
Шаҳри Чкаловск				
1.	“Сино”	к. Калинин16	5-09-34	Хучраи 1-нафара-15-27\$ 2-нафара-20-40\$ Аппартамент-27-56\$
2.	“Хучанд”	к Заозёрная, 17	5-89-63 5-89-65	
Ноҳияи Айни				

1.	Меҳмонхонаи хочагии коммуналӣ		92-880-93-73	Хучраи 1-нафара барои шахрвандони ҚТ-9 сомонӣ, барои хориҷиён-18с
2.	Меҳмонхонаи “Нури Раҳмон”	кӯчаи Айнӣ, 1	92-705-63-73	Хучраи 1-нафара барои ҚТ-70 сомони Барои хориҷиён-140 сомони

Рӯйхати осоишгоҳҳои вилояти Сӯғд

№	Номгуи осоишхонаҳо	Нишонӣ	Рақами телефон
1.	“Баҳористон”	ш Қайроқум	92-858-55-55 98-880-55-55
2.	“Шифо”	н Б Ғафуров	2-43-87 2-38-95
3.	“Зумрад”	ш Исфара	988583773
4.	“Авис-Сити”	ш Истаравшан	92-720-60-00

Рӯйхати хонаҳои меҳмонон (homestay) дар ВМКБ

№	Ноҳия	Шаҳрак/деҳа	Ному насаби соҳиби хонаи меҳмонон	Номи хонаи меҳмонон
1	Дарвоз	Ёғед	Шукронов Шокрихусайн	Манзура
2		Ёғед	Додарҷонов Каландаршо	Гуландом
3		Хостав	Асламов Азизхон	Лола
4		Тогмай	Ибронов Дилшод	Савсан
5	Хоруг	Хоруги-Боло	Пайшанибиева Чахонгул	-
6		Тем	Саидасанова	Мадина
7	Рушон	Басид	Масонов Кози	Себак
8		Девлох	Ватаниев Султонмамад	Гулбегим
9		Бардара	Муборакадамов Муборакад	Шогун
10		Бардара	Казоков Мамаддиёр	Нигина
11		Паст Хуф	Рашидбекова Назрибегим	Назрибегим
12		Паст Хуф	Баковолова Гулистон	Гулистон
13		Паст Хуф	Баковолов Баковол	Певиста
14		Дех	Давлаткадами Насим	-
15		Вазнав	Имомназар Раҳматназар	-
16		Савноб	Гулиев Мамадшо	Шоиства
17		Барчадев	Розиков Нурмамад	-
18		Равмед	Бахтибекова Ганчина	-
19		Чизев	Назаршоева Назрибегим	Чизев
20		Чизев	Муродбекова Певиста	Певиста

21		Чизев	Назаршоев Сохибназар	Ситора
22		Чизев	Булбулов Таваккал	Захро
23		Чизев	Паллаева Сабдавлат	Сабдавлат
24		Чизев	Туркова Никобахт	Никобахт (тапчан)
25		Чизев	Назаршоев Имомназар	Озодамо
26		Барчадев (нисор)	Нийёзов Хосил	-
27		Сандев	Алифбеков Мулкабек	-
28		Барчадев	Маскаев Мавлодод	-
29		Басид	Нийёзбеков Ниезбек	-
30		Вамар	Назриев Н	-
31	Рошткалъа	Вездара	Шанбе Шлназаров	-
32		Синдев	Шоназарбеков Точинисо	-
33		Чавшангоз	Назархудоева Сабригул	-
34		Чавшангоз	Фариштамо Шохназарова	-
35		Шохиризм	Зардчабеков Бадавлат	-
36		Бодомдара	Доробшоева Хандонгул	-
37	Шугнон	Бадчор	Саидмамадов Сангмамад	-
38		Ривак	Саидакрамов Мамадакрам	-
39		Ривак	Айдаров Хукуматшо	Шарифсултон
40	Ишкошим	Вранг	Рано Толибшоева	-
41		Лангари Боло	Нигина Авазронова	-
42		Лангари Поен	Гулшодбегим Таваллоева	-
43		Зонг	Мавлуда Бахариева	-
44		Птуп	Авалмо Чумахонова	-
45		Птуп	Сочидамо Мирзоева	-
46		Вичкут	Гулмарвори Назарова	-
47		Ямг	Никбахтмо Урсмамадова	-
48		Ямг	Мирзоева Наврузбека	-
49		Ямг	Чохонбегим Зеварова	-
50	Мургоб	Мургаб	Муломиров каландар	-
51		Мургоб	Осмонов Чалал	-
52		Аличул	Абдубалдиева Бубухали	-
53		Мургоб	Юсупов Юсуф	-